

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארץ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מור שהולך לפניו לעזרמי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בנחל).

למוד יומי

ב'בלי ירושלמי תוספתא

בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת בשלח תשפ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגדאוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
דופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גדפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

מנחות. פרק שני – הקומץ את המנחה דף יד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רלא תוספות

1 **אֵלָא** אִמְרֵי – גְּבִי יִרְכֹּת דְּמַחַד גּוּפָא אַתָּה, תְּרִי גּוּפִי נִינְהוּ, וְאֵם מִיגֵל זוּ בִּלָּא
2 זוּ לֹא תִּנְחַלְהּ זוּ. גְּבִי חֲלוּת בִּי עֲרֹב לֵאבֹל כּוּת מַשְׁתֵּחִי מִי מִצְטָרְפִי? מִי מוֹדָא
3 עֵירֹב מַחֲשַׁבְתּוֹ לְמַדְיוֹ חֹד גּוּפָא טַפִּי מְחֻבָּר וְכֹחַ דְּלֹא מַחֲבִי לְהוּ לִירְצוֹת? וְכִי
4 הָיָא – וְרַבִּי יוֹסֵף אֵימַר בְּהוּ, דְּלֹא תִּשְׁקִי לְרַב הוֹנָא. לֵאבֹל חֲצִי יוֹת מַחֲלָה
5 זוּ – לְמַחֲרָה שׁוּב כִּשֶׁר – לְהִקְטִיר אִמּוּרֵי

6 וְלֵאבֹל בֶּשֶׂר, דְּהָא לֹא חֲשַׁב אֲלֵא חֲצִי אֲבִילָה
7 בְּחַצֵּי מַחֲרָה. **בַּל אִמְרֵי כּוּת מַשְׁתֵּחִי** – דְּעֲרֵבן
8 לְחֻלּוֹת בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, וְאִמְרָא בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִן
9 הַכֹּהֲנִים, "דְּרִינִי שׁוּחַת עַל מִנֵּת לֵאבֹל כּוּת
10 מַשְׁתֵּחִי לְמַחֲרָה" – מִצְטָרְפִי. וְרַבִּי אֵילִיאָב רֵמָן
11 אִמְרֵי – לְהָא מַתְנִיתִין דְּקִדְשִׁי לְעֵיל לְעֵלֵם אִינוּ
12 חֲדִיב עַל שִׁפּוֹל בַּשְּׁתִּיתִין בְּכּוּחֵהּ, בַּשְּׁתִּיתִין אֵין
13 בִּיאָתָּה מִן חָלָה. **אֵלָא אֵילִיאָב רֵמָן יוֹסֵף אַמְרֵה**
14 וְקִנְיָה וּמִצְטָרְפִית הַחֲלוּת וְהִרְמָא קִישִׁין
15 לְדוֹרְבָתָא – דְּאִי אִמְרַת בְּשִׁלְמָא יִרְכֹּת כּוּת גּוּפָא
16 הוּא כִי, דְּבִיאָרְמִין לְעַל (יג. ב) **לְעוֹלָם אֵילִיאָב**
17 דִּרְבִּנָּה – דְּקִדְשָׁא לֹךְ אִפְּלוּ בִּיאָתָה מִן גִּנּוּי
18 לֹא חִימָא בַּשְּׁתִּיתִין, דְּהָא דְּרִיא אִפְּלוּ בִּיאָתָה
19 מִן גִּנּוּי. **אֵלָא אִמְרֵי עַל שִׁפּוֹל בִּשְׁנֵיהֶם** –
20 הַכֹּהֲנִים, וְרַבִּי אֵילִיאָב בְּכּוּחֵהּ, וְשִׁחַת שְׂנֵי בִּשְׁנֵיהֶם
21 מִנֵּת לֵאבֹל כּוּת מַחֲלָה אַתָּה אֵין מַשְׁתֵּחִי לְחֻלּוֹת.
22 אֲבָל אֵם חֲשַׁב עַבְבָּשׁ אַחֲרֵי לֵאבֹל כּוּת אַחֲרֵי
23 מִן הַחֲלוּת וְהַבְּשִׁיחַת אַחֲרֵי לֹא חֲשַׁב – לֹא
24 הוּי פִּיגֵל, דְּאֵין מִפְּגִל עֲבֻדָּתָה חֲצִי מַחֲרָה.
25 **וְלֵאפְּקִי מִדְּרַבִּי מֵאִיר** – דְּאִמְרָא בְּסוֹף מַתְנִיתִין
26 מִפְּגִל עֲבֻדָּתָה חֲצִי מַחֲרָה, דְּקִדְשָׁה שִׁחַת אַחֲרֵי
27 מִן הַכֹּהֲנִים, לֵאבֹל שְׂנֵי חֲלוּת לְמַחֲרָה, וְכִי
28 מֵאִיר אֹמְרֵה פִּיגֵל חֲדִיבִין עֲלֵיו כְּרַת. וְאִי קִישָׁא
29 הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה מֵאִיר פִּסְלָא בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ? וְהָא
30 עֲבֻדָּתָה חֲצִי מַחֲרָה, וְדִּיאָבִיכָא נִמְנֵי לְכַנְתָּהּ
31 תְּרִיץ בְּקִמְצִיהָ וְדִיאִי עֲבֻדָּה שְׁלִמָה הָיָא. וְרַבִּי
32 לֵיכָא קִמְצָה בְּלִבְנָתָה. תְּרִי, דְּהָא בְּהִקְרַת
33 קוֹמֵץ אֵם חֲשַׁב עַל לֵאבֹל שִׁירִים לְמַחֲרָה פִּלְגִי רֵבֵן
34 וְאֹמְרִי: כִּין דִּיאָבִיכָא נִמְנֵי הַקְטֵרָה לְכַנְתָּהּ – לֹא
35 חֲשִׁיבָא הַקְטֵרָה קוֹמֵץ לְפָגֵל, דְּקִדְשִׁי מַתְנִיתִין.
36 פִּיגֵל בְּהִקְרַת קוֹמֵץ לֹא בְּלִבְנָתָה כִי (יג. א)
37 הַכֹּהֲנִים אֹמְרִים: אֵין פִּיגֵל עַל שִׁפּוֹל בְּכָל
38 הַמַּחֲרָה, וְאִי קִישָׁא וְהָא קִישָׁא רִבְנָא בְּפִרְקִין
39 (שֵׁשׁ) לְכֹלִי עֲלֵמָא מִפְּגִלִין בְּחַצֵּי מַחֲרָה, דְּקִנְיָה
40 הַקּוֹמֵץ עַל מִנֵּת לְהִקְטִיר קוֹמְצָה לְמַחֲרָה מוֹדָה
41 רַבִּי יוֹסֵף כִי, וְהָיָא לֹא חֲשַׁב אֲלֵא עַל חֲצִי
42 מַחֲרָה עַל הַקְטֵרָה קוֹמֵץ לֹא פִּירְכָא הָיָא, דְּלֹא
43 דְּמִי לְהָאִי דִּיאָבִי. וְדִּהֲמָא חֲשַׁב עַל חֲצִי מַחֲרָה
44 שְׁבֻעָה עֲבֻדָּה שְׁלִמָה, וְהָא חֲשַׁב שְׁבֻעָה בִּשְׁתֵּי חֲצֵי
45 עֲבֻדָּתָה, כִּין חֲשִׁיחַת אַחֲרֵי מִן הַכֹּהֲנִים. לְעֵיל
46 מַשְׁעֵה דְּמִדְּפִי מַמְלָתָא טוֹבָא. וְרַבִּי יוֹסֵף וְאִי
47 – דְּאִמְרָא בְּמַתְנִיתִין: בַּשְּׁתִּיתִין אֵין, בַּל בִּיאָתָה
48 לְחֻלּוֹת אֲבִילָה. וְרַבִּי אֵילִיאָב מִדְּרַבִּי מֵאִיר
49 – דְּאִמְרָא מִפְּגִל עֲבֻדָּתָה חֲצִי מַחֲרָה, מִדְּקִאמֵר
50 הָא "וּבִשְׁתִּיתִין" – דְּהִינֵי דְּקִאמֵר "וְלְעוֹלָם"
51 דְּמַשְׁעֵה אִפְּלוּ פִּיגֵל אֵף בַּשְּׁתִּיתִין. וְלֵאפְּקִי
52 גְּבִי מִדְּרַבִּנָּה – דְּאִמְרָא בְּמַתְנִיתִין: פִּיגֵל אֲבִילָה
53 תִּנְחַלְהָ חֲבִירָתָה (מִדְּקִינָה הָא וּבִשְׁתִּיתִין) –

54 דְּהִינֵי מַחֲרָה "וְלְעוֹלָם", דְּמַשְׁעֵה לְעוֹלָם, אִפְּלוּ פִּיגֵל בִּשְׁנֵיהֶם, אֵין פִּיגֵל עַל שִׁפּוֹל אֵף בַּשְּׁתִּיתִין. פִּיגֵל בְּכִרְבַּח הַנֶּחֱשֶׁה בְּחִין כִי – גְּבִי פִּירִים הַנֶּחֱשֶׁהִים וְשַׁעֲרֵיהֶם הַנֶּחֱשֶׁהִים
55 חֲבִירָתָה בְּכִרְבַּח כְּנִינֵיהֶם פִּיגֵל בִּיצָא אֶת אֲרֵחֵהּ. לְחֻלּוֹת מִדְּמֹה – עַל פְּרוֹכַתִּי, הַקְטֵרָה אִמּוּרֵי – עַל מִנְחָה הַחֲזֵק, שִׁירֵי הָאֵל שׁוֹפֵר עַל סוּד
56 מַעֲרִיבֵי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחֲזֵק, **לֵאפְּקִי מֵאִיר** – מוֹה יֵאבֵל מֵאוּתוֹ פֶּר שִׁחֲדִיבִין כְּרַת מִשּׁוּם פִּיגֵל? **לֵאפְּקִי** – דֵם – כְּלוּמָר, וְהָאִי דְּקִדְשִׁי פִּיגֵל – בְּדָם קִאמֵר, שָׂאֵם יֵאבֵל מִן הָדֵם
57 בְּשׁוּגָה וְתִיבִיבֵי שְׁנֵי חֲטוֹת, אַתָּה מִשּׁוּם כְּרַת דֵם וְאֵתָה מִשּׁוּם כְּרַת פִּיגֵל. הַקּוֹמֵץ וְהַלְבֵנָה – וּדְמַנְתָּ יִשְׂרָאֵל, וְהַקְטֵרָה כִי, דְּכָל תִּרְךָ אֵין לְהֵם מַתְנִיתִין, שְׂדֵם מַתְנִיתִין אֲחִירִים.
58 קִיטְמָן (ל. א) דְּאֵין פִּיגֵל אֲלֵא בְּכִרְבַּח שֵׁשׁ לֹא מַתְנִיתִין, אֹלָם – כִּין שִׁירֵי מַחֲרָה שְׂדֵם הַקּוֹמֵץ מַתְנִיתִין, וְכָל אִמּוּרֵי בְּכִרְבַּח שֵׁשׁ מַתְנִיתִין לִיקְרֹב. דְּאִמְרָא
59 שְׁמִירָה, וְכִרְבַּח מִן עֵקֶר פִּיגֵל מִן מַלְטִימָה בְּרִיב שִׁירֵי מַתְנִיתִין לְאֵרֶם וְלִמְנוּחַת שְׂדֵם וְהָאִי מַתְנִיתִין לִיקְרֹב הַחֲשִׁיב לֵאכָל – כִי לֹא בְּכִרְבַּח שֵׁשׁ לֹא מַתְנִיתִין אֹלָם גִּלְעָד
60 לְמִנְחָתָה לֵאפְּקִי תִרְךָ דְּאֵין אֹדֵר מַתְנִיתִין, וְאִי קִישָׁא פִּשְׁטָא דְּקוֹמֵץ עַל מִיחִיבֵי עֲלֵיהָ כְּרַת מִשּׁוּם פִּיגֵל, דְּהָא כִי אֲבִיל מִינֵה פִּקֵּעַ לִיָּה פִּיגִילָה, שְׂדֵרִי לֹא קִרְבַּ מַתְנִיתִין תְּרִיץ:
61 כִּין שְׂדֵרָתָה הָאֹדֵר בְּרִיבֹה, וְחֲדִישִׁיב כְּמֹאֵן דְּקִרְבִּי, דְּאִמְרָמִין לִקְצֹן (כו. ב) קוֹמֵץ מֵאִמּוּתֵי מַחֲרָה שִׁירִים בִּאֲבִילָה – מַשְׁדַּחַתָּה הָאֹדֵר בְּרִיבֹה, לֹא חֲשִׁיב בְּכִשֶׁר אֲלֵא שְׂדֵרִי הָדֵם.
מִפְּגִלִי

1 **פִּיגֵל** בְּכִרְבַּח הַנֶּחֱשֶׁה בְּפִיגֵל אֵין פִּיגֵל – הָאִי דְּאִמְרָא רַבִּי יוֹסֵף גִּזְרָה בְּפִרְקִי "וְהִקְטִיר" (נִטְוִין נה. ב.) כִּין גִּזְרָה בִּיּוֹם הַכֹּהֲנִים יוֹכִיחַ, דְּכִי בְּכִרְבַּח פִּיגֵל מִדְּמֹה – לֹא קִישָׁא, אֲלֵא פִסְלָא.
2 וְכִי הָאִי גִזְרָה בְּפִרְקִי קִמָּא דְּבֹדִים (ד. א) גִּזְרָא רַבִּי שְׁמַעֲוֵן מְכַשֶׁר בְּחִילֹךְ, דְּאִמְרָא רַבִּי שְׁמַעֲוֵן
3 כִן לִקְשִׁי: מוֹדָה רַבִּי שְׁמַעֲוֵן בְּחֻלּוֹת חֲטוֹת הַפְּסִימִיתִין, וְפִרְקִי: הָאִמְרָא רַבִּי שְׁמַעֲוֵן כִי
4 שָׂאֵי עַל מִנְחָה הַחֲזֵק כִי! וְנִשְׁעִי: מוֹדָה וְהָאִי רַבִּי
5 שְׁמַעֲוֵן לְפִסּוֹל מִקֵּל חֲזֻמֵּר כִי.

6 **הַקּוֹמֵץ** וְהַלְבֵנָה – הַקְשָׁה קִבְּרִיטָא: פִּשְׁטָא
7 דְּקוֹמֵץ לֹא מִיחִיבֵי עֲלֵיהָ כְּרַת מִשּׁוּם
8 פִּיגֵל, דְּהָא אִי אֲבִיל מִינֵה פִּקֵּעַ לִיָּה פִּיגִילָה,
9 שְׂדֵרִי לֹא קִרְבַּ מַתְנִיתִין וְתִרְץ: כִּין שְׂדֵרָתָה הָאֹדֵר
10 בְּרִיבֹה, וְחֲדִישִׁיב כְּמֹאֵן דְּקִרְבִּי, דְּכִאמֵר לִקְצֹן (כו. ב) כִי,
11 מֵאִמּוּתֵי מַחֲרָה שִׁירִים בִּאֲבִילָה – מַשְׁדַּחַתָּה הָאֹדֵר
12 בְּרִיבֹה, וְקִשָׁא לְפִירְשֵׁהוּ, דְּהָא וְהָא חֲצִי מַחֲרָה –
13 פִּקֵּעַ פִּיגֵל מִנְמוֹ, וְאִפְּלוּ פִּלְגֵי מַחֲרָה אֲחִירָא
14 וְפִסְלָא אֲסִקָּה לְמַעֲרַבָה וּמַשְׁלָה בִּי הָאֹדֵר –
15 מִסְקִינָה לִיָּה לְתַחֲלָלָהּ, דְּכִאמֵר בְּסוֹף פִּרְקִי "בֵּית
16 שְׂנֹא" (וְבֹדִים מ. ב.)

17 **וְהַלְבֵנָה** – בְּפִרְקִי "בֵּית שְׂנֹא" (וְבֹדִים מ. א)
18 מַפְרֶשֶׁ: מִשּׁוּם דְּאֵין לֹא מַתְנִיתִין
19 לְאֹדֵם וְלֹא לְמִנְחָה, וְהָאִי אֲמֵר: דְּרִיבִי קוֹמֵץ
20 מַחֲרָה, וְאֵף עַל פִּי שִׁכּוֹל לְהִקְטִירָה קִדְשִׁי קִמָּץ
21 בְּכּוּחֹתָה לְעֵל (יג. ב) קִדְשִׁי הַמִּצְוָה מִיָּדָא אֵין
22 לְהִקְטִירָה וְיֵשׁ לְמַחֲרָה לְמִקְסָא לֹא הָיָא לְכַנְתָּהּ
23 דְּוִמִיא דְּשִׁלְמִים, לְכַנְתָּה הָיָא גּוּפָא מַחֲרָה,
24 מַשְׁמַחַת שִׁירִים בִּאֲבִילָה, וְעִיקֵר פִּיגֵל לִיפְקֵן
25 מִשְׁלִימִים, וְאֵף עַל גְּבִי דְּשִׁירִים בִּאֲמִוּרֵי,
26 דְּכִמָּה לֹא מִקְטִיר אִמּוּרֵי חֲשִׁיבָה דְּכִי אֵין מִנֵּת
27 אֲבָל, מְכַל מִקְסָא לֹא חֲשִׁיבִי מַחֲרָה, כִּין דָּאֵם
28 נִטְמָאוּ וְאֵין נִטְמָאוּ שִׁירֵי שְׂדֵרֵי בִּיאָתָה, וְעוֹד שִׁי
29 לְמַחֲרָה אֵין חֹל מַחֲרָה עֲבֻדָּתָה מִזְבֵּחַ, וְלֹא
30 הָאִי דְּוִמִיא דְּשִׁלְמִים שְׁעֻבָּתָה מִזְבֵּחַ מַתְנִיתִין, כִּין
31 וְיִקְרֵי דֵם **מִנְחָתָה** נִסְכִּים – בְּפִרְקִי "בֵּית שְׂנֹא"
32 (וְבֹדִים מ. א) פִּירִשִׁי הַקּוֹנְסֵרֶס דְּלֹא גִרַס מִנְחָתָה
33 נִסְכִּים, מִשּׁוּם דְּפִלְגִי בִּי סִיסָפָא דְּרִיךְ קִמְצָה
34 (רַבְשֵׁר וְהֵדֵם) קִנְיָה: וְהַנְסִיכִים הִבָּאִים בְּפִנֵּי עֲצֻמָּה,
35 דְּרִיבִי מֵאִיר, וְהַנְסִיכִים אֲמִוּרֵי: אֵין בְּבֵאֵן עַם
36 הַבְּתוּמָה, רַבְּפִנֵּי עֲצֻמָּה דְּקִאמֵר וְהִינֵי כִין בְּמַגְנִיד
37 נִסְכִּים, דְּכִאמְרָמִין: מַחֲרָתָה אֵין מִנְחָתָה נִסְכִּים בְּכָל
38 יוֹם, כִּין בְּבֵאֵן עַם הַבְּתוּמָה, כִּין שְׂדֵרִיכָא וְכֹחַ הָדֵם
39 וְנִסְכֵי מִכָּאן עַד עֶשְׂרֵה יוֹמִים, וּמִדְּוִי שִׁי לִישִׁיב
40 הַגִּירָסָא, וּדְמַנְתָּ נִסְכִּים מִיָּדִי בְּמַגְנִידָתָה
41 נִסְכִּים בְּכָל יוֹם, וְנִסְכִּין הַבָּאֵן בְּפִנֵּי עֲצֻמָּה מִיָּדִי
42 מְכַנִּיבִי וְכֹחַ הָדֵם וְנִסְכֵי מִכָּאן עַד עֶשְׂרֵה יוֹמִים.
43 אֲבָל שְׂדֵרִי לֹא הָיָא לְתַפְסִיכָה בְּרִיבֹה, וְהָאִי דְּהָא
44 חִיל לְמַתְנִיתִין: וְהֵדֵם, וּמַנְחָתָה נִסְכִּים, וְהַנְסִיכִים הִבָּאִים
45 בְּפִנֵּי עֲצֻמָּה, וְשְׂנֹא אִיידִי דְּהֵנָּה מַנְחָתָה כְּרִינִים
46 וּמַנְחָתָה כִּין מַשִּׁיחַ חֹמַם מִנֵּת מַחֲרָה נִסְכִּים.
47 הַחֲבוֹת

1 **מוֹדָה רַבִּי יוֹסֵף כִי בּוֹ שִׁפּוֹל וְחִיבִין עֲלֵיו פִּרְתָּה; לְהִקְטִיר קוֹמְצָה לֵאפְּקִי מֵאִיר**
2 **קוֹמֵץ, קוֹמֵץ מִי מִפְּגִל וְהִתְנָה, אֲלֹה דְּרִיבִים שָׂאֵין חֲבִיבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּיגֵל: הַקּוֹמֵץ כִי!**
3 **אֵלָא פִּשְׁטָא, לֵאפְּקִי מֵאִיר שִׁירִים. הִשְׁתָּא, וְכֹחַ הָדֵם לֹא חֲשִׁיב בְּכִשֶׁר אֲלֵא שְׂדֵרִי גִזְרָה**
4 **הַמִּנְחָה לֵאבֹל שְׂדֵרִי אוֹ לְהִקְטִיר קוֹמְצָה לְמַחֲרָה,**

הכתוב עמי גוף אחד - דכתיב (ויקרא כג) "וביאור לחם תנופה" והכתוב עשאו שני גופין - דכתיב (שם) "שתיים שני עשרונים". וסדרם ולחם הפנים ולפנין משתי הלחם, אפילו למאן לא ידע ליקח מלחא ממלחא, דהבא דמו אחרדי טפי.

פיגול בלחמי תודה מו - דוא הדין דהוא מצי למבעי בריקוק גזיר שיש שני מינין.

שחיבתו חוריקה תריוויה ומתירין חן - פירש

בבבסו: שחיבתה מקדשת את

הדם, ואומרין בסוף פירוקן דבא לקדש בבא

לדחיה דמי, ואם תאמר: קבלה נמי מקדשת את

הדם בבלי שרתו לאו פירבא היא, דדם סבין

מקדשא ליה, בדאמרינן בסוף פירוקין.

רבנן

מִפִּיגָלִי, הָבָא דְחָשִׁיב בְּהוּ בְּזִיכָה גּוֹפָה לֹא פֶלֶ
שָׁבוּ? אֵלָּא אֲמַר רַבִּי יוֹחֵנָן, הֵינָּה טַעְמָא דְרַבִּי יוֹסִי:
הַתְּכוּב עֲשָׂאן גּוֹף אֶחָד וְהַתְּכוּב עֲשָׂאן שְׁנֵי גּוֹפִין,
גּוֹף אֶחָד - דְּמַעְכְּבִי אַחֲרָיו, שְׁנֵי גּוֹפִין - דְּאֲמַר
רַחֲמָנָא: הָא לְחוּדָה עֲבִידָה וְהָא לְחוּדָה עֲבִידָה;

עֲרִיבָהוּ - מְתַעֲרְבִין, הַתְּכוּב עֲשָׂאן גּוֹף אֶחָד, פִּלְגֵיהּ - מִפִּיגָלִי, הַתְּכוּב עֲשָׂאן שְׁנֵי
גּוֹפִין. בְּעֵי רַבִּי יוֹחֵנָן: פִּיגֹל בְּלַחְמֵי תוֹרָה, מַהוּ? בְּמִנְחַת מִאֲפָה, מַהוּ? תָּנָא לִיה רַב
חַתְלִיפָא מַעֲרָבָא: וְכֵן אָתָּה אֲמַר בְּלַחְמֵי תוֹרָה, וְכֵן אָתָּה אֲמַר בְּמִנְחַת מִאֲפָה, תָּנּוּ
רַבְּנָן: בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה חָשִׁיב לֵאכּוֹל חֲצִי וְזֵית וּבִשְׁעַת חָשִׁיב לֵאכּוֹל חֲצִי וְיֵית - פִּיגֹל,
מִפְּנֵי שְׁלִשְׁתֵּי חוּרִיקָה מַעֲרָפִין. אִיפֹא דְאֲמַרְי: שְׁחִיטָה חוּרִיקָה דְתַרְוּוּיָה מְתִירָה - אִין,
קְבֵלָה וְהוֹלָכָה - לֹא; וְאִיכָא דְאֲמַרְי: הֵךְ דְּמַרְחָקוּ, וְכַל שָׁבוּ הֵי דְמַעְרָבִין. - אִינִי? וְהָא
תָּנִי לִי, אֲרַבְעָ עֲבֻדוֹת אֵין מַעֲטָרְפוֹת לְפִיגּוֹל: שְׁחִיטָה חוּרִיקָה, קְבֵלָה וְהוֹלָכָה! אֲמַר רַבָּא,
לֹא קָשְׁיָא: הָא רַבִּי, הָא רַבְּנָן, דְּתַנְיָא: מִשְׁחָט אֶת הַכֶּבֶשׂ לֵאכּוֹל חֲצִי וְזֵית מִחֲלָה זו, וְכֵן
חִבְרוּ לֵאכּוֹל חֲצִי וְזֵית מִחֲלָה זו - רַבִּי אֲמַר: אֲמַר אֲנִי שְׁוֵה כְּשֶׁה אֲמַר לִיה אֲבִינִי, אֲמַר
דְּשִׁמְעָת לִיה לְרַבִּי חֲצִי מִתּוֹר וְחֲצִי אֲכִילָה, בּוֹלוּ מִתּוֹר וְחֲצִי אֲכִילָה מִי שִׁמְעָת לִיה? אֲמַר
לִיה רַבָּא בַר רַב חֲנַן לְאֲבִי: וְאִי אִית לִיה לְרַבִּי בּוֹלוּ מִתּוֹר וְחֲצִי אֲכִילָה, לְגוֹזֵר חֲצִי מִתּוֹר
וְחֲצִי אֲכִילָה אֲנּוּ בּוֹלוּ מִתּוֹר וְחֲצִי אֲכִילָה, דְּהָא רַבִּי יוֹסִי גִזַּר וְרַבְּנָן גִּזְרִי, רַבִּי יוֹסִי גִזַּר,
דְּתַנְי: לְהַקְטִיר לְבִנְיָתָה לְמֹר - רַבִּי יוֹסִי אֲמַר: פֶּסֶל וְאֵין בּוּ כֶּרֶת, וְהַקְטִים אֲמַרְיִם:
פִּיגֹל וְחִיבִין עֲלֶיהָ כֶּרֶת; וְרַבְּנָן נִמֵּי גִזְרִי, דְּתַנְי: פִּיגֹל בְּקוֹמִין וְלֹא בְּלִבְנוֹת, בְּלִבְנוֹת לֹא
בְּקוֹמִין - רַבִּי מֵאִיר אֲמַר: פִּיגֹל וְחִיבִין עֲלֵיו כֶּרֶת, וְהַקְטִים אֲמַרְיִם: אֵין בּוּ כֶּרֶת עַד
שִׁפְפֹל בְּכָל הַמִּתְרוֹ, אֲמַר לִיה: הִכִּי הָשָׂא? בְּשִׁלְטָתָה הָתֵם גִּזְרִי רַבִּי יוֹסִי קוֹמִין לְבִנְיָתָה
- אֲנּוּ קוֹמִין דְּמִתְרוֹ, אֲמַר גִּזְרִי קוֹמִין - אֲנּוּ קוֹמִין דְּמִתְרוֹ חוּטָא, וְלִבְנוֹת - אֲנּוּ לְבִנְיָתָה
בְּהָא קְבִיבִין, כְּבִישִׁים נִמֵּי - כְּבִשׁ אֲנּוּ כְּבִשׁ חִבְרוּ, קוֹך - אֲנּוּ קוֹךְ חִבְרוּ. אֵלָּא הָבָא,
מִי אִיפֹא חֲצִי מִתּוֹר וְחֲצִי אֲכִילָה בְּעֻלְמָא, דְּלִקּוּם וְלִקּוּר? הִכִּי נִמֵּי מִסְתַּבְרָא דְּטַעְמָא
דְּרַבְּנָן מִשּׁוּם הִכִּי הוּא, דְּתַקְנֵי סִיפָא: מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי מֵאִיר בְּמִנְחַת חוּטָא וּמִנְחַת
קִנְאוֹת, שְׂאֵם פִּיגֹל בְּקוֹמִין - שִׁפְפֹל וְחִיבִין עֲלֶיהָ כֶּרֶת, שְׁהַקְטִין הוּא הַמִּתְרוֹ; הָא
לְמָה לְמִיתְנָה בְּלִל? פִּשְׁטָא, מִי אִיפֹא מִתּוֹר אַחֲרִינָא? אֵלָּא לֹא הָא קָא מִשְׁמַע לָן,
דְּטַעְמָא דְּקוֹמִין - מִשּׁוּם דְּאִיפֹא קוֹמִין דְּמִנְחַת חוּטָא דְרָבִי לִיה. מִשְׁנָה נִמְנָתָא אַתָּה
מִן תַּחֲלוֹת או אַחֶר מִן תְּפֻדִּירִים - רַבִּי יְהוֹרָה אֲמַר: שְׁנֵיהֶם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרִירָה, שְׁאֵין
קָרְבֵּן צִיבּוֹר חֲלוֹק, וְהַקְטִים אֲמַרְיִם: הַטָּמֵא בְּטוֹמְאוֹתוֹ, וְהַטָּהוֹר וְהַטָּהוֹר אֲמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר: מִחֲלוּקָת לִפְנֵי וְרִיקָה, אֲבָל לְאַחֶר וְרִיקָה - דְּבַר הַבֵּל הַטָּמֵא בְּטוֹמְאוֹתוֹ וְהַטָּהוֹר
יֵאכָל. וְלִפְנֵי וְרִיקָה בְּמֵאִי פִלְגִי? אֲמַר רַב פָּפָא: בְּצִיץ מְרָצָה עַל אֲכִילוֹת קָא מִפִּיגָלִי,
רבנן

דתי דאין מעטרינן? ואי את ליה לרבי בולו מיתר וחצי אבילה - מעטרינן לפיגול. ליעור חצי מיתר וחצי אבילה - דליפסול, אטו בולו מיתר וחצי אבילה, דבר חצי אבילה, דבר חצי מיתר ויסי יסי ניד - במתניתין (מנחות יג, א) הקומץ את המנחה על מנת להקטיר לבנותה למזרח. ואמר: פסול, ואין על גב דאין בו פיגול. דגור לו אטו פיגול. ורבנן - נמי במתניתין דקתני: רבי יוסי ביהקטרת קומץ על מנת לאכול שרידים למזרח, ולא פסיל בהקטרת לבונה. ובי מורי אומר: פיגול - חן השרידים. דאית ליה נפולין בשעת עובדת חצי מיתר. והבבסו אוסרים אין בו כרית כו' - כרת חטא דאכילא. אבל פסול הוא מלאכול, דגורין אטו כרת. ורבי אומר לעיל (עמוד א) בהריא כשרו קומץ דלבונה אבו הקטרת קומץ דמנחה - דדמו לחוד, ובקומץ על מנת להקטיר קומצה למזרח חטא דרבי יוסי דפיגול הוא. ורבנן נמי - דתפסול מנחה במחשבו בשעת הקטרת קומץ. דמנחת חוטא - דהתם עובדת חטא שלימה היא ומפגלת לבונה - נמי מחשב אשירי בשעת הקטרת לבונה, דהיינו טעמא דפסלי רבנן למנחה - גורא אטו מחשב בהקטרת לבונה בבויכין, דהתם פיגול גמור הוא, שאין הקטרה אלא היא. בבש דאמר רבנן במתניתין: שחט אחד מן הבכשים לאכול שחי חלות למזרח, או הקטיר אחד מן הבויכין לאכול שחי סדירים למזרח. דקאמר רבנן אין בו כרת, דא פסול איכא, דגורוד חד כבש אטו כבש חבירי, שלא שחוט שניהם במחשבה, דהתם פסיל בכל המזרח. וכן בבויכין, כוליה דרז גזירות דאיכא בעלמא דדמי לחו דרז פיגול. אבל חטא - אטו מיתר וחצי אבילה דרבי, ממי איכא חצי מיתר וחצי אבילה בעלמא פיגול. ונזוור הוא דאטו חתם? משום הכי הוא - דמטעמו פיגול דדמי לזה. דקתי סיפא - דמתניתין פיגול בקומץ ולא בלבונה מוידם חכמים כו' שאם חשב בקומץ או בהקטרת קומץ - פיגול בשירים. הא קא משמע לן - דטעמא דפסלי רבנן במחשב בשעת הקטרת קומץ דמנחת דרבה משום הכי הוא, דאיכא דמנחת חוטא דדמי ליה. שדח מוידם שהוא פיגול. מִשְׁנָה שאין קרבן ציבור חלוק - ובי מסקנא דגמרא תלמוד ערך פפא של רבי יהודה ששנאה מרבותיו, שאין קרבן ציבור חלוק, ואם נפסל חצי נפסל כולו. נִמְרָא לִפְנֵי וְרִיקָה - נמנאת אתה מן החלות של עצרת, וכלהם הפנים לפני הקטרת בדיקין, אבל לאחר וריקה - וריקה מעלייתא הוא (חזקא) דבר הכי כו'.

מנחות. פרק שני - הקומץ את המנחה דף טו עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" רחל תוספות

רבנן סברי הציץ מרצה על אבילות - לא למישריה לטמא באבילה, אלא לעץ לעץ דהיי 1
מעיילתא. ומזהי, כי מרצה ציץ - למדוהי קרבן מעליא, אבל טמא לא מישתרי באבילה, 2
דערב ליה בלאו מדיחובה אשר יגע בכל טמא לא יאכלי' (ויקרא ו, ז). ורבי יהודה סבר 3
אין הציץ מרצה - בטומאה שנבעה בדרהב הנבל (בכורים, הלכות לא היו וזריקה מעליא, 4
ולא מישתרי טהור, והא עולין - דרביי רבנא)

ציץ מרצה על טומאה שנבע בעולין למזבח. 5
ביבין - דהו עולין, יעשו כמזבח בשופרא - 6
יגעו על לוח אה ירצה, שאין קרבן ציבור חלוק 7
- ואפילו לא מגיע בשערים - טמאים, וקרבן 8
צבור דוחה טומאה בפרק "ביצר צולין" (פסחים 9
פ, א), ואמאי לא היו טהור בהדחתו לא ציץ 10
והא דרבי תעלין, דהוי אקירה הטמא מעלייתא, 11
מאמר לטמא את הטהור? כשב אהר - כבא - 12
בארבעה עשר בניסן, וסבירא ליה לרבי יהודה 13
שבט אחד איקרי קרבן, הלכך דוחה טומאה, 14
ויעשו כלון מטהא עמו, לפי שכן קרבן ציבור 15
חלוק - ולדריי בכנים, סהורים עשים הראשון, 16
והשבת עושין פסח שני, ובי יהודה תלמוד 17
קריח - שטמא מברכות, משנה הטהרה 18
אינה מפגלת - והאבולא כי אשכ ברית, כמא - 19
מאי טעמא - הטהרה מפגלת לחם? מדרה ליה 20
למכתב "והקריב חלות על זבח הטהרה, וכתובי 21
לחם" (על זבח הטהרה חלות) (תורת שלח) 22
דמשמע תורה עם החלות, הלכך כי אמר "על 23
מזב לאבול תודה למזח" - דהו לחם בכלל 24
אבל תודה - בהבמה לא איקרי לחם, הלכך כי 25
מפגל לחם - לא חלה ברהמא בכלל, והכבים - 26
של עצרת, לחם גלל תודה - תודה עיקר ולחם 27
ספול, דרשיתיה תורה מקרשה ללחם, כדאמרינן 28
בפרק "הטהרה" (מנחות עב, א) "קריב קרבנ" 29
- למדך שאין הלחם קדוש אלא בשחטת 30
הזבח, וכן לחם גלל בכשים, דרשיתיה בכשים 31
מקדשים ללחם בפרק "התכלת" (מנחות מז, 32
א), תורה אין מניפין אותה עם החלות, אבל 33
בכשים מניפין אותם עם החלות, דכתיב (ויקרא 34
כג) "והקריב אותם וכתובי על גבי, וזה חל 35
- בכשים עם אהר" - אימא כו' - דהוא אהר 36
אז גתא בכשים אותה אהר, דהם כי מפגלי 37
בכשים מפגלי חלות, צריכא, מפגל ופחיתא 38
- כחזי זית מזה וכן מזה, השתא אי כולי 39
בכשים - דהויא מחטבה ומחור לא יתא 40
צידוק, אמרנן במתניתין דלא מיפגל תודה 41
ממנה ומלחמה דבעי לזרופי מביבאי? או לא 42
- פגל תודה, דרשינן מחטבה, תורה הפגל 43
- תורה ששינה לפגל לחם - אין מפגל, 44
כדאמרינן: הטהרה אינה מפגלת, הבא לפגל 45
- דחי זית של לחם, הבא לפגל גם את 46
הטהרה דלא פגלה, האי דין שלא מפגל 47
שורע 48

רבנן סברי: הציץ מרצה על אבילות, ורבי יהודה 1
סבר: אין הציץ מרצה על אבילות, אמר ליה רב 2
הוא בריה דרב נתן לרב פפא: והא עולין, דהציץ 3
מרצה על העולין, ופליגי! דתניא: וטמא אחר מן 4
הקבוצין - רבי יהודה אומר: שניהם יעשו בטומאה, 5
לפי שאין קרבן ציבור חלוק; והכמים ואומרים: הטמא 6
בטומאתו והטהור בטהרתו! ועוד אמר רב אשי: תא 7
שמע, רבי יהודה אומר: אפילו שבט אחד מלא רב 8
השטמים מתהוין - יעשו בטומאה, לפי שאין קרבנות 9
ציבור חלוק; והבא מאי הציץ מרצה איקרא? ועוד 10
האמר רבינא: תא שמע, נטמאת אחת מן החלות 11
או אחת מן הסדרין - רבי יהודה אומר: שניהם 12
יצאו לבית השרפה, לפי שאין קרבן ציבור חלוק, 13
והכמים ואומרים: הטמא בטומאתו והטהור יאכל, 14
ואם איתא, "לפי שאין הציץ מרצה על אבילות" 15
מיבעי ליה! אלא אמר רבי יוחנן: תלמוד עירוב הוא 16
בפיו של רבי יהודה, שאין קרבן ציבור חלוק, משנה 17
התורה מפגלת את הלחם, והלחם אינו מפגל את 18
התורה, ביצר? שחט את התורה לאכול ממנה למחר 19
- היא והלחם מפגלין; יאכלו מן הלחם למחר 20
- הלחם מפגל והתורה אינה מפגלת, הכבים 21
מפגלין את הלחם, והלחם אינו מפגל את הכבים, 22
ביצר? השוחט את הכבים לאכול מהו למחר - הם 23
והלחם מפגלין, לאכול את הלחם למחר - הלחם 24
מפגל והכבים אינן מפגלין, גמרא מאי טעמא? 25
אלימא משום דרב כהנא, דאמר רב כהנא: מנין 26
לתמי תורה שנקרא תורה? שצאמר: "והקריב על 27
זבח הטהרה חלות", אי הכי איפכא נמי? - הא לא 28
קשא, לחם איקרי תורה, תורה לא איקרי לחם, - 29
אלא דקחני: הכבים מפגלין את הלחם והלחם 30
אינו מפגל את הכבים, לחם היכא אשכחן דאיקרי 31
בכשים? אלא לאו היינו טעמא: לחם גלל תורה ואין 32
תורה גלל דלחם, לחם גלל דכבים ואין בכשים 33
גלל דלחם, וצריכי, דאי אשמעין תורה - דלחם 34
הוא דכי מפגל בלחם לא מפגלין תורה, משום דלא 35

החוקקין זה לזה בתנופה, אבל בכשים דחוקקין זה לזה בתנופה, אימא כי מפגל בלחם 36
ליפגלי נמי בכשים, צריכא, בעא מיניה רבי אלעזר מרב: השוחט את התורה לאכול 37
בזית ממנה ומלחמה למחר, מהו? לאיפגלי תורה לא מביעאי לן, השתא בכולו מלחמה 38
לא מביעאי, ממנה ומלחמה מביעאי? כי קא מביעאי לי - לאיפגלי לחם, מי מעקרפה 39
תורה לאיפגלי לחם? או לא? אמר ליה: אף בזו, הלחם מפגל והתורה אינה מפגלת, 40
ואפואי? לימא קל וחומר: ומה תורה הפגל - תא מתפגל, הבא לפגל ולא פגל - 41
אינו דין שלא לפגל? - וזי אגרנן קל וחומר כי אין חזקתא? והתניא: מעשה באחד 42

לעץ עדים וזמנן שאני, משום טעמא דאם כן ביטלת תורת עדים וזמנן, ומה הסוק כו' פירוש: משום דקסין לן דהו אין נרגין, משום דדרשינן: "כאשר זמם" ולא כאשר 60
עשה, כן פירש שם בקטנס, וקשה: אם כן אמאי נקט סקילה דיתר משאר פירוטות ומפרש דבני ובהו ומה הסוק אינו נסקל - דרשנא לעילם סיקף, אפילו הרג את חברי באבן, 61
ועוד נראה דקל וחומר דהבא לא דמי לדחא, דבא לפגל הבא היינו לחם, שבא לפגל חזית חזית של תורה על ידי שימורף לפסולת, לא פגל - שאינו מנתקף לפסולת, אינו 62

רבנן סברי הציץ מרצה על אבילות - לא למישריה לטמא באבילה, אלא לעץ לעץ דהיי 1
מעיילתא. ומזהי, כי מרצה ציץ - למדוהי קרבן מעליא, אבל טמא לא מישתרי באבילה, 2
דערב ליה בלאו מדיחובה אשר יגע בכל טמא לא יאכלי' (ויקרא ו, ז). ורבי יהודה סבר 3
אין הציץ מרצה - בטומאה שנבעה בדרהב הנבל (בכורים, הלכות לא היו וזריקה מעליא, 4
ולא מישתרי טהור, והא עולין - דרביי רבנא)

ציץ מרצה על טומאה שנבע בעולין למזבח. 5
ביבין - דהו עולין, יעשו כמזבח בשופרא - 6
יגעו על לוח אה ירצה, שאין קרבן ציבור חלוק 7
- ואפילו לא מגיע בשערים - טמאים, וקרבן 8
צבור דוחה טומאה בפרק "ביצר צולין" (פסחים 9
פ, א), ואמאי לא היו טהור בהדחתו לא ציץ 10
והא דרבי תעלין, דהוי אקירה הטמא מעלייתא, 11
מאמר לטמא את הטהור? כשב אהר - כבא - 12
בארבעה עשר בניסן, וסבירא ליה לרבי יהודה 13
שבט אחד איקרי קרבן, הלכך דוחה טומאה, 14
ויעשו כלון מטהא עמו, לפי שכן קרבן ציבור 15
חלוק - ולדריי בכנים, סהורים עשים הראשון, 16
והשבת עושין פסח שני, ובי יהודה תלמוד 17
קריח - שטמא מברכות, משנה הטהרה 18
אינה מפגלת - והאבולא כי אשכ ברית, כמא - 19
מאי טעמא - הטהרה מפגלת לחם? מדרה ליה 20
למכתב "והקריב חלות על זבח הטהרה, וכתובי 21
לחם" (על זבח הטהרה חלות) (תורת שלח) 22
דמשמע תורה עם החלות, הלכך כי אמר "על 23
מזב לאבול תודה למזח" - דהו לחם בכלל 24
אבל תודה - בהבמה לא איקרי לחם, הלכך כי 25
מפגל לחם - לא חלה ברהמא בכלל, והכבים - 26
של עצרת, לחם גלל תודה - תודה עיקר ולחם 27
ספול, דרשיתיה תורה מקרשה ללחם, כדאמרינן 28
בפרק "הטהרה" (מנחות עב, א) "קריב קרבנ" 29
- למדך שאין הלחם קדוש אלא בשחטת 30
הזבח, וכן לחם גלל בכשים, דרשיתיה בכשים 31
מקדשים ללחם בפרק "התכלת" (מנחות מז, 32
א), תורה אין מניפין אותה עם החלות, אבל 33
בכשים מניפין אותם עם החלות, דכתיב (ויקרא 34
כג) "והקריב אותם וכתובי על גבי, וזה חל 35
- בכשים עם אהר" - אימא כו' - דהוא אהר 36
אז גתא בכשים אותה אהר, דהם כי מפגלי 37
בכשים מפגלי חלות, צריכא, מפגל ופחיתא 38
- כחזי זית מזה וכן מזה, השתא אי כולי 39
בכשים - דהויא מחטבה ומחור לא יתא 40
צידוק, אמרנן במתניתין דלא מיפגל תודה 41
ממנה ומלחמה דבעי לזרופי מביבאי? או לא 42

רבנן סברי: הציץ מרצה על אבילות, ורבי יהודה 1
סבר: אין הציץ מרצה על אבילות, אמר ליה רב 2
הוא בריה דרב נתן לרב פפא: והא עולין, דהציץ 3
מרצה על העולין, ופליגי! דתניא: וטמא אחר מן 4
הקבוצין - רבי יהודה אומר: שניהם יעשו בטומאה, 5
לפי שאין קרבן ציבור חלוק; והכמים ואומרים: הטמא 6
בטומאתו והטהור בטהרתו! ועוד אמר רב אשי: תא 7
שמע, רבי יהודה אומר: אפילו שבט אחד מלא רב 8
השטמים מתהוין - יעשו בטומאה, לפי שאין קרבנות 9
ציבור חלוק; והבא מאי הציץ מרצה איקרא? ועוד 10
האמר רבינא: תא שמע, נטמאת אחת מן החלות 11
או אחת מן הסדרין - רבי יהודה אומר: שניהם 12
יצאו לבית השרפה, לפי שאין קרבן ציבור חלוק, 13
והכמים ואומרים: הטמא בטומאתו והטהור יאכל, 14
ואם איתא, "לפי שאין הציץ מרצה על אבילות" 15
מיבעי ליה! אלא אמר רבי יוחנן: תלמוד עירוב הוא 16
בפיו של רבי יהודה, שאין קרבן ציבור חלוק, משנה 17
התורה מפגלת את הלחם, והלחם אינו מפגל את 18
התורה, ביצר? שחט את התורה לאכול ממנה למחר 19
- היא והלחם מפגלין; יאכלו מן הלחם למחר 20
- הלחם מפגל והתורה אינה מפגלת, הכבים 21
מפגלין את הלחם, והלחם אינו מפגל את הכבים, 22
ביצר? השוחט את הכבים לאכול מהו למחר - הם 23
והלחם מפגלין, לאכול את הלחם למחר - הלחם 24
מפגל והכבים אינן מפגלין, גמרא מאי טעמא? 25
אלימא משום דרב כהנא, דאמר רב כהנא: מנין 26
לתמי תורה שנקרא תורה? שצאמר: "והקריב על 27
זבח הטהרה חלות", אי הכי איפכא נמי? - הא לא 28
קשא, לחם איקרי תורה, תורה לא איקרי לחם, - 29
אלא דקחני: הכבים מפגלין את הלחם והלחם 30
אינו מפגל את הכבים, לחם היכא אשכחן דאיקרי 31
בכשים? אלא לאו היינו טעמא: לחם גלל תורה ואין 32
תורה גלל דלחם, לחם גלל דכבים ואין בכשים 33
גלל דלחם, וצריכי, דאי אשמעין תורה - דלחם 34
הוא דכי מפגל בלחם לא מפגלין תורה, משום דלא 35

החוקקין זה לזה בתנופה, אבל בכשים דחוקקין זה לזה בתנופה, אימא כי מפגל בלחם 36
ליפגלי נמי בכשים, צריכא, בעא מיניה רבי אלעזר מרב: השוחט את התורה לאכול 37
בזית ממנה ומלחמה למחר, מהו? לאיפגלי תורה לא מביעאי לן, השתא בכולו מלחמה 38
לא מביעאי, ממנה ומלחמה מביעאי? כי קא מביעאי לי - לאיפגלי לחם, מי מעקרפה 39
תורה לאיפגלי לחם? או לא? אמר ליה: אף בזו, הלחם מפגל והתורה אינה מפגלת, 40
ואפואי? לימא קל וחומר: ומה תורה הפגל - תא מתפגל, הבא לפגל ולא פגל - 41
אינו דין שלא לפגל? - וזי אגרנן קל וחומר כי אין חזקתא? והתניא: מעשה באחד 42
לעץ עדים וזמנן שאני, משום טעמא דאם כן ביטלת תורת עדים וזמנן, ומה הסוק כו' פירוש: משום דקסין לן דהו אין נרגין, משום דדרשינן: "כאשר זמם" ולא כאשר 60
עשה, כן פירש שם בקטנס, וקשה: אם כן אמאי נקט סקילה דיתר משאר פירוטות ומפרש דבני ובהו ומה הסוק אינו נסקל - דרשנא לעילם סיקף, אפילו הרג את חברי באבן, 61
ועוד נראה דקל וחומר דהבא לא דמי לדחא, דבא לפגל הבא היינו לחם, שבא לפגל חזית חזית של תורה על ידי שימורף לפסולת, לא פגל - שאינו מנתקף לפסולת, אינו 62

מנחות. פרק שני - הקומץ את המנחה דף טו עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטינזליץ)"

תוספות

1 ש"ן דלי יצטרף לחתמה ולעצמו וב' גוואו וזו היא אסור אינו נאסר -
2 הגוף שאסור אינו נאסר, ובא לאסור - והדיוו רועים שבאין לאסור הגוף על ידי צירופם
3 שעשוק כלבאים, ולא אסור, אינו דין שלא יאסר על ידי צירוף של גוף וזוהא טעמא נמי
4 ניתא במתניתין שדוחא את התורה לאבול הלחם, שהלחם מופגל והתורה אינה מופגלת,
5 ולא אמרין קל חתמה. **שוער** כרמו של חבריו

6 סמור - הא דנקט סמור - לאשמועינן דהתפנים
7 התירו, טעמא דאין אדם אסור רבד שאינו שלו, ו
8 דלא תימא: מה שדחיתא את הגפנים - משום
9 נדבחוהו ולא חשיתו מנחתא, ולא משום דאין אדם
10 אסור. **ואסור** את הורעים - היינו ולא כרבי
11 יאשיהו דאמר: עד שיתור חטה ושעורה ודחין
12 במשולחן, וזכבה סחם משעית ולא מותיה, ו
13 אף על גב דקיימאן לן מותיה, כדאיתא בברכות
14 (בבא, א) ובהללן בפרק "ראשית הגז" (קלג, ב)
15 טהוג עלמא כחלתא סבי, כרבי יאשיהו כבאלימ.
16 ואמרין בפרק קמץ קדושין (לט, א) כי ביה וזוהא
17 דורע חסתי ושערי ב' גופי: ליתו מר נשמתיה
18 אמר ליה: לא קיימאן קל קיימאן לן כרבי
19 יאשיהו פירוש: כהנאי.

20 **והתירו** התפנים - היינו כרבי יוסי ורבי שמעון
21 דהסבך גפנו על גבי הבתואה של
22 חבירו, דאמר רב ספוס "הערל" (יבמות פג, א) אין
23 אדם אסור רבד שאינו שלו. והר"ך דלמד הבתואה
24 דהתם לאו בסתם הבתואה של תמשה מינין, דאם
25 כן הוי דאורייתא כמו קבוס ולף ודמסקין וזבא
26 דאסור, וזכיי מסק רבי יוסי דשריזי אלא רבד
27 פוסק חתם כרבו, והר"ך דלמד אלא **אפשר**
28 דתוספתא דרובים אין הלשון כן, וגרס התיב,
29 אמר: אף אני לא אסורתי אלא כשקשרו בבלי,
30 אמר: לא אף על פי שנתקשר אפשר לשנותן בלב
31 אחר. וקדשוהו בבלי" דהתוספתא היינו "באים עם
32 הובסו דרבא, ואם אמר: והשתא משמע דלרבין
33 דאפשר לשנותן לבא אחר אפילו לאחר שדושה
34 ולקמן בפרק "התורה" (שם, א) הנה: הנכסים
35 שקשרו בבלי ונמצא זבח פסול, אם שי זבח אחר
36 יקריבו עמו, ורבינא ברמא (שם עמוד ב) האמר ר' לוי
37 חסידא: שכן שפירשיה שכן מנחתו - וזוהא ר' לוי
38 מנחת אחרתו ומשנה ל' בית דין מנחתה עליהם, אם
39 הוטרבו והוצרכו, ואם לאו ידו לזבח אחר, אלמא
40 דאסור לשנותן אם לא משום תנאי בית דין ואין
41 לומר דהא דאסור רבנן נמי ובא אפשר לשנותן
42 - היינו משום תנאי בית דין, וזוהא, מי לא עסקין
43 בקרבן דלא שייך ביה בית דין ועתה, לזב
44 שמן דאשם מצורע לא משבחת אלא בידיו ועוד,
45 דאין ל' בית דין מנחת אלא ודכא רבד והוצרכו:
46 אבל אם הוצרכו אי אפשר לשנותן ונראה לפרש,
47 דטונית דהתם כרבי נאסיר. ואם תאמר: ודא
48 רב דאסור חתמא כבלי' נלמא, כדפרש' טעמא
49 דהתם - משום דשמך גופא דמנחה הוא, ומאי
50 קשיא ליה מרב סדא מנחתיה דהתם? קישק
51 ליה את דרבנן דרבא ושמא כמו כן דהי' רב
52 לחקשות, אלא מקשה אסתם מנחתין, ואפילו
53 לרבי מאיר אפשר לשנותן, וזוהא ר' לוי פריך מהתם
54 מנחתיה דהתם, מדריבי מאיר גופיה אדריבי מאיר
55 דבא - משום דלא לזכר שם רבי מאיר אדריבי -
56 וכן מלוא דועירי דהתם נמי אליבא דרבי מאיר
57 איתא: דקאמר רבא (מנחות עג, א) אין הנכסים

58 מתקדשין אלא בשדחתיהם: פירוש: לענין שלא
59 סוף ד' שטינזליץ" (שם עב, ב) גבי שתי הלחם דאי גוור מקדש מיספלי בליטה, ועוד, כסוף "לזלזל הרעבה" (סוכה ג, א) קאמר דעירי נפיה דאי מיהו מבוקדש אפסיל לזו
60 בליטה, ומשנה שלמה שנוע בפרק שני דמעילה (א, א) גבי נסכים: קדשו בבלי דוכסור ליפסל בליטה, מיהו הדיא שי לדחות, דדוקא נכסים הבאים בפני עצמן, וכמו שפירשיה
61 דיאריך לענין שלא לשנותן לזבח אחר, וזה דפריך הוה מנחתיה דקדשו: אם שם זבח אחר יקריבו עמו, נאסר לאו דאפסיל בשדחתה - הכי פריך: דמכשר דדוקא משום אדריבא וזבא
אדר

1 **שוער פרמו של חבריו סמדר, ובא מעשה לפני**
2 **חכמים, ואסור את הורעים והתירו את התפנים;**
3 **ואמאי? לימא קל וחומר הוא: ומה האסור אינו**
4 **נאסר, הקא לאסור ולא אסר אינו דין שלא ותאסר!**
5 **הכי השתא? התיב קנבוס ולוף וזוהא וזוהא**
6 **היתה שדרה וזוהא קנבוס ולוף - לא יהא וזוהא**
7 **על גביהם, שחן עושות לשלש שנים; שאר ורעים**
8 **מדרבנן הוא דאסור, האי דעבד איסורא קנסיה;**
9 **רבנן, האי דלא עבד איסורא לא קנסיה רבנן, אבל**
10 **הקא לימא קל וחומר! ואיך דמתני לה אבבשים.**
11 **קעא מיניה רבי אלעזר מרב: השוחט את החבשים**
12 **לאכול פית מהן ומלחמן, מהו? לאיפגילי בבשים לא**
13 **קא מיבעיא לי, השתא פולו מלחם לא מפגלי, מהן**
14 **ומלחמן מיבעיא? בי קא מיבעיא לי - לאיפגילי לחם,**
15 **מי מעשרי בבשים לאיפגילי לחם או לא? אמר**
16 **ליה: אף בזה, הלחם מופגל והבשים אינן מופגלין.**
17 **ואמאי? לימא קל וחומר: ומה המפגל אינו מתפגל,**
18 **הקא לפגל ולא פיגל - אינו דין שלא ותפגלו? ומה**
19 **באחד שוער פרמו? לית חבירו סמדר וכו', ואמאי?**
20 **לימא קל וחומר: מה האסור אינו נאסר, הקא**
21 **לאסור ולא אסר אינו דין שלא ותאסר! - הכי**

22 **השתא? התיב קנבוס ולוף אסרה תורה, שאר ורעים מדרבנן הוא דאסור, האי דעבד**
23 **איסורא קנסיה רבנן, דלא עבד איסורא לא קנסיה רבנן; אבל הקא לימא קל וחומר!**
24 **מאן דמתני לה אתארה - קל שכן אבבשים, ומאן דמתני לה אבבשים - בבשים הוא**
25 **דהוקדקו זה לזה בתנופה, אבל תורה דלא הוקדקו זה לזה בתנופה - לא. רבי אבא**
26 **וזי בעי לה הכי, קעא מיניה רבי אלעזר מרב: השוחט את החבש לאכול פית מחבירו**
27 **למחר, מהו? "חבירו" בבש משמע ולא מפגל, או דלמא לחם משמע ומפגל ליה? אמר**
28 **ליה, תניתיה: שחט אחד מן החבשים לאכול ממנו למחר - הוא פיגול וחבירו כשר, לאכול**
29 **מחבירו למחר - שניהם כשרים; אלמא "חבירו" בבש משמעו - דלמא דפריש ואמר: "חבירו"**
30 **בבש".**
31 **משנה הובא מפגל את הנכסים משקשרו בבלי, דברי רבי מאיר. ואמר: אינן**
32 **מפגלין את תבואה. פירש: השוחט את הובא לאכול ממנו למחר - הוא ונסבין מפגלין,**
33 **לקריבין ונסבין תבואה - הנכסים מפגלין, הובא אינו מפגל. גמרא תנו רבנן: ונסבין בתבואה**
34 **תיבין עליהן משום פיגול, מפני שדם הובא מתירין לקרב, דברי רבי מאיר. אמרו לו לרבי**
35 **מאיר: והלא אדם מביא וזבחו חיים ונסבין עד עשרה ימים! אמר להן: אף אני לא אסורתי**
36 **אלא בפניא עם הובא. אמרו לו: אפשר לשנותו לזבח אחר. אמר רבא, קסבר רבי מאיר:**
37 **הוקדקו בשחיטה, פלחמי תורה. תנו רבנן: לזב שכן של מצורע תיבין עליו משום פיגול,**
38 **מפני שדם אשם מתירין לבחולות, דברי רבי מאיר. אמרו לו לרבי מאיר: והלא אדם מביא**
39 **אשמו חיים ולזב מיכן ועד עשרה ימים! אמר להן: אף אני לא אסורתי אלא בפניא עם האשם.**
40 **אפשר לשנותו לאשם אחר. אמר רבא, קסבר רבי מאיר: הוקדקו בשחיטה, פלחמי תורה.**
41 **משנה**

1 שוער - משלו - סמדר - כבר חננו עבדים, וכן היה מעשה ואסור את הורעים. טעמא
2 מפרש לקמן. ואסור - נפגים האוסרים את הורעים. **הא לאסור** - ורעים, קנבוס =
3 קבא, לוף = מיני קטניות. **אסרה תורה** - בברם, אין ורעים בזה, שיש לחם שרשי, ליטא
4 אורייתא: קבוס ולוף אסור תורה - דרבנן (ברביס כב) "מתוך כלאים" - ורעים הורעים
5 לברם, ובזכר חולק אשכולות כענין בעל
6 הברם לא עבד איסורא אלא חבא אבתי - איכא
7 למפרש: לימא קל וחומר. כל שכן אבבשים -
8 מצטרפין הן והלחם לפגל הלחם, אבל תורה לא
9 מפשט ליה דלא פגיל לזחם. כענין רבי אבא, וזי
10 בו מחבירו - ולא פירש בבש. ולא מיפגל -
11 כדקניא במתניתין ספסא: שחט אחד מן
12 הבשים לאכול מחבירו למחר שנתם כשרים,
13 דאין מתיר מפגל את המתיר. או דלמא: "חבירו"
14 תנסכים - שהשוחט מביא חייב כרת משום
15 פיגול, משקשרו בבלי שחט אף קלן פריך,
16 וקדושתן קדושה. **גמרא** שדם חובב מתירין
17 לקרב - הוי דבר שיש לו מתירין למזבח, וזוהא
18 בתן פיגול, דכל דבר שיש לו מתירין יש בו
19 פיגול, וסמכא וזמא ספסא "דחיצא לוי" (א, א),
20 ונסבין כמאן ועד קדש ימים - דאמר מר לקמן
21 (מנחות מד, ב) "מנחות ונסבכים" - אפילו
22 למחר, אלמא לאו מכותיה נהו. **הא אני** לא
23 אסורתי - אם פיגול בובח שידו תנסכים שיבא
24 לסוף שערות ימים מופגליה, אלא באבים עם
25 הזבח. אמרו לו אפשר לשנותו לזבח אחר -
26 להכין לאסור בשחיטה - דהאין חוקקט
27 לזבח זה, ואין שראין לשנותו לאחר. כלחמי
28 תורה - שהשוחט קובעתה, כדאמרין
29 ב"התורה" כדפריש' לעיל, לא פני כן - אם
30 פיגול בשדחתה.
31 מתירו

1 **הקא לימא קל וחומר: מה האסור אינו נאסר, הקא**
2 **לאסור ולא אסר אינו דין שלא ותאסר! - הכי**
3 **השתא? התיב קנבוס ולוף אסרה תורה, שאר ורעים מדרבנן הוא דאסור, האי דעבד**
4 **איסורא קנסיה רבנן, דלא עבד איסורא לא קנסיה רבנן; אבל הקא לימא קל וחומר!**
5 **מאן דמתני לה אתארה - קל שכן אבבשים, ומאן דמתני לה אבבשים - בבשים הוא**
6 **דהוקדקו זה לזה בתנופה, אבל תורה דלא הוקדקו זה לזה בתנופה - לא. רבי אבא**
7 **וזי בעי לה הכי, קעא מיניה רבי אלעזר מרב: השוחט את החבש לאכול פית מחבירו**
8 **למחר, מהו? "חבירו" בבש משמע ולא מפגל, או דלמא לחם משמע ומפגל ליה? אמר**
9 **ליה, תניתיה: שחט אחד מן החבשים לאכול ממנו למחר - הוא פיגול וחבירו כשר, לאכול**
10 **מחבירו למחר - שניהם כשרים; אלמא "חבירו" בבש משמעו - דלמא דפריש ואמר: "חבירו"**
11 **בבש".**
12 **משנה הובא מפגל את הנכסים משקשרו בבלי, דברי רבי מאיר. ואמר: אינן**
13 **מפגלין את תבואה. פירש: השוחט את הובא לאכול ממנו למחר - הוא ונסבין מפגלין,**
14 **לקריבין ונסבין תבואה - הנכסים מפגלין, הובא אינו מפגל. גמרא תנו רבנן: ונסבין בתבואה**
15 **תיבין עליהן משום פיגול, מפני שדם הובא מתירין לקרב, דברי רבי מאיר. אמרו לו לרבי**
16 **מאיר: והלא אדם מביא וזבחו חיים ונסבין עד עשרה ימים! אמר להן: אף אני לא אסורתי**
17 **אלא בפניא עם הובא. אמרו לו: אפשר לשנותו לזבח אחר. אמר רבא, קסבר רבי מאיר:**
18 **הוקדקו בשחיטה, פלחמי תורה. תנו רבנן: לזב שכן של מצורע תיבין עליו משום פיגול,**
19 **מפני שדם אשם מתירין לבחולות, דברי רבי מאיר. אמרו לו לרבי מאיר: והלא אדם מביא**
20 **אשמו חיים ולזב מיכן ועד עשרה ימים! אמר להן: אף אני לא אסורתי אלא בפניא עם האשם.**
21 **אפשר לשנותו לאשם אחר. אמר רבא, קסבר רבי מאיר: הוקדקו בשחיטה, פלחמי תורה.**
22 **משנה**

מנחות. פרק שני – הקומץ את המנחה דף טז עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רש"י
תוספות

אחרי שהיה (ובח) וזבח באותה שעה, וגם משום דלב ביה דין מתנה עליון, כמו שמעמידה
בסוף, הא לאו הכי לא קרי, דמשקדשו בבלי חובקע אפילו קודם שחזטה. והא דקריב עם
חובב אחרי החובב באותה שעה, היינו משום דלב ביה דין מתנה כרמפרש הלם. ואם מה
שסובר השתא, לית ליה דאמרינן חובב לארבי מאיר רשוחטה קובעת ולא בלי קובעת. עיי' שו"ת

6 פלוגי ובי מאיר רובנן - בשחטת פניול, דבפול
 7 מיירי ברישא, ואקאי מנתניחין דרובח מפול ת
 8 גתסכיס, וקסבר ברי מאיר דורוקבעו בשחטת
 9 תלמיזי, דכסבי תנא דרובח, דתן פפר "תותריה" (מנחת
 10 ע"ב, טז) שחט חזן למנח חזן לקומנו - קרש
 11 הלחין, דא שחטת כשרה קובעת אפילו רובח
 12 דרובח דאמר: כסבי מנתקדש בשחטת - היני
 13 למנח בראית ליה ולמנח בראית ליה, ופריח
 14 ממתנת רובח פסול, דאלמא שחטת פסולה
 15 מקדשא, ושקאי רובח, ואפילו ובי מאיר לא, פסול
 16 אלא בפניול במנחתה ולא בשאר פסולי שחיטה.
 17 דרובח דאיכא בתר חור, שחטת גנאי בתר דה, וקא
 18 וקא בתר - אה, ומדור קשה לפירוש, לה
 19 דאם כן משכחת דרובח דתסכי במנח חיביב עליהם
 20 משום פניול, שנעשית השחיטה דרבכשר בפניול
 21 בשאר ערבות.

22 ושייך לך שו, בו **הוקבעו** בשחטה — כרבי
 23 דאמו: שני ברבים הנותרים מעלין כל הלא זה
 24 ולרבי אלעזר ברבי שמעון דאמו: איני מעלין, הדין
 25 לה למעט שחטה חזיקה, ואו שנתבלב, הדין
 26 בכוס ונשפר, ובאבדה דאמו: כל העומד לזרוק
 27 בזרק דמי בקראמיון פריק "התורה" (מנחות
 28 ע, ט). ופלוניתייהו בפרק "תחלת" (מנחות מז, א)
 29 ובסוף (ע"ב) "שבעה" (לעמ, עב, ב). דרית דרית
 30 קמיתא — פירש: דתן את הקומץ בשחטה, כר,
 31 לכך שותה או חד. ובפרק "בית שמי" (נחמן, עב,
 32 א) מבאי ברייתא זו איפכא, דקתני ברישא: דתן
 33 את הקומץ.

34 **בֵּין** בראשונה בין בשניה בין בשלישית —
 35 ראשונה — כל האומר ביום שני, ביום ראשון,
 36 דפרסו, לילישיט — בזמנו הזה, בין פירש
 37 בקונטרס, וכן מוכח בסמוך כל דבין הברים חשיב
 38 דהא, אקדמה: דחשיב בפנים פוסל, כי דמיא דהכל
 39 מיא בעלמא קא מדי, ובחצי האות פנים קא
 40 מורי בן מאיר רלא הוי פיעול, מדי דהה חצי
 41 קומץ רלא הוי פיעול, כאמר בסוף פרק שני
 42 דבוסם (ל א) דבעין קומץ שלם, אקדמה: בן
 43 קמינה, דכי תלחצו מדי ופיעול: וצריך עיון דהחידא
 44 דלקמן (נעמד) בן דהקדמי שמונשו לאכול
 45 שמונשו עד שכלה הקומץ, **קַתְנִי** מדה פיל
 46 בראשון עד פולטני — דמי חצי שני שפירש
 47 בוראי שאני עושה עד דעת לאשנוי

48 **בְּנוֹן** שְׂפִיל בְּרֹאשׁוֹהוּ וּבְשֵׁנִי וּבְשִׁלִּישִׁי —
49 בְּפֶרֶךְ "כִּי־שִׁמְאִי" (בְּחֻסֵּם מִב, א) פִּירֵשׁ
50 בְּקוֹסְטוֹס; וּבְרֵבִיעִי לֵאמֹר פִּיגֵל, וְקֹשֶׁה, וְרִבִּיעִי
51 מִדָּן רָבִי שְׁמֵהוּ וּבְאֵכָא פִּירֵשׁ בְּקוֹסְטוֹס; פִּירֵשׁ
52 בְּרֹאשׁוֹהוּ וּבְשֵׁנִי, וְשֹׁחַק בְּשִׁלִּישִׁי, וְאֵם הָאִמֶּר,
53 אֵם כִּי שְׂמִיא: מִדֵּי שְׂחָק קִנְיִי, כִּדְרָאשְׁקִין לֵעֵל
54 וְשִׁמְאֵא לֵעֵל דְּרִשְׁחָ בְּאַמְצִיעַת הָדָא לִיָּה לְרֹשְׁתָּהּ
55 טַפִּי, וְלֵאמֹר שְׂפִילִישִׁי מִחֻסֵּם בְּרֹאשׁוֹהוּ
56 בְּשִׁתְקָהּ, וְלֹהֵא פִירֵשׁ חֲשִׁיד כִּי הָאִתּוּ מְזֻמָּה

[illegible]

מתינו למוחות – בדכתיבי (ויקרא יד): "ע"ד דם האשם", דכל זמן שלא נתן מן דדם מנבע
השמן, בדאמרין בפרק קמא (מנחות א), **משנה** פיל ב'קוסין – בדקטרת קומץ חישוב
על השירים. ע"ד שיטת כלל המתיר – דקטרת אחד מן חצי מתינו דוא, דאיבא נמי
דקטרת חבירו. **נראה** שנתן הקוסין ב' – כלומר, הקטרה ראשונה הקטיר בשותיקה

וְהָיָה בְּמִשְׁחָהּ אֵלֶּיךָ וְלֹא תִשָּׁקֶנּוּ
בְּשֵׁנָה - פִּיגֹל לְדֹרֵב הָרֵג - לֹא שֶׁמֶתָּ - 1
דָּרָב. כֹּמֶה דְּרִימֵי אֲמֹרִים - דִּמְשַׁחְתָּ עֲבָדָהּ - 2
הַקְּמֹנָה מִפְּגֵל, בְּרִיחֵיהֶן מִדְּמוֹת. כִּמְיָנָה בִּי - 3
דְּבִרְתָּה שֶׁל עֲבָדוֹת אֵין דּוֹמֶה לָהּ - 4
הַדְּלִיךְ כּוֹל מִתֵּי - אֲחֵרָה מִפְּרֵשׁ בְּגִמְרָא
לְקַנָּן שֶׁמִּשְׁמַחֲקִין, דָּדָא אֵיכָל לְכַוְנָה. קִנְיָ מִיָּדָא - 5
בִּי וּפְלִיגִי - וְתִיבּוֹתָה דְּרָב. בִּשְׂתִי דָּרָב - דְּאִדּוּד - 6
הַקְּסִי קוֹמֵי מִתְּשַׁבֵּה, וְאַחֵר כִּי הַקְּסִי בְּרִי - 7
לְכַנֵּה בִּשְׁתִּיקָה. דִּמְשֹׁחַ הַכִּי פִּלְגִי רִבְנָן - 8
לְדִבְרֵי לְמִמֶּנּוּ עַל דַּעַת אֲשׁוּנֶה עִשָּׂה. כֹּמֶה - 9
לְאֲמֹרִים - דְּבִמְכַתֵּחַ אֲחֵת פִּיגֹל - 10
וְהִתְנַחֵן - בְּרִיחֵיהֶן וְדִרְסִים (מִמ, א). אֲרִיכִים - 11
וְשִׁלֵּשׁ דִּיּוֹם הַבִּיפּוּרִים - שְׁמוֹנֶה הָיוּ דָּפֵר בֶּן - 12
הַדְּרִים, אֲחֵת לְמַעַלֶּה וְשִׁלֵּשׁ עֲשָׂרָה, וְשְׁמוֹנֶה - 13
דְּשַׁעִיר - הָרִי שֶׁשֶׁל עֲבָדָהּ, וְנִבְנוּ דְּלִי - 14
כְּדִאֲמִירִין בְּמִסְכַּת יוֹמָא (נִג, ב) - הָרִי שְׁלִישִׁים - 15
וְשִׁשִּׁים, וְרֹאבֵעִן קִרְיַת הַמִּזְבֵּחַ הַפְּתִיחִי - הָרִי - 16
וְשִׁשִּׁים, וְשִׁשִּׁים, וְשִׁבְעִי עַל סִטְרוֹ שֶׁל אֲחֻת מִזְבֵּחַ - 17
כְּשֶׁהָיָה הָרִי הַשְּׁעִימִי מִבְּדִיר - הָרִי - 18
אֲרַבְעִים וְשִׁלֵּשׁ. אֲחֵת עֲקִידָה שֶׁל פֶּה בֶּן מִשִּׁיחַ - 19
כֶּעֶבַע הָיוּתָה עַל הַסִּטְרוֹ הָרֹאבֵעִן מִמֶּנּוּ - 20
דְּמוֹחַ, כְּדִכְרִיתִי בִּירְקִא, וְהָיָה כִּי פִּי הִזְעִירָה - 21
בְּרִישׁוֹתָ - בֶּן הַדְּרִים, בְּשִׁנֵּי - עַל דַּעַת הַפְּתִיחִי - 22
בְּשִׁלְשִׁית - עַל מִזְבֵּחַ הָהָר, וְחִיבִים עָלֵי לִירַת - 23
וְהַדּוּכָל מִבְּשֶׁר הַפֶּה - וּפְלִיגִי - אֲפִילוּ פִּיגֹל - 24
בְּרִאשׁוֹנָה פִּלְגִי בֶּן, אֲלֵמַט אֶל מִצְרַיִם שְׁנֵי - 25
וְשִׁלְשִׁית עַל דַּעַת רִאשׁוֹנֶה עֲשֻׁדֶּה בִּשְׂתִי דַּעַת - 26
שֶׁמֶת בֶּן דְּגִדּוֹל אֵי אֵיירָע לֹא קִיר לְאִדּוּר הָהָר, - 27
בִּבְנֵי הַדְּרִים, וְשִׁבְעִי אֲחֵת תַּחְתּוֹי וְהָיָה תִּיבּוֹת - 28
לְדִבְרֵי לְמִמֶּנּוּ עַל דַּעַת רִאשׁוֹנֶה עֲשֻׁדֶּה. תִּיבּוֹת - 29
לְפָנָא דְּאֶפֶר - בְּמִסְכַּת יוֹמָא בְּפֶרֶק "דְּרִיצִיא לֹד" - 30
(מִמ, ב). רִבִּי וְאֶפְרַיִם רֵפוּ שֶׁל פֶּה - (שְׁמִינְאוֹר) - 31
"בִּזְאת יֵבֵן אֲחֵרָן (וְגו') וְאֵפֶר - וְאֶפְרַיִם כְּדִמְעָה - 32
פֶּה, שֶׁם שְׁמוֹת הָרִיצָאן וְהָאֵלֶּיךָ בֶּן - סִטּוֹל - אֵבֵן - 33
אֲחֵרָן דְּמִטָּא אֶל הַקְּסִי, וְאֵין צִירִי לְהִבְיָא - 34
וְלִשְׁחֹרֵת פֶּה אֲחֵר, לְדִרְשֵׁי דְּרַח (רַמְצִין) לְאֻקְמִיָּה - 35
בִּשְׂתִי דַּעַת, אֵלֶּא לְפָנָא דְּאֶפֶר אֵלֶּא רֵפוּ שֶׁל - 36
פֶּה - לֹא מִצִּי לְאֻקְמִיָּה בִּשְׂתִי דַּעַת, אֵלֶּא אֶפֶר - 37
רִבִּי אֵשֶׁר בְּגִיב שְׁפִילָה בְּרִאשׁוֹנֶה וְכִשְׁנֵי - וְשִׁתָּה - 38
בְּשִׁלְשִׁית, דְּרִבְתִּי הָיָה חִצִּי מִתֵּי. - 39
וְהָא

34 קָתַנָּה מוֹהָא: פִּיגַל בִּין בְּרֹאשׁוֹנָה בִּין בִּשְׁנֵיהּ וּבִין בִּשְׁלִישִׁית, וּפְלִגְלִי
35 דְּעוֹת - הִנְחִיחַ לְמָאן דְּאָמַר: "כִּפּוּר" וְאִפְלוּ דְּכֻמָּו שֶׁל פֶּה, אֱלֵי
36 דְּכֻמָּו שֶׁל פֶּה, מֵאִי אִיכָא לְמִימָר? אֲמַר רַבָּא: הֵכָא כְּמֵאִי שֶׁקָּע
37 יִשְׁתַּק בִּשְׁנֵיהּ וּפְלִיג בִּשְׁלִישִׁית, דְּאִמְרִינוּ: אִי סִלְקָא דְּעִתָּךְ לֹא תֵּע
38 עוֹשָׁה, מִיחֲדָא פְּגוּלִי בִּשְׁלִישִׁית לְמָהּ לִי? מִתְקֵן רַב לֹא אִשִּׁי: כִּי
39 רַב אִשִּׁי: הֵכָא כְּמֵאִי עֲקֻרִין - כְּגוֹן שֶׁפִּיגַל בְּרֹאשׁוֹנָה וּבִשְׁנֵיהּ וּבִשְׁ
40 עִתָּךְ כֹּל הַעוֹשָׂה עַל דְּעַת רֵאשׁוֹנָה הוּא עוֹשָׂה, מִיחֲדָא פְּגוּלִי

משמע בפרק 'הוציא לו' (וימא סא, א), דהנאי: "וכפר את הקדש" – זה לפני ולפנים, וזאת אחר: מכאן אמרו רבי עזי: גמר מתנות שבדכיל ונשפר דהם – יביא אחר ויתחיל מתנות זה ארבע קרנות ונשפר דהם – יביא אחר ויתחיל בטורו, וכלולו חשיבי כאחת, וקשה, דלמן קראוהו דפרוכי, וחד אחזאות דקרנות, וחד אטיידרו, אלמא לא חשיבי כחד אחזאות דקרנות שפיל בראשונה ובשניה ושלישית. וכן תוב בספר רבינו גרשם ובפרק "בית שמאי" (ובחסין) הנה סבר שירידיים כמעבי, מדלא חשיבי אלא ארבעים ושלש, דהחזא דסבר שירידיים מעבי אלא

מנחות. פרק שני – הקומץ את המנחה דף טז עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" תוספות

1 **כ"ד** מדיחכל מיא בעלמא קא מדי – הקשה בקונטרס: בקומץ ושוטח נמי ניתא רלא מיפגל,
2 רכי חשיב פקבלא איפסיל, וכי ודק – מיא וריקן ותיך בפרק "בית שמאי" (נבחים מב.)
3 דרתם גזירת הכתוב הוא. אבל כאן תיך דרתם אותה עבודה שפיל בה געשית כולה
4 בקדושה. אבל על דא חזאת כדלות חזא עבודה. ולא קרוב כל מתייר אותה עבודה בקדושה.

5 והקשה דאם כן, פגל בקומץ ולא כלבונה, ורבי
6 מאיר אמאי דרש פגל חצי מתייר? ודא חד עבודה
7 לא געשית בקדושה, וכי מקטיר כלבונה –
8 עפרא בעלמא מקטיר? וכי תימא משום דהוה שני
9 מתייר, אכתי קשה משני בדיקון אמ לא נחלק, דכיון
10 דבעו שני כלים הוה כשני מתייר. ורבינו תם מפרש
11 דבדור מקום פשיטא ליה דלא אמרינן מיא בעלמא
12 הוא קא מדי, תחלה עבודה בגמר עבודה, והבא
13 גזירת הכתוב. אבל בשני מתייר – בבדי לא
14 איירי קרא, ומאי בעלמא קא מדי.
15 **משבחת** לה בארבעה פנים – פירש
16 בקונטרס: פר ושעיר פנים חשיב מתייר, והשפר דרתם
17 לאחר חזאת פנים.

הדרן עלך הקומץ וזמא

והא "בין" "בין" קתני? קשיא. אמר מר, רבי מאיר
אומר: פגול ותיבין עליו פרת. מקדיר פרת לא
מתיבין עד שיקרבו כל המתיירין, דאמר מר: "יירצה"
- בהרצאת פשר כך הרצאת פסול, מה הרצאת
פשר עד שיקרבו כל המתיירין – אף הרצאת פסול
עד שיקרבו כל המתיירין, והאי בין דחשיב בה
פגנים – פסוליה, כי מדי בהיכל – מיא בעלמא
הוא דקא מדי? אמר רבה: משבחת לה בארבעה
פנים וארבעה שעירים, רבא אמר: אפילו תימא
אחד ושעיר אחד, לפגולי מרצה. "ארבעים ושש".
ותתניא: ארבעים ושבע! – לא קשיא: הא כמאן
דאמר מערבין לקדושת, והא כמאן דאמר אין מערבין.
ותתניא: ארבעים ושמונה! – לא קשיא: הא כמאן דאמר
שירים לא מערבין, איבעיא להו: פגול בהולכה, מהו? אמר רבי יוחנן: הולכה פקמיצה, וירש
לקיש אמר: הולכה בהקטרה. בשלמא לירש לקיש – איפא נמי הולכה דלבונה, אלא לרבי
יוחנן מאי מעמא? אמר רבא, קסבר רבי יוחנן: כל עבודה שאינה מתקרת, עבודה חשובה
היא לפגל עליה בפני עצמה. אמר ליה אביי: הרי שחיטת אחד מן הקבשים, עבודה שאינה
מתקרתה, ופלגי! דתנן: שהט אחד מן הקבשים לאכול שתי חלות למחר, הקטיר אחד מן
הבזיכין לאכול שני סדרים למחר – רבי מאיר אומר: פגול ותיבין עליו פרת, והבמים אומרים:
אין בו פרת עד שפגל בכל המתייר? אמר ליה: מן סברת לחם פתגון קדוש? שחיטת קבשים
מקדשא ליה, והבא לקדש – קבא לתתיר דמי. מתיר רב שמי בר אשי, אחריה אומרים:
הקדשים מולים לעלים – כשר, הקדש מולים לעלים – פסול; וקיימא לן דבכחצי מתייר פלגי!
אמר ליה: מי סברת דם בצואר בהמה קדוש? דם – סבין מקדשא ליה, והבא לקדש – כבא
לתתיר דמי. תא שמע: במה דברים אמורים – בקמיצה ובמתן כלי ובחילוף; מאי לאו חילוף
דהקטרה? – לא, חילוף דמתן כלי. – אי הכי, במתן כלי ובחילוף – בחילוף ובמתן כלי מיבעי
ליה! – הא לא קשיא, תני הכי. – בא לו להקטרה – בא לו להולכה מיבעי ליה! – הא לא
קשיא, בין להולכה צורך דהקטרה היא, קרי לה הקטרה. – אלא, נתן את הקומץ בשתיקה –
חילוף מיבעי ליה! קשיא. הקטיר שומשום לאכול שומשום, עד שפלה קומץ כולו – רב חסדא
ורב המנונא ורב ששת, חד אמר: פגול, וחד אמר: פסול, וחד אמר: פשר. לזמא, מאן דאמר
פגול – קרבי מאיר, ומאן דאמר פסול – קרבנו, ומאן דאמר פשר – קרבי? – ממואי? דלמא
עד כאן לא קאמר רבי מאיר התם אלא דחישב בשיעורו, אבל התם דלא חישב בשיעורו –
לא! וכלי פאן לא קא אמר רבנן התם אלא דלא חישב ביה בכלייהו מתיר, אבל התם דחישב
ביה בכלייהו מתיר – הכי נמי דפגילי ועד פאן לא קא אמר רבי יוחנן אלא דלא תיר מלייהו
מאותה עבודה, אבל התם דתיר מלייהו מאותה עבודה – הכי נמי דפסילי אלא מאן דאמר
פגול – דברי הכל, מאן דאמר פסול – דברי הכל, מאן דאמר פשר – דברי הכל, מאן דאמר
פגול דברי הכל – קסבר: דרך אכילה בך ודרך הקטרה בך; ומאן דאמר פסול דברי הכל –
קסבר: אין דרך אכילה בך ואין דרך הקטרה בך, והוא לה פגמנה שלא הוקמרה;
ומאן דאמר פשר דברי הכל – קסבר: דרך הקטרה בך ואין דרך אכילה בך. אמר
חריפי

והא בין בין קתני – דמשמע באחת ולא בשתיים. ירצה – "פגול הוא לא ירצה"
(ויקרא יט), ובתים בבשר: "ירצה לקרבן אשה" (שם כב). אף פסול עד שיקרבו
כל מתיירין – לא מתיבין כרת על אכילת פסול עד שיקרבו כל מתיירין באותה
עבודה שהוא מתפגל בה. והאי בין דחשיב בה – רבי חשיב בקבלא איפסול,
לימא דלא מפגל, דכי חשיב בקבלא איפסול,
כי וריק – מיא בעלמא וריקן ולא פירבא הוא,
דרתם אותה עבודה שפיל בה געשית כולה
בקדושה, אבל הך חזאת חזא עבודה היא,
משבחת לה – דמפגלי כוליה. בארבעה פנים
וארבעה שעירים – פר ושעיר פנים וחושב
עליו, ושפר דרתם לאחר חזאת פנים, והבא
פר ושעיר אחד להיכל ואחד למזבח לשבע
חזאותיה, וכן לקדושת. דבכל אחד קרוב מתייר,
דאם כולם כשרים, ואין צריך לחזור ולהזות
מן השני פנים, ובמקום שפסוק הוא מתחיל,
כדאמרין במסכת זמא פירבא קרביא פירבא (א),
א. לשיול מרצה – לעצמן כן הן חשבות, שלא
יזא מדיד פגול, מקרבין לקדושת – פלוגתא
היא בפרק "הוציאו לו" (זמא נז), הא. רבא, דתם
דאם פשר ושול כמאן דאמר מערבין לו? (א),
פר ושעיר בשעת ארבע מתנות דקדושת דמזבח
הפנימי. והי קרביא ארבעים ושבע כמאן דאמר
הכל אחד נותן ארבעה נתיבות ואייתר לו.
ארבע. שירים – של כל החזאות מעבב,
אם לא שפגל על יסוד מזבח הוציאו, והו
לזו ארבעים ושמונה. והא קרביא ארבעים
ושבע כמאן דאמר שירים לא מעבב –
ופלוגתא היא בפרק "הוציאו לו" (זמא ס),
ז. פגול בהולכת קומץ מאי – מי היא
חצי. פגול בהולכת קומץ מאי – מי היא
דמתייר, כלומר אף בהולכת דמתייר, או לא
פלגי? בקמיצה – דהויא עבודה שלימה, דאך
קמיצה כלבונה. בהקטרה – ופלגי. כל עבודה
שאינה פתרת – כגון חילוף, דלא מעבבא,
דאפשר להושיט זה לזה. חושב לפגל עליה
פגני עצמה – דליכא למימר עד שפגל בכל
המתייר, דאם לאו מתייר הוא, ואין כאן לאדורת
לעבב. שחיטת – איתר מותר לא כשר
ולא אימורין, דרוקיה מתירין. כבא לתתיר
דמי – ובענין עד שפגל בכל המתייר. הקדים
מולים לערלים – בשחיטת פסח מייד, דשחט
סימן ראשון למולים סימן שני לערלים. וקיימא
לן – בפרק "ומייד נשחט" במסכת פסחים (סג),
א. אלמא בעבודה שאינה מתקרת ולא מקדשה,
כגון דאם דליכא לתם חזאתיהו חזאתיהו,
פלגי נמי ורבנן כפס דברים אמורים – דמפגלן
עבודת הקומץ. דהיינו דהויא ברייתא דמתיב
רב אחא בר רב הונא לעיל. תא לאו בחילוף
דהקטרה – וקתני דלא פלגי רבנן, ותיבנות
דרש לקיש חילוף ופתן כלי – בשמוליות
לתת בכלי, דהויא עבודה שלימה היא, דאך
מוכן כלי בעבודה למעט. תא תני – בחילוף
ובמתן כלי. בא לו להולכה מיבעי ליה. הקטיר
ביר שומשום – כשיעור שומשום, וכן עשה עד
דאמר – דאמר: מפגלים חצי מתיר, והבא נמי כל שומשום ושומשום חשיב ליה חצי מתיר. – כבא דאמר
אין בו פרת, אבל פסול הוא. כרבי – דאמר לעיל (ד, א) אמר אני שזה כשר, דאין חצאין מנשרפין. דחישב בשיעורו – שחישב כשיעור הקטרה שלימה ביה. חושב
בכל המתייר – בקומץ כלבונה, חשיב כחצי גזא כל המתייר. ללא תיר מלייהו – לשיעור אכילה מאותה עבודה, שחישב בכבש האחד (ובחלה האדורת השלמה זה), ולא
חישב לא באותו כבש ולא באותה חלה. מאן דאמר פגול קסבר דרך הקטרה בך – וזהו לא מוחשב בעבודה כשרה, דהיי מקטיר כוית על מנת לאכול זית שירים למחר.
ומאן דאמר פסול קסבר אין דרך הקטרה בך – ומאן דאמר שר קסבר אין דרך אכילה בך. ציק לו פסל מחשבתו. אבל דרך הקטרה בך, והקטרה מעלייתהא היא

מנחות. פרק שני - הקומץ את המנחה דף יז עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" רלז

ה'רפ"ז – מופשט בפרק קמא דסנהדרין (ז, ב); עיפה ואבימי בני רחבה
דפומביתא. ה'תרי"ג – הקדושה קומץ על מנת להקטיר לבונה לאחר זמן
– פיטול, ואף על גב דאין מתיר מפוגל את התווך. ודאי למי שוחט את הבשר לאכול
– מחזור למועד, בדמפרש לקמן, דהם לא איקבע בחד מנא, הכא איקבע בחד מנא. מאי

חריפי ד'פומבדיתא: הקטרה מפלגת הקטרה ואפילו תרבנן דאמרי: אין מפלגין בחצי מתיר - הני מילי היכא דחישב ביה שצורים, ולבונה במילתא קיימא, אבל הכא דחישב לה בלבונה - כמה דחישב ביה בבונה מתיר דמי. אמר רבא: אף אגן גמי תגינא, וזה הכלל: כל חקשמן ונתנו בכלי, והמוליד והמקטרה, לאכול חצין שדעון, לאכול ולתקטרי דבר שדעון לתקטרי, חצין לקטמו - פסול ואין בו פרת, חצין למנו - פגול ויחיבין עליו פרת; מאי לאו הקטרה דמיא דהנה? מה הנה - בין לאכול בין לתקטרי, אף הקטרה - בין לאכול בין לתקטרי? - לא, הנה - בין

לְאָבֹל - אֵין, לְהַקְטִיר - דלל
קמיה דאבוי, ויחבי וקא אַמֶר מִשְׁמִיחַ דרב חסדא: אֵין הַקְטִירָה מאיר דאמֶר: מִפְּגִלִין בְּחֵצֵי מַתִּיר - הֵנִי מוֹלִי הֵיכָא דְחִישֵׁב בְּהוּ אַבְל הָבָא דְקוֹמִין לֹא מַתִּיר דְּלִבְנוֹת הוּא - לֹא מְצִי מִפְּגַל בִּיהּ. מִיָּה דרב? אָמַר לֵיהּ: אֵין מַתִּיר נְמִי, אָמַר רב חסדא אָמַר רב: אָמַר רב עֲקִב בֶּן אִרִּי מִשְׁמִיחַ דְּאֲבִי, אָבָּא אֶזְרָא נְמִי מִנֵּי טַעֲנִינָא: שְׁבִית וְלִמְחָר - הָבָא פִּיגּוּל וְחִבְרִי בִּשְׂר, אָבֹל מִכְבִּירוֹ לִמְחָר - שְׁנֵיתָם יוֹם דְּכִין דְּלֹא מַתִּיר יִדִּידָהּ הוּא, לֹא מְצִי מִפְּגַל בִּיהּ? - לֹא, הֲתָם אָבֹל הָבָא דְּאִיקְבֶּע בְּחַד מָנָא - בִּי חַד דְּמִן. אָמַר רב חֲמֵנְנָא: יֵנָא, וְתִקְלֵא לִי כְּבוֹלִית תְּלֻמוּדָא: הַקְטִיר קוֹמִין לְהַקְטִיר לְבִנְיָה, - פִּיגּוּל מַאי קָא מִשְׁמַע קִין? אִי הַקְטִירָה מִפְּגִלִין הַקְטִירָה קָא מִיָּין לְהַקְטִיר לְבִנְיָה? אִי מִפְּגִלִין בְּחֵצֵי מַתִּיר קָא מִשְׁמַע קִין - לִימָא: לְמַחְרָא אִי תְרִוּיָהּ אִתָּא קָא מִשְׁמַע קִין - לִימָא: הַקְטִיר קוֹמִין יוֹם לְמַחְרָא אִמֶר רב אִדָּא בַר אֲהֵבָה: לְעוֹלָם קַסְבֶּר אֵין הַקְטִירָה בְּחֵצֵי מַתִּיר, וְשֹׁאֵנִי הָבָא, דְּפִסְטָא לִיהּ מִשְׁחָבֵב כְּבוֹלָה מִנְחָה. בַּר אָבָא: הַקְטִיר קוֹמִין אָבֹל שְׁרִיז - לְדַבְרִי חֵבֶל - פִּיגּוּל. - וְהָא לְדַבְרִי חֵבֶל פִּסְלוּ. - לִימָא: הֵרִי הוּא פִּגּוּל, וְרַבִּי מַאי הֵיכָא - לִימָא: פִּסְלוּ"מִחֲלָה לִיהּ, "הֵרִי הוּא" ב'דַּבְרִי חֵבֶל" לֹא מִחֲלָה. תָּנָא

הדרן עלד הקומץ את המנחה

הַקוֹמִץ אֶת הַמַּנְהֵג, לֵאבֹל דָּבָר שְׂאֵין דִּרְבּוֹ לֵאבֹל וְלִקְטִיר דָּבָר שְׂאֵין דִּרְבּוֹ לִקְטִיר - כִּשֶּׁר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל. לֵאבֹל דָּבָר שֶׁדִּרְבּוֹ לֵאבֹל וְלִקְטִיר דָּבָר שֶׁדִּרְבּוֹ לִקְטִיר פְּחוֹת מִבֵּית - כִּשֶּׁר. לֵאבֹל כִּפְחִי וְיֵת וְלִקְטִיר כִּפְחִי וְיֵת - כִּשֶּׁר, שְׂאֵין אֲכִילָה וְהִקְטֵרָה מִצִּטְרִין. **גִּמְרָא** אָמַר רַבִּי אֲסִי אָמַר רַבִּי יוֹחֵן: מָאי טַעְמָא דִּרְבִּי אֱלִיעֶזֶר? אָמַר קֵרָא: "וְאִם הָאֵבֶל יֹאכֵל מִבֶּשֶׂר וְנָתַן שְׁלֵמִיו" - בְּשֵׁית אֲכִילוֹת הַתָּבוֹב מִדְּבַר, אֶחָד אֲכִילַת אֲדָם וְאֶחָד אֲכִילַת מִזְבֵּחַ, לֹמַר לֵךְ: בְּשֵׁם שְׁמִחְשָׁבִין בְּאֲכִילַת אֲדָם - קֵד מִחְשָׁבִין בְּאֲכִילַת מִזְבֵּחַ, וּבְשֵׁם שְׁמִחְשָׁבִין מֵאֲכִילַת אֲדָם לֵאכִילַת אֲדָם וּמֵאֲכִילַת מִזְבֵּחַ לֵאכִילַת מִזְבֵּחַ - קֵד מִחְשָׁבִין מֵאֲכִילַת אֲדָם לְמִזְבֵּחַ וּמֵאֲכִילַת מִזְבֵּחַ לְאֲדָם; מָאי טַעְמָא? מִדְּרַפְקִינְהוּ רַחֲמָנָא לְהִקְטֵרָה בְּלִשׁוֹן אֲכִילָה. וְדִבְרֵנּוּ? הָאִי דִרְפְּקִינְהוּ רַחֲמָנָא בְּלִשׁוֹן אֲכִילָה רַבִּי.

מאבילת מיובח - כגון קומץ, אם חישוב עליו למחר למזבח פוסלת, כך פוסלת מחשבת

[illegible]

הדרן עלך הקומץ זומא

משנה חקונון רבה. לאכול בבר שאין דרכו
 לאכול בו. ודרשו לאכול פחות
 מביית כשר. – הא משה יתיר. אדרה דתן בפרק
 קמא (מנחות, כג. ב.) לאכול חצי תל וולקשר
 חצי תל כשר. אלא לרבי אליעזר איצטקור, דאף
 דגו פסול רבי אליעזר מחשבה שלא כדרכו,
 רגו או חסר כדכתיב מדרבנן, חבא אל גזר
 פחת מביית אטו פחת. **נמא** כשר שמעבט
 מאכילת אדם ופסולת מאכילת מומה –
 שפסולת מחשבה בדרב אילאי אדם, בןון
 שריחא אטו חשבוני עבילת. לרבי

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף יז עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"
תוספות

1 דל"א שנה כי מחשב בלשון אבילה בר - תימה: למה לי קרא לחצי תופס קל מדראקרי
2 אבילה אש אבילה, כמו חישב שיאלכחו כלבים למחר, שתאלכו אש למחר, ומסקינן בסוף
3 פרק שני בדוחס (לא, א) דדחי פיעול משום דכתיב: "זאת איובל יאכלו הכלבים", וכתיב:
4 "ואכלו אש לא נופח", ומסקי תחת אש דתנן: לאבול כחצי וית להקטיר כחצי וית כשר
5 אשן אבילה וקטרה מעצרתן, אי דרש בלשון
6 אבילה - מעצרתן, משום דאקרי אבילה אש
7 אבילה כדכתיב: "ואכלו אש לא נופח" ויש
8 לומר: דאיתערך לדכחי אש שיאלכו מובח
9 למחר, אף על פי שאל הוכיז אש, ומקרי
10 ד"ואכלו אש" לא נפיק אלא אם כן הוכיז אש.
11 ועוד נראה, הדיחם איירי בשר, דמחשב לאבול
12 דבר שדרכו לאבול, ודאבא מיירי באימוריס, א
13 לרבי קרא חצי, וזה אבא מינא דמחשב
14 באימוריס שתאלכו אש למחר דחי כמחשב
15 לאבול דבר שדרכו להקטיר, ודלא חיי פיעול,
16 דאפילו השתא נמי דרבי קרא משום
17 אבילה, אי חישב באימוריס שתאלכו אש של
18 הדיח למחר - לא דחי פיעול, אף על גב דבשר
19 דחי פיעול, דמחשב לאבול דבר שדרכו להקטיר.
20 דדוקא אש של מובח דומרינן בלשון אבילה, וזהו
21 מחשב בלשון מובח למובח, ודא דקאמר דהם
22 מעצרתין בלשון אבילה, אי לא דרבי ודאב
23 מחשב בלשון אבילה, לא דחי פיעול באימוריס,
24 אף על גב דאקרי אבילה. וקעט קשיא, מאי קא
25 פריך דהם. אלא מנהיג חישב שתאלכו אש כרוב
26 וכי תימא דחי נמי, ודא תנן: לאבול כחצי וית
27 ולהקטיר כחצי וית כשר, ודא אבילה וקטרה
28 מעצרתין מאי קשיא? דלמא חצי וית בשר חצי
29 וית אימוריס לא מעצרתין, שיה לארזח חצי למובח,
30 אכל חצי וית בשר אכל חצי וית בשר למובח
31 מעצרתין, משום דכתיב אבילה גבי אש ויתר
32 קשה דא מנשה: אי דרפקיה בלשון אבילה הכי
33 נמי, דמעמד מעצרתין, ואמאי מעצרתין?
34 דאין מחשבין מאכלא ארזח למובח וממבח
35 לאבילה ארזח. וצריך לומר שכן היא סברא
36 דמעצרתין, כיון דאקרי אבילה. ואיתרבי ודאב
37 בלשון אבילה באימוריס, וקעט תימה, ודחם
38 דאיתרבי אש דכתיב אבילה באש מדרביח

39 "ואכלו אש לא נופח. וזהו ליה לאיתוי קרא דכתיב (ויקרא יא) "אשר תאכל האש את העולה" וכתיב (שם ט) "ותאכל (האש) את העלה ואת הכלבים" ושמא נחל ליה לאיתוי קרא דאש
40 של הדיח. ומיהו דאש חדיחית נמי כתיב (שמות כב) "ונאכל גדיש", ובי מיהיית דקרא "זאת איובל יאכלו הכלבים" הוה מצי לאיתוי "ולבמתןך ולחיה אשר בארנך ויהיה כל תבואתה
41 ללבוך" (דברים יז) ושמו משום דלא כתיב דהם אבילה על שם.

42 **לכתוב** קרא האכל האכל או יאכל יאכל - כי היא הווא בפרק "החובל" (בבא קמ"ה פ"ג) גבי "זרפא ירפא". אבל בסנהדרין בריש "דיוו דוקין" (ג, מ) משמע דאש הוה כתיב "דרש תרש
43 וחקר" לא הוה למדש טפי מדי, ולא אמרינן: מלא כתב "דרש דרש" או "תדרש תדרש". **מלא** תאכל יאכל משום מנה תרתי - משמע לית ליה רבי אליעזר דברה תורה בלשון
44 בני אדם. ותימה: ד"תירל" (במות ג, א) גבי "איש איש לא דרש וסבירא ליה דדבריה" (אית ליה), וכן רבי יוסי, פריך "אין עמדיך" (עבודה זרה כו, ב) דרש "דמול ומול", ובוסתא
45 פריך "אורסה ושומרת יבם" (ג, א) דרש "איש איש לכתוב אשת חור ואשת שוטה, ובוסתא פריך "דשחשת דומעלה" (ק"ה, ב) לא דרש "איש איש", אלא דרש "איש איש לכתוב אשת חור בלשון בני אדם
46 ועוד, בעלמא לא אשכחן תנא דפליג אה דרשיון (ותלין ג, א) "איש איש לכתוב את הנוגים שגורדין גורים תורבת כישראל ועוד קשה: דב"השחשת דומעלה" (בבסד ק"ה, א) דרש רבי
47 שמעון "איש איש", ובפרק קמ"ד קדרושין (כ, א) דרש רבי שמוען "לא נאול ינאל" שלוח ונאל לחצאן, וכן בפסחים פריך "מי מזהה מנא" (ג"ה, א) "איש איש" לתיב וכן ומצטרף ובעלי
48 גרות פסח, נמי ומוקי לה כרבי יהודה ורבי שמעון דפרכי נשחט פסח, ולכחי לא תני ובת ומצטרפת, ובפרק "אלא מצינא" (בבא מציעא לא, א) גבי "העבט העבט"ר
49 קאמר רבי שמעון דברה תורה בלשון בני אדם ועוד קשיא מרבי יהודה, דדרש "איש איש" בהדיא דפסחם, וכן ברש "בנות תוחם" (נדה, לז, א) דרש רבי יהודה "איש איש" גבי תיעוק
50 יומו ששטמא ביבה, ובני "דמול ומול" (עבודה זרה כ, א) סבר רבי יהודה דברה תורה בלשון בני אדם ועוד, מסוף "אלא מצינא" משמע דדרש רבי שמעון "הם תקים" ורשע תשיגנו,
51 ובפרק קמא דראש השנה (ז, א) "עשר תעשר" - בשתי מעשרותיו ועוד קשיא מרבי עקיבא בפרק "אין עמדיך" (ברכות לא, ב) גבי דרש רבי "ששמאל" אל ראה תראה, ורבי עקיבא
52 קאמר דברה תורה בלשון בני אדם. ובתעשר (ס"ד, א) אשכח גבי "בזרת הבזרת", וכן בסוף פריך דכריתות (יא, א) גבי "דחידה לא נפדה" ודא תני עשרי מאות מאתים
53 דחייני רבי מאיר (גבי איש איש) דאית ליה דהם בכריתות דברה תורה בלשון בני אדם, ובפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין ג, א) משמע דדרש רבי מאיר "איש איש" גבי ברכת השם ונראה
54 לפרש, דמדי דאית ליה דברה תורה בלשון בני אדם - לאו אבל דכתיב אית ליה, אלא שם הוכיח יו' לו במקום שרשיו אשכח דכתיב, דמארג אביי מסוף "אין לו תהליך" (מכות יב, א) גבי
55 "אם יצא נעם" מסתברא בטנא דרבי יהודה ורבי שמעון דפרכי נשחט פסח, וכן תני ארבע מיתות, משמע דלא בא אביי לתיבא רחא אלא שם, ולא שטנאן כרבי בלל המקומות, דראה לא
56 מיהי דאביי בני שאר פלוניתייהו, ואם תאמר: אבן, כן, מאי קא פריך בפרק "השואל" (בבא מציעא צד, ב) גבי "אם נגוב נגוב עממך: הניחא למאן דלית ליה דברה תורה, וכן ברש נרש (ג, א)
57 ונראה למאן דאמר דברה תורה: ודא לא בכל דחתי פליגי ועוד, למאן דאמר דברה תורה נמי מי תינא? מה טעם יש שם שלא לדרוש "למחר דר" לכתוב יתו נרשם, כמו בני מירוח
58 דכתיב "נור ליתור" **אמר** ליה תנאי היא - משמע דלרבי יוחנן, ורפסל רבי אליעזר במתניתין - היש מדראיתא, ואפילו כרת איכא, מדפריש טעמיה דקרא, תימה, דלא הוה ליה
59 למערי: רבי אליעזר פוסל, אלא "מפליג" מבעיה יו', ודא רבי יוחנן פריך קמא דוחסין (יג, א) ויש לומר: דשאני ארזח דאיתר נמי בחוץ למקומו, **דלמא** כן בלעזח מסוףא בעלמא בורך
60 ברת נמי מייחדי - האי תנא קמא דחיי רבי יהודה, וקרי ליה תנא קמא משום דכולה רישא רבי יהודה, דליכא אלא שתי מחלוקת, מדקאמרינן בטר הכי: שלש מחלוקת דבר, מכלל דעל
61 השתא סבירא לן דליכא אלא שתי מחלוקת.

1 מחשבת אבילה ארזח, כגון שריים אם דרשב עליהן למובח להקטירן למחר. **מדאפנינו**
2 **הרמא** לתרייתו בלשון אבילה - שמע מנה כי דרדרי נגורו ומחשבין מזו לזו, ועד
3 כאן שייך לעמוד הקדום. בלשון **אבילה** למובח - כגון: דרדרי קומץ על מנת להאביל
4 קומץ למובח למחר". **אי** נמי - לרבי אפיק דרמאנא להקטרה בלשון אבילה, **מה אבילה**
5 **בבית אף** מחשבת הקהמה בבית - אם חושב
6 בקמצינה להקטיר כדית קומץ למחר - פיעול,
7 לעולם אבילה דאיתרסה בשמען - קומץ למובח
8 ושירים לארזח, **מאי האבל** - אבאל - מדשני
9 קרא דברבורא, שמעין מינה תרתי - למחשבת
10 הקטרה בבית, ומחשבין מאכליה לאבילה.
11 **איכא** למאן דאמר - רבי אליעזר פסל
12 מדאורייתא, ומדאי קרא דפרשין, ואית ליה
13 כרת, לכתוב שריטו למחר - אבילה מובח
14 לארזח, להקטיר כפשוטו למחר - אבילה
15 ארזח למובח, לחציח דשרטו - לא לשום
16 זריקה לא תחתיה, **אליבא** - למאן - כלומר
17 בטר טעמא דמאן אמרה למלחיה, וכמאן
18 סבירא ליה בילשות ממו למחר? **הא**
19 **קמא** - רבי יהודה דאמר פסול, סבר האי
20 הוא דפסול לרבי אליעזר, אבל לשות
21 אפילו כרת איכא, ורבי אלעזר דאמר
22 אף בזה, כלומר שתיקין דין אחד להם, מה
23 כאן לכתב כרת - לא בלשותות אף, לא
24 כרת, דבולי עלמא כרת ליכא - וטעמא
25 דרבי אליעזר אל מדאורייתא, אפילו לרבי
26 יהודה, ודאב שלש מחלוקת דבר תנא
27 **קמא** סבר כפשוטו - פליגי - דרבי אליעזר
28 גור אטו מחשבה כדרכו דחיי פיעול, ודילך
29 גור בשלבי כדרכו דחיי פסול, אבל לדעת
30 דרבי הבל כשרה, ודאב אסרה תורה
31 אלא מחשבת אבילה, ושתיה דבכלל אבילה
32 הוא, ומקצת דמד אטו כל דמד לא מוהיין,
33 ורבי יהודה סבר - בשותיה הוא דפליגי רבנן,
34 משום

35 **ליכא**, **והכא** שלש מחלוקת דבר, **תנא קמא סבר: ביהך פליגי, להניח** - דכרי **חבל** **כשר**;
36 ורבי

37 קרא האכל האכל או יאכל יאכל - כי היא הווא בפרק "החובל" (בבא קמ"ה פ"ג) גבי "זרפא ירפא". אבל בסנהדרין בריש "דיוו דוקין" (ג, מ) משמע דאש הוה כתיב "דרש תרש
38 וחקר" לא הוה למדש טפי מדי, ולא אמרינן: מלא כתב "דרש דרש" או "תדרש תדרש". **מלא** תאכל יאכל משום מנה תרתי - משמע לית ליה רבי אליעזר דברה תורה בלשון
39 בני אדם. ותימה: ד"תירל" (במות ג, א) גבי "איש איש לא דרש וסבירא ליה דדבריה" (אית ליה), וכן רבי יוסי, פריך "אין עמדיך" (עבודה זרה כו, ב) דרש "דמול ומול", ובוסתא
40 פריך "אורסה ושומרת יבם" (ג, א) דרש "איש איש לכתוב אשת חור ואשת שוטה, ובוסתא פריך "דשחשת דומעלה" (ק"ה, ב) לא דרש "איש איש", אלא דרש "איש איש לכתוב אשת חור בלשון בני אדם
41 ועוד, בעלמא לא אשכחן תנא דפליג אה דרשיון (ותלין ג, א) "איש איש לכתוב את הנוגים שגורדין גורים תורבת כישראל ועוד קשה: דב"השחשת דומעלה" (בבסד ק"ה, א) דרש רבי
42 שמעון "איש איש", ובפרק קמ"ד קדרושין (כ, א) דרש רבי שמוען "לא נאול ינאל" שלוח ונאל לחצאן, וכן בפסחים פריך "מי מזהה מנא" (ג"ה, א) "איש איש" לתיב וכן ומצטרף ובעלי
43 גרות פסח, נמי ומוקי לה כרבי יהודה ורבי שמעון דפרכי נשחט פסח, ולכחי לא תני ובת ומצטרפת, ובפרק "אלא מצינא" (בבא מציעא לא, א) גבי "העבט העבט"ר
44 קאמר רבי שמעון דברה תורה בלשון בני אדם ועוד קשיא מרבי יהודה, דדרש "איש איש" בהדיא דפסחם, וכן ברש "בנות תוחם" (נדה, לז, א) דרש רבי יהודה "איש איש" גבי תיעוק
45 יומו ששטמא ביבה, ובני "דמול ומול" (עבודה זרה כ, א) סבר רבי יהודה דברה תורה בלשון בני אדם ועוד, מסוף "אלא מצינא" משמע דדרש רבי שמעון "הם תקים" ורשע תשיגנו,
46 ובפרק קמא דראש השנה (ז, א) "עשר תעשר" - בשתי מעשרותיו ועוד קשיא מרבי עקיבא בפרק "אין עמדיך" (ברכות לא, ב) גבי דרש רבי "ששמאל" אל ראה תראה, ורבי עקיבא
47 קאמר דברה תורה בלשון בני אדם. ובתעשר (ס"ד, א) אשכח גבי "בזרת הבזרת", וכן בסוף פריך דכריתות (יא, א) גבי "דחידה לא נפדה" ודא תני עשרי מאות מאתים
48 דחייני רבי מאיר (גבי איש איש) דאית ליה דהם בכריתות דברה תורה בלשון בני אדם, ובפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין ג, א) משמע דדרש רבי מאיר "איש איש" גבי ברכת השם ונראה
49 לפרש, דמדי דאית ליה דברה תורה בלשון בני אדם - לאו אבל דכתיב אית ליה, אלא שם הוכיח יו' לו במקום שרשיו אשכח דכתיב, דמארג אביי מסוף "אין לו תהליך" (מכות יב, א) גבי
50 "אם יצא נעם" מסתברא בטנא דרבי יהודה ורבי שמעון דפרכי נשחט פסח, וכן תני ארבע מיתות, משמע דלא בא אביי לתיבא רחא אלא שם, ולא שטנאן כרבי בלל המקומות, דראה לא
51 מיהי דאביי בני שאר פלוניתייהו, ואם תאמר: אבן, כן, מאי קא פריך בפרק "השואל" (בבא מציעא צד, ב) גבי "אם נגוב נגוב עממך: הניחא למאן דלית ליה דברה תורה, וכן ברש נרש (ג, א)
52 ונראה למאן דאמר דברה תורה: ודא לא בכל דחתי פליגי ועוד, למאן דאמר דברה תורה נמי מי תינא? מה טעם יש שם שלא לדרוש "למחר דר" לכתוב יתו נרשם, כמו בני מירוח
53 דכתיב "נור ליתור" **אמר** ליה תנאי היא - משמע דלרבי יוחנן, ורפסל רבי אליעזר במתניתין - היש מדראיתא, ואפילו כרת איכא, מדפריש טעמיה דקרא, תימה, דלא הוה ליה
54 למערי: רבי אליעזר פוסל, אלא "מפליג" מבעיה יו', ודא רבי יוחנן פריך קמא דוחסין (יג, א) ויש לומר: דשאני ארזח דאיתר נמי בחוץ למקומו, **דלמא** כן בלעזח מסוףא בעלמא בורך
55 ברת נמי מייחדי - האי תנא קמא דחיי רבי יהודה, וקרי ליה תנא קמא משום דכולה רישא רבי יהודה, דליכא אלא שתי מחלוקת, מדקאמרינן בטר הכי: שלש מחלוקת דבר, מכלל דעל
56 השתא סבירא לן דליכא אלא שתי מחלוקת.

מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף יח עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רמא רש"י

משום דחשיב במדי דלא אורזיה, אבל בלתיח דברי הכל פסולה. נזירה – דמחשב לתיח מקצת דבטנ אטו כל דמו. וכל דמו פסולא דאורייתא הוא, כדמפרש במסכת ובזוים בפרק 'כל הפסולין' (לו, א) תרי קריא כתיבי בנותר. כל מצות מרות – לידע מיציז ותלמידי ולשאל ספקיהו. 'לפנות מרותי' – למדור ולמעות מה שרבי אלעזר חכם ממני.

והיה חביב – יוסף לרבי אלעזר, וספרו ונסח אורח: וסבורו בדבטנ דרשניו לחלבה אחת של ובזוים. לשון אחר: והיה חביב ליוסף כל מה שרבי אלעזר מלמדו, דרשניו לחלבה אחת. צהיב פניו – ממוחם שרביה שלא בינונו שפוקיעו – כלומר, דלא סליק לך אליבא הדלילתא כל דאמרין לך עד השתא. רבי חן – כותב וכוחו, אלא משום הכי צהיב פני השתא. שרבי יודיה פסול שני לוי. ולא מצאנו – והייתי מותירא שגמא שכתבי. ואם מפני – 'הא' משמע לשון טעם, כלומר, דרי מפני שרבי יודיה בנו של רבי אליעזר, ורבי אליעזר תלמידו של רבי אלעזר, כדאמרין במסכת סוכה בפרק 'הדיש' (כו, ב). כד מעשה רביא אליעזר שדליק להקביל פני רבי אלעזר בו. שנה לך משנת רבי אליעזר – ולא שדלבה, אלא חביבה היתה עליו ושגאה לך. ואי סלקא דעתך רבי יודיה דברי הכל פסולה אתניה – דרבי יוסף דבבבלי, נאי 'הדוחה' לא אבידיה? – ולא אמר רבי אלעזר בן שמוע רביי יודיהו וקשיא למאן דאמר לעיל: רבי יודיה בבר לתיח דרבי הכל פסול.

אלא מאי – אתניה רבי יודיה, כשר לרבנן ורבי אלעזר פסול? אם כן מאי 'הא מפני', דמשמע מפני שחביבה עליו שגאה, ולא שדלבה כן הוה? הא אנן גמי דברי רבי אלעזר בן שמוע פליגנא דמתנין לרבי יודיה (ובזוים לו, א) **משנה** לא יצק – היינו יציקה אדונתה. דבחוילה נותן שמן בכלי ואחר כך סולת, וכולל, וחזר ויצק שמן. ורבי מפרש בפרק 'אלו מנחות מקצות' (מנחות עד, ב) (לא יצק) לא כלל בשר – ובגון שנתן כל חלוג במזון דראשון שהוה קדם לעשייתה. דאי חסר משנה, אמר: בפרק קמא (א, א) פסולה, לא פתח – שגאמא: 'פתוח אותה פתחי. ואף על גב דבמנחת מתבת הוא דכתיב – הוא הדין לכל דמנחת ודחולת. כגון מתבת ומדרישה ומנפחה, שכולן אותה שני עשר, ומנחת לפיתוח כולן ואחר כך קומץ. וזה אם לא פתח אלא רבי קמיה – כשר, כדאמרין ביאלו מנחות' (שם) לא חתף – במנחת (דטא) (והטורן וקנאות דעטות תנפה. בפרק 'כל המנחות' (שם טא, א) לא הגיש – בקרן דרומית מערבית, כדמפרש בשמעתא. פתח – לאחר אפייתן פתחן הקומץ, כדמפרש ביאלו מנחות' (שם עד, א) ופתחן מנחת גדולת חזר מדין ומפרש ביאלו מנחות נקמעות' (שם עד, ב) מנחת ישראל כופל אחד לשנים ושנים לארבעה, ולא

נזירה מקצת דמו כי – תימנה בלשונות מדמו נמי גמור אטו כל דמו ויש לומר: לשתות כל דמו נמי לא משתמע שלא יעשה זריקה כלל, אלא אחר זריקה שותה, ואם תאמר: לאכול אמאי מוסיף: ליגמור אטו כל אימורים דהוי פסולא דאורייתא? ויש לומר: דהדיא נמי אפשר באבילה לאחר שהעלן ומשלה בזה האור, שאינם אלא עליון בעלמא, ולא דמי לתיח דמשמע שלא יעשה זריקה כלל. ועוד,

באימורים לא מפיסל דבזחא אבי לא חוקטור, ומיהו, בעל מנת לתיח אימורין למדור או להציתאן לחזק ויהי פסול דהוי. כדתנן בבוים בפרק 'כל הפסולין' (להל, ב), ושגמא טעמא משום דגור לתיח כל האימורים אטו לתיח כל דמו. **עד** אחת – במגילת תריסר דרבינו יסס גרס 'עד לאחת', פירוש: עד מאר, כדמורמגין 'מאר' – לחזק. ויש מפרשים: עד אחת – עד תנפס שנקראת 'יודיה'. והשתא משמע דבא שרבי למדור דהברא מליח אלעזר כן שנונו, וקשה, דבסוף 'הירלי' (במנחות פא, א) אמר רבי: שדלתי למדור תורה אצל רבי אלעזר בן שמוע, וברו עלי תלמידי בתרגולין של בית בוקיא, ולא הניחו לי ללמוד אלא רבי אחד במגברתו ושגמא מעשה זו היה אחר כך, תרע, דרמס קאמר: 'ללמוד תורה', ודבא קאמר 'למצות מרותי'. **אלא** לעיל דרבי הכל פסול אתניה – לפי שמסקנא זו נכלל להוכיח לשום גמא פיגול כרבי אלעזר, ותימה, דבפרק שני דבזוים (כו, ב) חתף: השוואת את חזבה למלך בית מעור שחתת האליה למדור – פיגול דחייבין עליו כרת. וקאמרין בגמרא: סברה דעור האליה כאליה דמי, דקא מחשב מבאבילת מנחת לארס. מאי שמואל: לא מיני – רבי אלעזר היא דאמרה מנחתין מבאבילת ארס ב'ו' וכוזו כן קשיא מרבי יוחנן דלעיל, דמפרש טעמא דרבי אלעזר מקרא ושמא לית ליה שמסקנא דבא, ועוד יש לתרץ, דקסבר שמואל דלכולהו תנאי דהוי פיגול, והשלשה מחלוקת – בלתיח אבל בכהך דהוי פיגול, בין לתנא קמא בין לרבי אלעזר, אבל לרבי יוחנן לא נכלל למדור, כן דבא בריא מליתא קאמר ורבי יודיה דרמזה רבי אלעזר שגאן עשר כרת, ואין שני דבריו של רבי יוחנן 'כולים לתתקים, שצריך למצוא שני תנאים אליבא דרבי אלעזר, דהיי פסול דחור מפגל, ולמאי דאמרינן: 'דברי הכל פסול' אתניה, לא משמע דהיי. **לא** מלח ולא חזק ויהי הגיש – לא דקוק בסדר, דתנופה קדמת למליחא, כדתניא סוטה (ט, א) והצק והגיש קומץ ומלח הקטיר. ועוד אמרין בגמרא לקמן (כ, א) דאין לומר: לא מלח בזה אלא זו, וכי תעלה על דעתך שור קרב אצל מנחתו דהיינו משום שהיה נמליחא אחר תנופה הנעשה.

נזירה עיבובא בתיב ב' – דהא נאמר יציקה מנחת חסולה, ונשנית במנחת מחבת, ואמרין לקמן (ט, ב) כל מקום שהחזיר ושנה הכתוב בתורת מנחה – אינו אלא לעכב. אי נמי, דכתיב (ויקרא ב) 'יציקת עליה שמן מנחת היא' – היא מנחה ולא שאל יצק מנחה, דכל 'היא' עיבובא. ואף על גב דדרשין ליה 'ביאלו מנחות' (שם עד, ב) למעט מנחת מאפה מיציקה, שנוענין נמי עיבובא מניח.

והתנן

נזירה עיבובא בתיב ב' – דהא נאמר יציקה מנחת חסולה, ונשנית במנחת מחבת, ואמרין לקמן (ט, ב) כל מקום שהחזיר ושנה הכתוב בתורת מנחה – אינו אלא לעכב. אי נמי, דכתיב (ויקרא ב) 'יציקת עליה שמן מנחת היא' – היא מנחה ולא שאל יצק מנחה, דכל 'היא' עיבובא. ואף על גב דדרשין ליה 'ביאלו מנחות' (שם עד, ב) למעט מנחת מאפה מיציקה, שנוענין נמי עיבובא מניח.

והתנן

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף ט עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ)

1 **מקרא** - "הבחן" נדרש לפני - לז'ק"ץ, ולאחריו - קומץ משום באבער. ולקח - ז'לקח
2 (קבלת) הבחן מום הושתא באבער נתן על קרנות' וגו'. אלא ביני - דכל מקום שנאמר
3 אבער וכדונה אנה אלא ימין. נתינת - מתנת הקין דמזבח. וכי נאמתי' די - כלומר, וכי
4 באבער איהו ז'לקח? והלא ו'נתן' הוא אמר? ו'ו' והביא מוסף על עין ראשון - וזכר
5 תמאד ו'ו' ד'נתן' נמי ימא! ולמד בקבלת מנחתו
6 תרין? ליבא למימד הב', דרביב' ו'נתן' באבער?
7 ו'הי' מנידא' ז'לקח' מ'נתן' ב'ו' מוסף על עין
8 ראשון, אבל השתא - באבער נעסוק הענין, ואי
9 מה פסוק - לרבי שמעון פרך: "דסמך ו'ד' על ראש
10 קרבנו" - אלמא סמיכה בבבלים, אף השתא
11 בבבלים ולא באחרו, וזקק לא בעינן בבבלים,
12 דבזון וזקק **אפשר** - מ'שעה' לא **אפשר** - בבבלים
13 בבבלים, דכתיב: "וזקק בני אחרך" - נור - כתיב
14 ב'ה' "זאת תורת אברהם אשר ידור" (מנבר) ו'
15 תעלה בניו - דכתיב: "ונתן על כפי הגוד" -
16 גופה, משום דכתיב: "וזהו" - ואף על דב' ולא
17 מעבכא בעלמא, דאמרין בשמשתא קמייא
18 ומסת' ימא (א) שאם נשאה לתפוחה פיה
19 מצה מלח עליו דכדון באילו לא כפי, וכפי,
20 כן יקשה - על חזרת נורו, תורה - כתיב ב'ה' "זאת
21 תורת וזה השלמות" וגו' אם על תורה יקריבו? וגו'
22 (ויקרא) ו' **אבער** מיני - תמץ חלות וקרא
23 ורבינו, בפרק 'החזיר' (מנחת עו, ע) - לשמו -
24 "על זבח תורת שלמיך" - לרבות שלמי נזיר
25 לעשרה ב'ד' ושלמי' ו'לרביעית' (שבת) (בבבא
26 בתרומה) (בפרק 'החזיר' עו, א) **אבער** א'
27 שבמזויר - עין וא' ושי' תולעת ואזכב וצפרים,
28 תחית - משמע עיכובא, יום הכפורים - כתיב
29 "וזהוהי לכם לחקת עולם חזקת השביעי" -
30 "באחר מות", שאר קריבת כתיב ב'ה' תורה -
31 "זאת תהיה לעלה למזבח" וגו' (ויקרא) ו' ולא
32 מעכב' - דאמר בפרק קמא (מנחות ד, א) באשם
33 וזה עצמו שלא דוקטור איתוריו כשר, ובמנחה
34 כתיב "זאת תורת המנחה הקרב" וגו' (ויקרא ו)
35 הדינני הנשה, ותנן: לא הגיש כשר, זה תורה
36 קאמר - משמע הירידיה כי הדי' שחולק
37 נזקח בתיבא חוק - כל' וזכר בבני אחרין אלא כל
38 שלם' (וגו') (ויקרא ו) שחזירי הבית - כ' צ' צ' צ' צ'
39 ארבע' מה כתיב אמור ב'ויקרא', אינו אלא
40 **אבילה** כתיב - ולחך לא לעיכובא
41 אלא. **הנים** - זכאבולו במקום קודש כי
42 קדש קדשים הוא לו מנשי' ה' חק' שלם' וגו'
43 (ויקרא ד) ושאני' הים - גבי מנחה לחבי' לא
44 וזקק וזקק ודיה עיכובא - משום דכתיב: "מנשה"
45 ומשננה - מ'מצי' למנחת - 'מנשה' ומשמן' וכתיב
46 "מנשה ומשננה" - שמע מינה דהא קאמר ב'ה' נדרש
47 שלם ומשננה שלם, שמע מינה לא שחזר פסול
48 ומדאצטריך למכתב לחבי, שמע מינה "וזקק"
49 ריה לא חזק חוקה.
50 **נדרש**

1 **התנינו** - מקרא נדרש לפני ולאחריו. וסבר רבי שמעון
2 **מקרא נדרש לפני ולאחריו והתנינו**: "ולקח הבחן מום
3 התקטאת באבער ונתן על קרנת המזבח", "באבער וזקח"
4 מלמד שהא תהא קבלה אלא בימין, "באבער ונתן" - מלמד
5 שלא תהא נתינה אלא בימין. אמר רבי שמעון: (וכי נאמר
6 די בקבלת? הואיל ולא נאמר די בקבלה, קיבל בשמאל -
7 פשר: ונאמר אבי: כמקרא נדרש לפני ולאחריו לא מפי'ל,
8 ורבי שמעון סבר: לאתרי' נדרש לפני אין נדרש! אלא היינו
9 טעמא דרבי שמעון: "והביא" - ו'ו' מוסף על עין ראשון.
10 וסבר רבי שמעון ו'ו' מוסף על עין ראשון? אלא מקשה,
11 דכתיב: "ושלח את הבקר... והקריבו בני אהרן הכהנים
12 את הקם וזקרו את הקם" - מקבלה ואיך מצות כהונה,
13 מלמד על שחיטה ששירה בור; אי לרבי שמעון ו'ו' מוסף
14 על עין ראשון, שחיטה הכי נמי בור תהא פסול? - שאני
15 הקם, דאמר קרא: "וסקם... ושלח", מה סמיכה בורים -
16 אף שחיטה בורים. אי מה סמיכה בבבלים, אף שחיטה
17 בבבלים? - תהא לא מצית אמרת, קל וחומר; ומה וזקק
18 דעיקר פסול לא בעינן בעלים, שחיטה דלא עיקר פסול
19 לא קל ששון? (וכי נמי, אין דין אפשי' משא' אפשי' - גלי
20 רחמנא ביום הכפורים: "ושלח את פה המזבח אשר לו" -
21 מכלל דשחיטה בעלים לא בעינן בעלים. אמר רבי: כל מקום
22 שאמר תורה וחוקה - אינו אלא לעכב. קא סלקא דעתין
23 תרתי פגיא, דכתיב: "זאת חקת התורה"; (סין); נתיץ
24 יקמל' ותרתי נזיר דלא כתיבא ביה אלא תורה, ואמר רבי:
25 תנפח כהניו מעבכא - שאני' הקם, כיון דכתיב: "מן גושא"
26 כמאן דכתיבא בהו חוקה דמי. הרי תורה דלא כתיבא ביה
27 אלא תורה, והנין: ארבעה שפחותה מעבכין ו'ה' את זה!
28 שאני' תורה דאיתקש לניור, דכתיב: "על זבח תורת שלמיך",
29 ואמר רבי: "שלמיך" - לרבות שלמי ניור. ושב תורה דלא
30 כתיב ביה אלא חוקה; והנין: ארבעה מינין שפחותה מעבכין
31 זה את זה? - שאני' הקם, כיון דכתיב: "זאת תורת התורה
32 המצוה" כמאן דכתיב ביה חוקה דמי. ותרתי יום הכפורים
33 דלא כתיב ביה אלא חוקה, והנין: שני שיעיר יום הכפורים
34 מעבכין זה את זה? אלא או תורה או חוקה - ותרתי שאר
35 קריבות דכתיב בהו תורה, ולא מעבכין? - תורה פגיא חוקה,
36 וחוקה לא פגיא תורה. והא תורה וחוקה קא אמר! - הכי
37 קאמר: אף על גב דכתיב תורה, אי כתיבא חוקה - אין, ואי לא - לא. - ותרתי מנחה דכתיב בה חוקה,
38 ואמר רבי: כל מקום שהתורה כתיבא בתורה מנחה אינו אלא לעכב; לחיי - לא!
39 שאני' הקם, וכי כתיבא חוקה - אכילה חוקה, דכי כתיבא חוקה אכילה חוקה -
40 שאני' קדשים מעבכין זה את זה? - שני כוכין מעבכין זה את זה, והתורה (וכי כתיב מעבכין זה את זה) חוקה,
41 אלא, כל חוקה דכתיבא אכילה - אכילה מילתא כתיבא; שאני' הקם, דאמר קרא: "מנשה ומשננה"
42 נדרש

1 דאמר שירי מצוה בשאר קרבנות. מעבכא בניור. **ואמר** - מר שלמי תרבות שלמי ניור - לקמן איתא בפרק 'החזיר' (עו, א). **תורה** - כמאן איתא חוקה ולא בעיא תורה - אמר רבינו. וכל מקום
2 שדמיא עיכובא - לא ממשמעתא. אלא מנורה שלא לפני' לא בירש פרק שני דוחים (א, א). דאמרין: אשכחון מחסור בגנים, פירוש: דאם עבר חילל, שתיין יין מנזל? וזקק חוקה.
3 מחסור בגנים, ומעבכא כדילקחיה לעל - אף שתיין יין לעכב. ואם משמעתא וזאת, אלא מ'ל' למלך גזירה חזרה וזהוהי, והנהי, וזאת היא וזהוהי בעי' למיחש משמעתא. וזהוהי חזרה וזהוהי חזרה.
4 **חוקה** לא בעיא תורה - ואם תאמר: תורה למאי אתא? דכדאי גזנא פריך בפרק קמא (מנחות י, א) גבי אבער לא בעיא כהונה, דפריך: אלא כון למע לא ויש לומר: תורהה אתא לשום
5 דרשה. **ושאני'** הים דאמר קרא מנשה ומשננה - פריך בקריסט: דמי' למכתב: "מנשה ומשננה" - שמע מינה הכי אמר רבנא: מנורה שלם, משננה
6 שלם, שאם חסר כל שהוא פסול. ובסמך דאמר שמואל: רש

מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף ט עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

תוספות

ושמן מעבכין ואין קרא אחר מעבכין, משמע דבריו שותרים זה את זה, ודלתי טעמא בחוזה ולא
בדא תיחזיא ועוד קשה אמאי לא מיייתי קרא דמסלתה, דדרשין מניה בפרק קמא
(מנחות ט, ב) שאם חסיר כל שהא פסולה, ושמן מטה דבני מטעם שניה הכתוב קאמר!
ותראה, דהבא מיידי לעץ שיעבבו זה את זה ודבי דשנה עליו הכתוב, וסמך א"מסלתה

מ"רשנה ומשמנה, ובשאר מנחות כתב "מסלתה"
ומשמנה, ור"שנה ורסלתה הכל סולת, ולקמן
בפרקין (כו, א) גבי סולת ושמן מעבכין זה את זה
מיייתי "מנחות ומשמנה" ומשמנה, ומשמנה,
אבל לגבי דמיטעין מעבכא את רובן מיייתי "מסלתה"
ותשמנה, וכן גבי עיכובא דתפשיא לא בעי שנה
לעבב, אבל לגבי מעבכין זה את זה בעי שנה
לעבב.

בקימוצו שאל יעשה מדה לקומץ – בפרק
קמא (מנחות יא, א) דרשין: "מלא"
קומצו – יכול מנחתו למלמד לומר "בקימוצו"
חרתי שמעת מינה.

ושמואל אמר דורות משעה לא ילפינן – הא
דביע רבי יורא למילף בפרק קמא
(מנחות ט, ב) ור"שמואל כפף ממנה" דכל מקום
שנאמר "כפף" אינו אלא יטין – לא מתוקנא
מליתיה במסקנא. ודא דמסקי רבא: "יד" ו"יד"
לקמריה, וילף "ושמואל כפף" מיד דמנחתו לעץ
קמיה לדורות – שמא כיון דשאר גירות שוות
דאין וילג לדורות עבדינן בני נח, ודא דאמר רבי

אלעזר בבוזים בפרק קמא דקדשים (ט"א, מנחות)
שנשכחם אצל חזקיהו בשרי מנחתו, שנאמר
"ואבדוהו אצל המזבח", וכי אצל המזבח אכלוהו
כי – דאין דהם דאשכחן כיוצא בה קדש
דורות, דרשי דהם לעיל: מזה שנפגל, כל
קדשים שנשחטו שם פסולין, שנאמר "חברת"
עליו כה, אבל אין לפרש, ולא ילף הכא דורות
משעה משום דתתחן אורח כל שבעה ימי
המזלזלים ועשה מעשה בכוף, דאם כן מאי קפריך

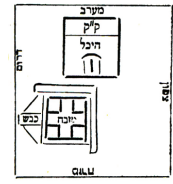
מזה דאמר שמואל: אבל מוקדת מקדשים
דכתיב "שנים מלאים סולת" ועוד, אמרין
בבבסין בפרק "טבול יום" קא, א גבי אונתה,
שאמר לו אורח למשה: אם שנתה בקדשי שנה
שדורותה איננה, לא שנתה קדשי דורות, ומיהו
שנא דהם כן נאמר לו בפרש, דאי לאו
קשיא ליה לרב יליף שנה מדורות, ודא דבי
קרא בפרק "גמור הדין" (גמורין מ, א) לדורות
דייה וסלקה, ולא ילף מטי – לא דמי לזבא,

דללחא אעבידי דלוי מדידין חרתי ולא בשאר
עבירות, ודא דביע בפרק קמא דסנהדרין (טו, א).

שור סיני בבבא ליעני שנה מדורות או לא – והם גלוי מילתא בעלמא, תרע, ולבסוף יליף לה מדרבנן: "אם ברמא אם איש" כו, ונאן: דאיש ריש בכון גדול אי לאו יליף מדורותה ודא
דליפנין לקמן בפרק (פב, ב) פסח דורות נפסח מצרים, ואפילו מאן דפליג אלא משום דאין קרא אפשי שמא אפשי – שניא דהוא קדש ללמלף ספי, ותרין
דליקדש, ולבסוף דלחא לא קומץ לא פליג משה ודא קרא דקדש, ודא קרא בפרק קמא דמנחות, ו, א) קמץ עליו בידו בריק מלח או קדש על לבנות פסל, מפני שאמרו

הקומץ חסר ודלתי פסול, ומדאי קרא גופיה דריש ליה דהם בבמרא, מדרבנן: "מלא קומצו" ב"מנחות", ולא מצינו ששנה, אי לאו מדימלא כפר! ואי לא שנה הכתוב מסתבר לן שעיבב,
אם כן גם לענין מדה ללמוד קומץ נעמכב, כיון דהרדיוס מדיא קרא נפק!

כלי הלח מקדיש את הלח – פירשתי בפרק קמא (מנחות ב, ב), **דחנא** ביה קרא חסיר יומני – אין לקדשהו: אורבה, ליהוה שן כתובין הבאין ואין מלמדין, **ההוא** לקביע
לה מקום – ודא חמא: בקיעת מקום משקא ד"הקריב", ויאתיר ליה "והעשה" לומר דשנה הכתוב לעבבו ויש לומר: אי מדיקריב" חזא אמאי על לבבך שמוך למזבח, ולא
על מזבח ממש, בדאשכחן "הקריב הכהן את הכל המזבח" דאמרין בפרק קמא (מנחות י, א) זו הלכתא איברינן לכבש, **כנגד** חודש של קדוה – בפרק שן דסוטה (יד, ב) וידי: מאי
ד"חודש" מושב: סלקא דרבי ריבני דהשנה מנחתו נופה, פירש: שיהיה מן הכלי וישנה סהולת עמזא למזבח, ודא (ב, ב) כן דתשיבין אי שעתא, אין מדסקא מדין, ויש לומר:
דהם שין פירש למינא: "דיין לאפקי מלחל הבכור" **למעבבה** – פירש בקדושתא: כן ואן, וקשיא: אם כן מאי מקיים עצמו מלמדין חבירו ודלא מנישה
כאן וכן! ובמבדחן פרק קדשים" (ט, ב) גרסין בספרי: אי לדרומה של קרן, פירוש: לאיור רוח שרידה, והשאת נחא, ודחפסין את שמקיים עצמו חבירו, ואם מגישה ברוח מערבית
סמוך לקרן – נמצא מנכסל פני מנחתו דייני דיום, בדאמרין בבבסין (ט, ב), "על ידך מזבח צפונה" – כאדם ששוכב יריביו בצפון וריאש בדרום, ואם מגישה ברוח דרום סמוך לקרן
מערבית – נמצא מנכסל שנייה, שגם ה"לפני ה", ודלויח מלח בצפון, ונמצא מנצנע באמצע עורה, ונמצא מנצנע פתוח על היתר הצב בצפון ודמש בדרום, ונמצא דיומו על מזבח
לפני פתחת, ואין מקל לחתורח מוקדח, וקרינא ביה "לפני ה", כיון שיש קדוש מנחה, ודמזבח ומעבר מנחה, ולא קרינא "לפני ה" אלא בני המזבח, ויש לומר: אף על גב
דכולל דורות ברוח אחת זו אחר זו, ומיהו, רשני של גירת מדרחית קרי "ער מערב", כמו שאפרש לקמן בפרק "כל קדושת" (מנחות פ, ב), **דרי** מלא חנא ביה קרא – במסקנא
משני: כיון דכתיב ביה בריח – אמאן דחנא ביה קרא יומי, מדיחא סלקא דערך ודקדקאמר אמר רב: כל מקום שהיו – משמע שלא מצינו עיכוב אחר אלא במנחות, ודמאי בריח מלח
עלם אור, רכבו הם גריס: "מלח בריח", ודא קרא דכתיב בפרשת "ויקרא": "ואל תשבית מלח בריח אחרך מלח מנחתך", אבל בריח מלח עליוס לא כל כתיב גבי קדושת אלא כל מנחת
כדחנא (במדר) וכן, ואם תוציח לומר דרשין דמאפקיה דחנא בשלשן מלח, אם כן שאתין דשנה הכתוב במלח עליוס – כן נקמן ברייתא (בא, א) ד"דאמרנו הרי עליוס מלח שנתו בספריא:
הלמדנו לומר "ברית מלח עליוס הוא", ולחלן הוא אמור מאת בני ישראל בריח עליוס" – גרסי נמי רכבו הם "מלח בריח", וקרא "ולא תשבית" דריש לה תורת חבנים.

כנגד חודש של קרן – בפרק שן דסוטה (יד, ב)
פרק, מאי "דיין", לעיכובא דירושא – כאן ואן,
בוליה מוכח בצפון עורה קאי – ופתח היכל
באמצע עורה, וכיון דכל המזבח בריח עורה
כעמד בו בצפון, אישכחב דקדוהו דרומית של
מזבח כלה עליוס פתח (הדל) היכל, ונקרא
דרומי של מזבח "לפני ה".

ברית

"לפני ה"; הא כיצד? מנישה בקרן דרומית מערבית כנגד חודש של קרן ודין, רבי
אליעזר אומר: יכול גישה למעברה של קרן או לדרומה של קרן? אמרת: כל מקום
שאתה מוצא שתי מקראות, אחד מקיים עצמו ומקיים חבירו, ואחד מקיים עצמו ומקיים
את חבירו – מניחין את שמקיים עצמו ומקיים חבירו, וחופשין את שמקיים עצמו
ומקיים חבירו; שכןשאתה אומר "לפני ה" מערב – בפולחן "אל פני המזבח" בדרום,
אמר רב אשי: קסבר האי תנא פולחן מזבח בצפון קאי – מתקין לה רב חונא: הרי
מלח דלא חנא ביה קרא, ומקעבא ביה! דתנא: "ברית מלח עולוס הוא" – שאתה
ברית

שור סיני בבבא ליעני שנה מדורות או לא – והם גלוי מילתא בעלמא, תרע, ולבסוף יליף לה מדרבנן: "אם ברמא אם איש" כו, ונאן: דאיש ריש בכון גדול אי לאו יליף מדורותה ודא
דליפנין לקמן בפרק (פב, ב) פסח דורות נפסח מצרים, ואפילו מאן דפליג אלא משום דאין קרא אפשי שמא אפשי – שניא דהוא קדש ללמלף ספי, ותרין
דליקדש, ולבסוף דלחא לא קומץ לא פליג משה ודא קרא דקדש, ודא קרא בפרק קמא דמנחות, ו, א) קמץ עליו בידו בריק מלח או קדש על לבנות פסל, מפני שאמרו

הקומץ חסר ודלתי פסול, ומדאי קרא גופיה דריש ליה דהם בבמרא, מדרבנן: "מלא קומצו" ב"מנחות", ולא מצינו ששנה, אי לאו מדימלא כפר! ואי לא שנה הכתוב מסתבר לן שעיבב,
אם כן גם לענין מדה ללמוד קומץ נעמכב, כיון דהרדיוס מדיא קרא נפק!

כלי הלח מקדיש את הלח – פירשתי בפרק קמא (מנחות ב, ב), **דחנא** ביה קרא חסיר יומני – אין לקדשהו: אורבה, ליהוה שן כתובין הבאין ואין מלמדין, **ההוא** לקביע
לה מקום – ודא חמא: בקיעת מקום משקא ד"הקריב", ויאתיר ליה "והעשה" לומר דשנה הכתוב לעבבו ויש לומר: אי מדיקריב" חזא אמאי על לבבך שמוך למזבח, ולא
על מזבח ממש, בדאשכחן "הקריב הכהן את הכל המזבח" דאמרין בפרק קמא (מנחות י, א) זו הלכתא איברינן לכבש, **כנגד** חודש של קדוה – בפרק שן דסוטה (יד, ב) וידי: מאי
ד"חודש" מושב: סלקא דרבי ריבני דהשנה מנחתו נופה, פירש: שיהיה מן הכלי וישנה סהולת עמזא למזבח, ודא (ב, ב) כן דתשיבין אי שעתא, אין מדסקא מדין, ויש לומר:
דהם שין פירש למינא: "דיין לאפקי מלחל הבכור" **למעבבה** – פירש בקדושתא: כן ואן, וקשיא: אם כן מאי מקיים עצמו מלמדין חבירו ודלא מנישה
כאן וכן! ובמבדחן פרק קדשים" (ט, ב) גרסין בספרי: אי לדרומה של קרן, פירוש: לאיור רוח שרידה, והשאת נחא, ודחפסין את שמקיים עצמו חבירו, ואם מגישה ברוח מערבית
סמוך לקרן – נמצא מנכסל פני מנחתו דייני דיום, בדאמרין בבבסין (ט, ב), "על ידך מזבח צפונה" – כאדם ששוכב יריביו בצפון וריאש בדרום, ואם מגישה ברוח דרום סמוך לקרן
מערבית – נמצא מנכסל שנייה, שגם ה"לפני ה", ודלויח מלח בצפון, ונמצא מנצנע באמצע עורה, ונמצא מנצנע פתוח על היתר הצב בצפון ודמש בדרום, ונמצא דיומו על מזבח
לפני פתחת, ואין מקל לחתורח מוקדח, וקרינא ביה "לפני ה", כיון שיש קדוש מנחה, ודמזבח ומעבר מנחה, ולא קרינא "לפני ה" אלא בני המזבח, ויש לומר: אף על גב
דכולל דורות ברוח אחת זו אחר זו, ומיהו, רשני של גירת מדרחית קרי "ער מערב", כמו שאפרש לקמן בפרק "כל קדושת" (מנחות פ, ב), **דרי** מלא חנא ביה קרא – במסקנא
משני: כיון דכתיב ביה בריח – אמאן דחנא ביה קרא יומי, מדיחא סלקא דערך ודקדקאמר אמר רב: כל מקום שהיו – משמע שלא מצינו עיכוב אחר אלא במנחות, ודמאי בריח מלח
עלם אור, רכבו הם גריס: "מלח בריח", ודא קרא דכתיב בפרשת "ויקרא": "ואל תשבית מלח בריח אחרך מלח מנחתך", אבל בריח מלח עליוס לא כל כתיב גבי קדושת אלא כל מנחת
כדחנא (במדר) וכן, ואם תוציח לומר דרשין דמאפקיה דחנא בשלשן מלח, אם כן שאתין דשנה הכתוב במלח עליוס – כן נקמן ברייתא (בא, א) ד"דאמרנו הרי עליוס מלח שנתו בספריא:
הלמדנו לומר "ברית מלח עליוס הוא", ולחלן הוא אמור מאת בני ישראל בריח עליוס" – גרסי נמי רכבו הם "מלח בריח", וקרא "ולא תשבית" דריש לה תורת חבנים.

אימא

מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף כ עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

אִמָּא מה הפרט מפורש שאחרים באים חובה לה וגם מותרת – פירוש: ונימא כללא קמא דוקא. אי נמי, אפילו למאן דאמר כללא בתרא דוקא – בענין שני צדיק, כדמוכח ברש"י ככלל מערבין (ערוכין כח, א), וצריך עיון בפרק "שלושה מינין" (נדר לה, ב), ושנא יש מקומות שנים ושלושה מקומות לא חשבי לה לחתולמוז אלא בחד צד.

מדיא צימירין מעל מנחתו ככלל דהנך כולחו מיתיו בחד צד – פירוש: כמו דם, ולית ליה אלא חד צד. ובסמך מונה צדיק דרבה, ברם לא חשבי לה הנך צדיק. וזה דקתני בבביתא: אביא דם, ומשמע לישנא דאי לא כתיב "מעל מנחתך" הייתי מרבה דם, ואדרבה הייתי מרבה שני צדיק בדמנעא. הכא – התנא נקט האמת שכך היה ראי דלרש, והתלמוד טועה באן קליקשת דרבעי שני צדיק, והמותר מוכיח לו מתוך הפסוק דמנה נפשוט סוגי בחד צד. **ואימא** מעל מנחתו ולא מעל אפרכ' פירוש: באברים ליכא אלא חד צד – שארשים באים חובה, ובדס חד צד – שמתיר כמותה, ומה ראת לדחות אברים ולמעט דם? אימא איפכא **שבין** אחרים באין חובה להו כו' – כחוב כספרים סימן "אשכנזי סמ"א וכן התלמוד פשוט אלף אחיונה. ומפרש רבנו תם: אוכל כמותה, שרגילות למלוח אוכלין. ולפי שאין זה קולא וחזמא, לא חש התלמוד לפרש. אדרבה

כל שמתיר, אביא דם שמתיר! תלמוד לומר: "מעל מנחתך", ולא מעל דמך. וכול תהא מנחה בוקלה טעונה מלח? קרן טעון מלח, ואין מנחה בוקלה טעונה מלח. ואין לי אלא קומץ מנחה, מנחה לרבות את המנחה? מרבה אני את המנחה שכן באה עמה בכלי אחר, מנחה לרבות את המנחה בפאה בפני עצמה, המנחה בפאה בפניו, והמנחה בפאה בפניהם, ומנחת בהן משית, ומנחת נסכים, ואימוריו חטאת, ואימוריו אשם, ואימוריו קדש, קדשים, ואימוריו קדשים קלים, ואבירי עולה, ועולה העוף, מנחה? תלמוד לומר: "על כל קרבןך תקריב מלח". אמר מר: אין לי אלא קומץ מנחה, מנחה לרבות את המנחה? מרבה אני את המנחה שכן באה עמה בכלי אחר. והא אמרת: מה מנחה מיוחדת שאחרים באין חובה לה? הכי קאמר, ואימא: קרן – קלל, ומנחה – פרט; קלל ופרט – אין בכלל אלא מה ששפיר, מנחה – אין, מדי אחריתא – לא! דר אמר: "על כל קרבןך" – חור וכלל; קלל ופרט וכלל – אי אתה דן אלא פניו הפרט, מה הפרט מפורש שאחרים באין חובה לה, אף כל שאחרים באין חובה לה. אחרים דבאין חובה לה מאי ניהו? עצים, אף כל – עצים. ואימא: אחרים דבאין חובה לה ניהו – לבונה, ואיתיר דם, דאימא נסכים! נסכים בהדי אימורין הוא דאתה, מאי טעמא? אכילה ושתיה. – אדרבה, כפרה ושמיחה! אלא לבונה באה עמה בכלי אחר, מה עצים, שני היכי דמתכפרת בהו מנחה – הכי קאמר, בהו פולחן קרבנות. ואימא: אבן הפרט מפריש שאחרים באין חובה לה, ומותרת, אף כל שאחרים באין חובה לה ומותרת, ומאי ניהו? לבונה בפאה בפניו, דשריא לחם, אבל מדי אחריתא לא! – מדיא צימירין "מעל מנחתך" – ולא מעל דמך, מכלל דהנך פולחן אתו בחד צד. אמר מר: "מעל מנחתך" – ולא מעל דמך. ואימא: "מעל מנחתך" – ולא מעל אפרכ'! – מסתברא אברים הוה ליה לרבוני, שכן (אשכנזי סמ"א סימן) אחרים באין חובה לה כמותה, אישים כמותה, בחוץ כמותה, נותר כמותה, טומאה כמותה, מעילה כמותה.

אדרבה

ברית אמרה – שלא תפסוק מקרבנות. בין לרבי יודרה בין לרבי שמעון ליכא מדיא אלא משמעות דרשין. דב – דאמר. החזירה אין לא החזירה לא. כתנא דין סבירא ליה, דאמר: לא מלח הקומץ – כשה. שור קרב לפני מונה – דמליחת קומץ בראשו של מונה היא. צעיר ששמנתא מנחתא בן, בראשו של מונה, ששם מולידה את הקומץ – נקרא קרבן,

שאמרה: "והדולת הפתל על קרבן העצים" (נחמיה א) ודם אשירי קרבן, שהוא עיקר כל חובה אחרים באין לא חובה – שצריכה עצים להקטירה. אף כל – שצריכה עצים טענין מלח, יצאו עצים דם. קומץ דמנחה מתיר שריים, ודם מתיר אימורין למנחה ובשר לכריתים. אי מה מנחה מיוחדת שמתיר – הכי פריך: אי אמאי, כי הכי דמורבין – דמי ליה כהאי צד שאחרים באין חובה לה – ורבי נמי – דמי ליה לדיקדק יסגא לחך צד ומתיר כמותה, דאף כל מעט עצים הוא דאמא, ולא דמי לה במידיו תלמוד לומר במישטא אחריתא למעט צד דמתיר כמותה, ולרבי דאחרים באין חובה להו אתא. וליכא פלוגתא (איפכא: אביא דם שנתיר ואוציא את אלו שאין מתירין, דאם כן למה לי למימר "מעל מנחתך"? נמיא (אי נמי) דבאמרין קומץ משתברא ויהי הוה להו ללשון שכן אשכנזי טמא סימן, הלכך, על כרחך כולחו דזה בעי לבויה ותי בחד צד. לרבי אימנריך מיעוט למעט חד מנייהו. כולח – גם השירים. תלמוד לומר מדיא: קומץ, וכל קרבן מנחתך (ויקרא ב) בפני עצמה – כגון האומר "הרי עלי לבונה", דאמר בפרק "דרי על שנתיר ואוציא את קו, בל איתות מן הקומץ. מנחת כריתים – מנחת דברותיהם, וכלל דהא. כהן משיח – חביתין, קדשי קדשים – ובחי שלמי עזרה, דהיינו כבשי עצרת. קדשי קדשים נתינו, ואף על גב דשלמים וכן דהא אין מאכלין אלא דם, כדאמרנן ב"אידוהי מקומן" (ובחסים נה, ב) ובחי שלמי עזרה ואשמות כו', והא אמרת (ליה) מה מנחה מיוחדת שאחרים באין ב' – מהותם אחריתא לבונה וכלל דהוה דרשין עצים, ויעל כל קרבןך – הוה למה ליה? הכי קאמר – האי דפריך: אין לי אלא מנחה, וזה קא פריך אימא לא דרש כדדרשת "מה מנחה מיוחדת, אלא בכלל הפרט דרשין: "קרבן ראשון – כלל, "מנחתך" – פרט. מנחה אין מדי אחריתא – לא! – דהיינו דפריך: אין לי אלא קומץ, מנח כולחו אחריתא: חור אבד על כל קרבןך תקריב מלח – דאי נמי דרש כלל פרט – אימורין כולחו, ויעל כל קרבןך" – וכלל, לא חש הפרט אלא אתה וכן אלא בעי הפרט, ועל כרחך דהיינו למילתא קמייתא. ליכא שארשים באין לה חובה, ואימורין להו כל חובה. אף כל – עצים – אף כל הערבים עצים טענין מלח ואיתיר דם דאימא נסכים – יין ושמן באין לחובה לזבת, אכילה – אימורים, ושתיה – יין, אריבה – לערך דם אתה, דהכי אורחא: לאור כפרת דם כשפר על חטא, בא היין והשמיטה אלהים, דמי שתכפר חטאו שמת, אלא – לרבי לא אחריתא, דם, אף על גב דנסכים באין לו חובה – לא דמי ללכונה הבאה לו חובה למנחה, דלכונה כלה עתה הכלי אחר, ונסכים אין באין על הדם בכלל אחר, אריא צימירין טעל מנחת – מלעט דם, אלא אי לא מעשה קרא – חור אבימא דטען מלח משום דרשין למנחה בחד צד שמת כמותה, מכלל דהך כולחו ולא משמיתו קרא – מחר דם אתה, כיון דדמו בחד צד דאחרים באין לה חובה – אמרין דטענין מלח, אישים – על האש ושפחה, למעט דם שאינו נשאר, בחוץ כמותה – דכל מנחה והקטרת אברים בעורה, אבל דם פעמים שבעדוהי פנים, על בין תבדיר עליו הפרטות, מנחה ואברים חיזקן משום נתר, ונשאר, אף אכל מנחתה הנה, אפילו קומץ שחור ואין בו משום פגול, ויש בו משום נתר וטמא, ולפיכך לא (בדקום דם) מאישר דם מקדשים, ומעילה, ובדס ליכא מדיא, כדמפרש במסכת קומץ פירק "הוציא לו" (ס, א); תלתא קראי כתיבי ברם, חור למעט מנחה, חור וטומאה, חור ומעילה,

דס

רבי עזרא בעי קומי רבי מנא: איש ואשה שהיו תפושין בגט, היא אומרת: זכיתי. והוא אומר: לא זכית. תפלוגתא דרבי ודרבן שמעון בן גמליאל, דאיתפלגון, המלוה והלוה שהיו תפושין בשטר, המלוה אומר: שלי הוא שאבד ממני. והלוה אומר: שלי הוא שפרעתי לך – יתקיים השטר בחותמיו; דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר: וחלוקו. אמר רבי לעזר: הכל הולך אחר התפוש בעדים. מה פליגי? בשכתבו לאורד, ושניהן תפושין בעדים. אמר ליה: דברי הכל היא. הכא אפילו כולו בידו וחוט אחד בידה – אינו גט, דכתיב (דברים כד) ונתן בידה. עד שיהא כולו בידה.

מתיב רבי לעזר לרבנן: במא דאית לכו המביא גט ממדינה למדינה "במדינת הים" צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם, אף אגא אית לי המביא ממדינה למדינה "בארץ ישראל" צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם. אמר רבי יעקב בר זבדי: מעשה באחד שהביא את הגט מקמינה של מיסרין, אתא עובדא קומי רבי אבהו אמר ליה: אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם. ואין למינה של מיסרין בקיסרין. אמר רבי אבין: ספינה מפרשת היתה. ותני נון: המביא גט מן הספינה – המביא מחוצה לארץ, וצריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם.

היתה הגמזוניא אחת ונעשית שתיים – אינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם. וכן שתיים ונעשו אחת:

הלכה ב' מתני' רבי יהודה אומר: מרקם ולמזרח ורקם במזרח, מאשקלון ולדרום ואשקלון בדרום, מעכו ולצפון ועכו בצפון. רבי מאיר אומר, עכו בארץ ישראל לגיטין:

גמרא רבי יוחנן אמר לציפורי: אתון אמרין בשם רבי (יוחנן) חנינה: אף המביא מכבל לכאן – אינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, ואני אומר: שהוא צריך, דהיא מתניתא, רבי יהודה אומר:

[דף ה' ע"א]

מרקם ולמזרח ורקם במזרח, ואפילו תימא חלקין על רבי יהודה שאין רקם במזרח. שםא מכבל לכאן. רב אמר: עשינו עצמינו בארץ ישראל לגיטין. ושמואל אומר: אפילו משכונת לשכונת.

בעא קומי מיהוזר ביה. אמר ליה בהנא, ומה נעשה לראשונות שנישאו! אמר ליה: ומה בידך? דהוא סבר בהדא דרבי דתני: המביא גט ממדינת הים, לא נכתב לפניו ולא נחתם לפניו – תצא בשלשה עשר דבר; דברי רבי. אבל חכמים לא הודו לדבר.

הכל מודין שאם בא ועירר - עררו בטל. עד בְּדוֹן כְּשֶׁעִירר מְשַׁנֵּשׂאָתָא. עִירר עד שלא נישאת ונישאת. נִשְׁמָעִינָה מִן הָדָא: מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהֵבִיא אֶת הַגֵּט לִפְנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אָמַר לִיה: מַנִּין אַתָּה? אָמַר לִיה: מִכֶּפֶר סְמִי שְׁבִתְחוּם עָבֹ. אָמַר לִיה: אַף אֶת צְרִיד לֹאמַר בְּפָנֶי נִכְתָּב וּבְפָנֶי נִחָתָם, וְאֵל תִּזְקַק לְעֵדִים. וּבְשִׁנְיָא, אָמַר לוֹ רַבִּי אִילְעָאִי: רַבִּי, וְהָלֹא כָּפֶר סְמִי מֵאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל הִיא קְרוּכָה לְצִיפּוּרִין יוֹתֵר מֵעָבֹ. אָמַר לִיה הוּאִיל וְיֵצֵא הַמַּעֲשֶׂה בְּהִיתֵר יֵצֵא. מַדּוּ הוּאִיל וְיֵצֵא הַמַּעֲשֶׂה בְּהִיתֵר יֵצֵא? אָמַר רַבִּי זְעִירָא: שְׂאֵם בָּא וְעִירר - עֲרָרוּ בְּטַל. אִילוּ הִמְכִּיא מֵאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, שָׁמָּה הוּא צְרִיד לֹאמַר בְּפָנֶי נִכְתָּב וּבְפָנֶי נִחָתָם? הֲוֵי, לֹא שְׁנִיָּה, הוּא עִירר מְשַׁנֵּשׂאָתָא, הוּא עֲרָר עד שלא נישאת ונישאת.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲדָא בַּר עֲתָלִי בְּשֵׁם רַבִּי לִעְזֹר: הִלְכָּה בְּרַבִּי מֵאִיר בְּגִיטִין. וְהָדָא רַבִּי זְעִירָא מִסְתַּבֵּל בִּיה. אָמַר לִיה: לָמָּה אַתָּה מִסְתַּבֵּל בִּי? דִּיתִמֵּר הִלְכָּה כְּמִי שֶׁהוּא מִיָּקֵל בְּדַבְּרֵי סוֹפְרִין. סְבָרִין מִימֵר: בְּיָחִיד אֵצֶל יָחִיד, אָבֵל בְּיָחִיד אֵצֶל חֲכָמִים - לֹא. וְהָכָא, אֲפִילוּ יָחִיד אֵצֶל חֲכָמִים.

רַבִּי חִיָּה רַבִּי בָּא אָמַר:

[דף ה' ע"ב]

הַמּוֹכֵר עֶבֶד לְעָבֹ - יֵצֵא לְחִירוֹת. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָבוּהִי דְרַבִּי יוֹדֵן כְּעִי: וְאֲפִילוּ מֵעָבֹ לְעָבֹ. וְאֵתִיב בִּי דְמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲחָא בְּשֵׁם רַבִּי אֲמִי. מִן תַּרְוִין עוֹבְדֵי דְרַבִּי, אֲנִן וְלָפִין, עָבֹ - יֵשׁ בָּהּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְיֵשׁ בָּהּ חוּץ לְאַרְצֵי.

רַבִּי הוּהָ בְּעָבֹ, חֲמֵתוֹן אֶבְלֹן פִּיתָה נְקִיָּה. אָמַר לוֹ: מַה אַתָּה לְתִין? אָמְרוּ לִיה: תַּלְמִיד אֶחָד בָּא לְכָאן וְהוֹרָה לָנוּ עַל מִי בִיצִים שְׂאִינָן מְכַשִּׁירִין, וְאֲנִן שְׁלָקֵן בִּיעִין וְלָתִין בְּמִיָּהוֹן. סְבָרִין מִימֵר: מִי שְׁלָק שֶׁל בִיצִים, וְלֹא אָמַר אֵלָּא שֶׁל בִיצִים עֲצָמֹן. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי: מֵאוֹתָהּ שְׁעָה גְּזֹרָה, שְׁלֹא יְהֵא תַלְמִיד מוֹרָה הוֹרִיָּה.

רַבִּי חוּנָּה בְּשֵׁם רַבִּי חוּנָּא אָמַר: תַּלְמִיד שֶׁהוֹרָה אֲפִילוּ בְּהִלְכָּה - אֵין הוֹרִיָּתוֹ הוֹרִיָּה.

תָּנִי: תַּלְמִיד שֶׁהוֹרָה הִלְכָּה לִפְנֵי רַבּוֹ - חַיִּיב מִיתָה.

תָּנִי בְּשֵׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: לֹא מֵת נָדָב וְאֶבְיָהוּא, אֵלָּא עַל יְדֵי שֶׁהוּרִי הִלְכָּה לִפְנֵי מִשְׁה רַבָּן.

מַעֲשֶׂה בְּתַלְמִיד אֶחָד שֶׁהוֹרָה לִפְנֵי רַבּוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אָמַר לְאִימָא שְׁלוֹם אִשְׁתּוֹ: אֵינוּ מוֹצִיא שְׁבִתּוֹ. וְלֹא יֵצֵא שְׁבִתּוֹ עד שְׁמֵת. אָמְרוּ לוֹ תַלְמִידֵיו: רַבִּי, נָבִיא אַתָּה? אָמַר לָהֶן: לֹא נָבִיא אֲנִי, וְלֹא בֶן נָבִיא אֲנִי, אֵלָּא כִּד אֲנִי מְקוּבָּל, שְׁכַל תַּלְמִיד מוֹרָה הִלְכָּה בְּפָנֶי רַבּוֹ - חַיִּיב מִיתָה.

תני: אסור לתלמיד להורות הלכה לפני רבו, עד שיהא רחוק ממנו שנים עשר מיל במחנה ישראל. ומה טעם? ויחננו על הירדן מבית הישימות עד אכל השיטים בערבות מואב (במדבר לג, מט). וכמה הן? שנים עשר מיל במחנה ישראל.

פהדא רבי תנחום בר ירמיה הוה בחפר, והוה שאלון ליה, והוא מורה. אמר ליה: ולא בן אולפן רבי שאסור לתלמיד להורות הלכה לפני רבו עד שיהא רחוק ממנו שנים עשר מיל במחנה ישראל? והא רבי מנא רבך יתיב בציפורין! אמר לון: ייתי עלי דלא ידעית. מן ההיא שעתא לא אורי.

רבי הוה בעכו. קמא חד בר נש מביפתא ולעיל. אמר ליה: לית את בריה דפלן פהנא, ולא הוה אבויך כהן? אמר לי: עיניו של אבא היו גבוהות, ונשא אשה שאינה הוגנת לו, וחילל אותו האיש.

עירות שבתחום ציפורין הסמוכות לעכו, עירות שבתחום עכו הסמוכות לציפורין, מה את עבד לון, כעכו? בציפורין?

הלכה ג' מתני' המביא גט בארץ ישראל – אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נתחתם. אם יש עליו עזרין – יתקיים בהותמיו. המביא גט ממדינת הים ואינו יכול שיאמר בפני נכתב ובפני נתחתם, אם יש עליו עדים – מתקיים בהותמיו:

אחד גיטי נשים ואחד שיהרורי עבדים, שוין בפוליה ובמביא. זו אחד מן הדרכים ששוו גיטי נשים לשיהרורי עבדים:

[דף ו' ע"א]

גמרא מי עירר? רב הסדא אמר: הבעל עירר. אמר רבי יוסי: הלכות עזרין, שלא תיפטר מידן.

רבי יודן בעי: עד כדון בערר שחוץ לגופו. ערר שבגופו תפלוגתא דרבי יוחנן ורבנן דתמן. על דעתיה דרבנן דתמן לא שנייה, הוא ערר שחוץ לגופו, הוא ערר שבגופו. על דעתיה דרבי יוחנן ערר שחוץ לגופו עררו בטל. וערר שבגופו עררו קיים.

דתני: המביא גט ממדינת הים ולא נכתב לפניו ולא נחתם לפניו, הרי מחזירו למקומו, ועושה עליו בית דין ומקיימו בהותמיו, ואינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם, אלא אמר: "שליח בית דין אני".

[דף ו' ע"ב]

הלכה ד' מתני' כל גט שיש עליו עד בותי – פסול, הויז מוגיפי נשים ושיחורורי עבדים. מעשה שהביאו לפני רבן גמלאל לכפר עותני גט אשה, והיו עידיו עידי בותים – והכשירו. כל השטרות העולין בערפאות של גוים, אף על פי שהותמיהן גוים – כשירין, הויז מוגיפי נשים ושיחורורי עבדים. רבי שמעון אומר: בולן כשירין, לא הוזכרו, אלא בזמן שנעשו בהדיוט:

גמרא על המזון נחשדו ועל המזון נפסלו. לא נחשדו על העריות. ועדי נפשות כעדי עריות. מעתה, אפילו שניהן בותים! שנייא היא, שאינן בקיאות בדיקדוקי גיטין. מעתה אפילו בותי אחד יהא פסול. אומר רבי אבין תיפתר שהתם ישראל בסוף.

אמר רבי יוסי: אתייא כמאן דאמר עדים הותמין זה שלא כנגד זה. ברם כמאן דאמר: אין עדים הותמין אלא זה בפני זה, אפילו חתם בותי בסוף – כשר.

רבי אילא בשם רבי יסא:

[דף ז' ע"א]

אתייא כמאן דאמר: אין העדים הותמין אלא זה בפני זה. ברם כמאן דאמר: עדים הותמין זה שלא בפני זה, אפילו חתם ישראל בסוף – פסול. שטר שהותמו בארבעה עדים, ונמצאו שנים הראשונים קרובים או פסילים – כשר, ותתקיים העדות בשאר.

ויעשה בהרחק עדות ויהא פסול! לית יכיל, דקאמר רבי יסא בשם רבי ירמיה: עדים פסולין אינן נעשין בהרחק עדות, שלא באו אלא להכשירו של גט.

בותים משום מה הן פסולין? אומר רבי יוחנן: משום גירי אריות. וקשיא, אילו מי שלא נתגזיר לשום שמים וחרור ונתגזיר לשום שמים, שמא אין מקבלין אותו? רבי יוחנן בשם רבי אלעזר: משום נכרי ועבד הבא על פת ישראל – תולד ממזר. והאמר רבי עקיבה: גירי צדק הן! על שם שהן מייבמין את הארוסות ומציצין את הנשואות. והא רבנין אמרין: אין ממזר ביבמה! על שם שאינן בקיאות בדיקדוקי גיטין. הא רבן גמליאל מכשיר בגיטתהן! רבי יעקב בר אידי בשם רבי יוחנן: על שנתערבו בהם כהני במות. (מלכים א יב) ויעש כהנים מקצות העם. אומר רבי אילא: מן הקוצים שבגם ומן הפסולת שבגם.

אמר רבי אחא: קול יוצא בארבעים. מעתה אפילו שניהן כותים! שהיה הוא אומר שאינן בקיאות בדקדוקי גיטין. והא רבי שמעון מכשיר בגיטין. רבי בא בשם רבי זעירא אתיין דרבי שמעון ברבי אלעזר כמה דרבי לעזר אמר אף על פי שאין עליו עדים בשר. בן רבי שמעון אמר אף על פי שאין עליו עדים בשר. מעתה אפילו נעשה בהדיא. הוי, צורכא להווא דמר רבי יעקב בר אחא: קול יוצא

[דף ז' ע"ב]

בארבעים.

שטר יוצא בבית שאן והיו עדי עד גזים, רבי יוסי אומר: איתפלגון רבי יוחנן וריש לקיש, חד אמר פסול, וחד אמר בשר. רבי אבהו מפרש: רבי יוחנן אמר: פסול. וריש לקיש אמר: בשר. ומה טעמא דריש לקיש? שלא להפסיד לישראל ממונן, ואפילו דלית מפסיד לדיון מפסיד לדיון. אמר רבי יודן: אלא כדי שלא לנעול את הדלת לפני בני אדם, שלמחר הוא מבקש ללות והוא אינו מוצא:

הלכה ה' מתני' האומר תנ גט זה לאשתי ושטר שיתרור זה לעבדי, אם רצה להתויר בשניהן, יחזיר, דברי רבי מאיר. וחכמים אמרים, בגיטין נשים אבל לא בשיחרורין עבדים, לפי שזכין לו לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו. שאם ירצה שלא לזון את עבדו, רשאי. ושלא לזון את אשתו, אינו רשאי. אמר להן, ודרי הוא פוסל את עבדו מן התרומה בשם שהוא פוסל את אשתו. אמרו לו, מפני שהוא קנינו. האומר תנ גט זה לאשתי ושטר שיתרור זה לעבדי ומת, לא ינתנו לאחר מיתה. תנו מנה לאיש פלוני ומת – יתנו לאחר מיתה:

גמרא כל אתר את אמר תנ כהולד. והכא את אמר תנ כזבה. ביני מתניתא: זכה גט זה לאשתי. וזכה שטר שיתרור זה לעבדי. לשון מתניתא אמרה בן, לפי שזכין לו לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם אלא בפניו.

רבי מאיר אומר: חובה הוא בין לזה בין לזה. ורבנן אמרין: זכות הוא לעבד וחובה היא לאשה. רבי תייה בר בא אמר, רבי יוחנן בעי: הגע עצמך, שהיה עבדו של קצין, הרי חובה הוא לעבד! חבריין אמרי, רבי יוחנן בעי: הגע עצמך, שהיתה אשתו של מוכי שחין, הוי זכות הוא לאשתו!

לית לך אלא כהדא: אילו המוכר את עבדו שלא מדעתו, שמוא אינו מכור?

[דף ח' ע"א]

והמגרש את אשתו שלא מדעתה שפא מגורשת היא מפני שהוא קנינו? אמר רבי אבין: קנינו הוא, אלא שהוא פוסלו מן התרומה.

האומר: "טבי עבדי, עשיתי בן חורין". "עושה אני אותו בן חורין". "הרי זה בן חורין" – זכה. רבי אינניא בשם רבי יוחנן: ובלבד בשטר. "יעשה בן חורין" רבי אומר: זכה. וחכמים אומרים: לא זכה. תנו שטר שיהרור זה לעבדי ומת – רבי אומר: לא זכה. וחכמים אומרים: זכה. כופין את הנירשין למים דברי חמת. אמר רבי זעירא: בסתם חלוקין. מה אנן קיימין? אם באומר שחררו, אף רבי מודה. אם באומר כתבו ותנו, אף רבנן מודו. אלא בן אנן קיימין באומר תנו. רבי אומר: האומר תנו – באומר כתבו ותנו. ורבנן אמרין: האומר תנו באומר שחררו.

האומר ינתנו כל נכסיו לפלוני והוא בהן והיו שם עבדים אף על פי שאמר אי איפשי בהן הרי אילו אוכלין בתרומה. רבי שמעון בן גמליאל אומר מפיון שאמר אי איפשי בהן זכו בהן הירשין. אמר רבי זעירא: בסתם חלוקין. מה אנן קיימין? אם בשקיבל עליו משעיה ראשונה – אף רבן גמליאל מודה.

[דף ח' ע"ב]

אם בשלא קיבל עליו משעיה ראשונה – אף רבנן מודו. אלא בן אנן קיימין, בסתם. רבי אומר: לית בר גש אמר אי איפשי, אלא מפיון שקיבל עליו. רבי שמעון בן גמליאל אומר: מפיון שאמר אי איפשי – הוכיח סופו על תחילתו.

האומר: "תן מנה זה לפלוני שאני חייב לו". "הולף מנה זה לפלוני בפקדון שיש לו בידי", אם רצה לתקויר – לא יתקויר. ותיב האיש באחריותו עד שיקבל אותו האיש את שלו.

אמר רבי אילא: המתנה בהוב. "תן מנה זה לפלוני". "הולף מנה זה לפלוני". "תן שטר זה מתנה לפלוני". "הולף שטר זה מתנה לפלוני" אם רצה לתקויר – לא יתקויר. הולף ומצאו שמת – יתקויר למשלח. ואם מת – יתן לזרשיו. "זכה מנה זה לפלוני". "קבל מנה זה לפלוני". "זכה שטר זה מתנה לפלוני". "קבל שטר זה מתנה לפלוני", אם רצה לתקויר – לא יתקויר. הולף ומצאו שמת – יתן לזרשיו. ואם לאחר מיתה זכה – יתקויר למשלח, שאין אדם זוכה בכתב לאחר מיתה.

מי שאמר: "מנה זה לפלוני". "טול מנה זה לפלוני". "יהא מנה זה לפלוני בידך", אם רצה לתקויר – לא יתקויר. והדין זכה לחבריה לא יכיל תזור ביה.

דלמא, רבי דוסתאי בי רבי ינאי ורבי יוסי בן כיפר נהתון מיגבי לחבריה תפון, ואיתאמרת עליהון לישן ביש, אתון בעיי מופקא מיניה, אמרין לון כבד וזינו, אמרין לון אנן בעיי תקימינן טבאת, אמרין לון שומר חנם אנחנו.

[דף ט' ע"א]

אתון לגבי רבי דוסתאי בי רבי ינאי, אמר לון הנהנו פולח, נסבין לרבי יוסי בן כיפר, ופטרוי, ואפקין מיניה. בד סלקון להקא, אתא לגבי אבוי, אמר ליה: לית את חמי מה עבד לי ברה? אמר ליה: מה עבד לך? אמר ליה: אילו אשוויי עמי, לא הוון מפקין מינן כלום.

אמר ליה: מה עבדת בך? אמר ליה: ראיתי אותן בית דין שנה וכובעיהן אמה ומדברין מהצאים, ויוסי אחי פפות ורצועה עולה ויורדת, ואמרית שמה דוסתאי אחר יש לאבא.

אמר רבי חנני: תדא דתימר, בהוא דלא יכיל מיקמה טבאות. ברם הוא דיכיל מיקמה טבאות, מיפק לון מן תדא ויטלון לדון.

דין דמחל שטר לחבריה רבי חנינא ורבי מנא חד אמר מחל. ותרנה אמר לא מחל. עד דמסר ליה שטרא.

תן מנה זה לפלוני ומת אם רצו היורשין לעבד אינן יכולין. אין צריך לומר באומר זכה לו, באומר התקבל לו הן. אמר רבא בר ממל: בשכיב מרע היא מתניתא.

אם בשכיב מרע, בהדא אין צריך לומר זכה לו. אמר רבי מנא: קיימתי מדאמר רבי בא בר רב הונא בשם רב עשו דברי שכיב מרע בקריא שכתב ונתן. והוא שמת מאותו חולי. הא אם הקריא לא. אין צריך לומר באומר זכה לו. התקבל לו.

"תנו מנה לאיש פלוני", ומת – יתנו לאחר מיתתו. רבי אבין בשם רבי בא בר ממל: בשכיב מרע היא מתניתא:

הדרן עלה המביא קמא

פרק שני

הלכה א' מותני' המביא גט ממדינת חים, ואמר בפני נכתב אבל לא בפני נחתם. בפני נחתם אבל לא בפני נכתב. בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו. בפני נכתב חציו ובפני נחתם כולו – פסול. אחד אומר בפני נכתב, ואחד אומר בפני נחתם – פסול. שנים אומרים בפנינו נכתב, ואחד אומר בפני נחתם – פסול. ורבי יהודה מכשיר. אחד אומר בפני נכתב, ושנים אומרים בפנינו נחתם – כשר:

גמרא ניהא בפני נכתב אבל לא בפני נחתם. בפני נחתם אבל לא בפני נכתב, כלום קיומו של גט אלא בהותמו!

[דף ט' ע"ב]

אלא ברבי יודה, דרבי יודה פוסל בטופסין. ודרבי יהודה בהוצאה לארץ במגרש בארץ ישראל. ויש טופסין גיטין בהוצאה לארץ במגרש בהוצאה לארץ. עד שידע שהוא גט אשה. עד שידע שהוא נעשה שליח. ולא היה יודע שהוא גט אשה עד שיכתוב כולו בפניו עד שיתחתם כולו בפניו.

תני רבי חנין: אם היה נכנס ויוצא – מותר. רבי יוסי בעי: אמר בפני נכתב ובפני נחתם אלא נתייחד ברשות הבגלים בין פתיכה לחתימה. נישמעניה מן הדא: אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול. מפני שאחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם. אבל אם אומר בפני נכתב ובפני נחתם אלא שנתייחד ברשות הבגלים בין פתיכה לחתימה כשר.

רב הסדא בעי: חציו מתקנה, וחציו מדבר תורה, אומר בפני נכתב ובפני נחתם, אלא שנתייחד ברשות הבגלים. נישמעניה מן הדא: אחד אומר בפני נכתב ובפני נחתם – פסול. מפני שאחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם. אבל אם אומר בפני נכתב ובפני נחתם, אלא שנתייחד ברשות הבגלים שעה אחת – כשר.

רבי אלעזר אמר: רבי אבין בעי: אומר בפני נכתב ובפני נחתם בעד אחד, ושנים מעידין על חתימת העד השני. אמר רבי אמי בבבלי:

[דף י' ע"א]

אין כשר אלא זה. רבי אבא לא אומר כך, אלא אומר בפני נכתב ובפני נחתם בעד אחד, ואני הוא העד השני – נעשה כנוגע בעדותו.

היה מחותם בארבעה, ואמר בפני נכתב ובפני נתחתם בשני עדים, אליו תרין חורגא לינא ידע מה עמיהו, תפליגתא דרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש דאתפלגון, אמר לעשרה: התמו בגמ, והותמו מקצתן היום ומקצתן למחר, ריש לקיש אמר: בשר, והשאר על תנאי, רבי יוחנן אמר: פסול, עד שיתמו בו ביום.

אמר רבי אמי: מה פליגין? ביוצא מתחת ידו, אבל ביוצא מתחת ידי אחר – אף רבנן מודוי שהוא בשר. רבי חנניה דרבי אמי אמר רבי זעירא: מה פליגין ביוצא מתחת ידי אחר. אבל ביוצא מתחת ידו – אף רבי יהודה מודה שהוא פסול.

מתיב רבי זעירא לרבי אמי: אם ביוצא מתחת ידו (אחר) רבי יודה מכשיר אפילו בקמייתא.

[דף י"ע"ב]

איתי רבי אמי לרבי יונה חמוי ונתנה ליה: אחד אומר בפני נכתב ובפני נתתם – פסול. רבי יודן מכשיר. אמר רבי אבין: לישן מתניתא מסייעא לרבי זעירא, כזה רבי יודן מכשיר. וקשיא על דרבי זעירא, אם ביוצא מתחת ידי אחר, בהדא לא עשו אותן בשנים. אימתי עשו אותו בשנים? בזמן שהוא מעיד על הכתיבה ועל החתימה.

רבי יסא בשם רבי יוחנן: וביוצא מתחת ידו. והוה רבי זעירא מסתפל ביה. אמר ליה: למה את מסתפל ביה? ואפילו יוצא מתחת ידי אחר.

אתיא דרבי יוסי דרבי אמי עד לא יחזור ביה. אמר רבי מנא: אפילו מן דחור ביה אתיא היא, שנייה היא כתיבה בשנים וחתימה בשנים – כתימה בשנים – כתיבה בשנים – אין כתיבה כתימה:

הלכה ב' מתני' נכתב ביום ונתתם ביום, פלילה ונתתם ביום, פלילה ונתתם ביום – בשר. ביום ונתתם בלילה – פסול. ורבי שמעון מכשיר, שהיה רבי שמעון אומר, כל גיטין שנכתבו ביום ונתתם בלילה – פסולין, הוין מגיטי נשים:

[דף י"א ע"א]

גמרא אמר רבי יוחנן: פסול מפני אכילת פירות. אמר ליה ריש לקיש: מעתה תחוש לגיטין הבאין ממדינת הים, שפוא נכתבו ביום ונתתם בלילה! אמר ליה: זה זיופו מדבר אחר.

אמר רבי יוחנן: לא אמר רבי שמעון אלא בלילה, אבל למחר – אף רבי שמעון מודה. ריש לקיש
אמר: לא שנייא, הוא לילה, הוא למחר, הוא לאחר כמה.

היידן הוא למחר? רבי חנניה ורבי מנא, חד אמר: למחר, וחרנא אמר: מחרא דמחר. ומשיא דרבי
יוחנן על דרבי שמעון (לקיש), בן אמר רבי בא בשם רבי זעירא: אתיא דרבי שמעון (בן לקיש) ברי
אלעזר, כמה דרבי אלעזר אמר אף על פי שאין עליו עדים כשר, בן רבי שמעון אומר אף על פי שאין
עליו עדים כשר. אמר רבי שמואל אחי דרבי ברכיה: באן ברוצה להתמו. וכאן בשאינו רוצה להתמו.

אמר לעשרה: התמו בגמ זה והתמו מקצתן היום ולמחר מקצתן. רבי שמעון בן לקיש אמר: כשר
והשאיר על תנאי. רבי יוחנן אמר פסול עד שיהתמו בזמן בו ביום. רבי יעקב בר אידי בשם רבי יהושע
בן לוי: מעשה באחד שאמר לעשרה: התמו בגמ, והתמו מקצתן היום ומקצתן למחר, אתא עובדא
קומי רבנן, ובשרין וחשון. הדין מסייעא לרבי יוחנן מן דרבנן, ופליגא עליו על דרבי שמעון. הדין
מסייעא לרבי שמעון בן לקיש מן דרבי שמעון, ופליגא עליו מן דרבנן:

[דף י"א ע"ב]

הלכה ג' מתני' בכל בותבין, בדיו, בסיקרא, בקומום, ובקלקנותום, ובכל דבר שהוא רושם. אין
בותבין לא במשקין, ולא במי פרות, ולא בכל דבר שאינו של קומא. על הכל בותבין, על העלה של
זית, ועל הפרן של פרה ונותנין לה את הפרה, ועל היד של עבד ונותנין לה את העבד. רבי יוסי
הגלילי אומר: אין בותבין לא על דבר שיש בו רוח חיים, אף לא על האוכלין:

גמרא וכתב – לא חקק. וכתב – לא מטיף. כתב – לא השופך.

כתב – לא חוקק. אית תניי תני: אפילו חוקק. אמר רב חסדא: מאן דאמר לא חוקק – בפולט מקום
הכתב בגזן הדין דינרא. מאן דאמר אפילו חוקק – בגזן הדין פינקסא.

כתב – לא הפטיף. רבי יודן בר שלום ורבי מתניה, חד אמר: שלא עירב את הנקודות, וחרנה אמר:
אפילו עירב את הנקודות.

כתב – לא השופך. אמר רבי חייה בר בא: אילין בני מדינחא ערימין סגין, וכד חד מינדהן בעי
משלחא כתב מסטירין לחבריה, הוא כתב במי מילין, והד דמקבל כתביה, שפיד דיו שאין בו עפין,
והוא קולט מקום הכתב.

עשה בן בשבת מהו? תמן תנינן: כתב על גבי כתב – פטור. רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש דאמרי תרוניה: והוא שכתב דיו על גבי דיו, וסיקרא על גבי סיקרא, אבל אם כתב דיו על גבי סיקרא וסיקרא על גבי דיו – חייב. רבי יצחק בר משרשיה בשם רבנן דתמן: חייב שתים, משום מוחק ומשום בותב.

עדים שאינן יודעין להתום – ריש לקיש אמר: רושם לפניהן בדיו, והן חותמין בסיקרא. בסיקרא, והן חותמין בדיו. אמר ליה רבי יוחנן: מפני שאנן עוסקין בהילכות שבת אנו מתירין את אשת איש? אלא מביא נזיר חלק ומקרקע לפניהן וחותמין. ולא כתב ידו של ראשון הוא? אלא מרחיב לפניהן את הקרע. רבי מנא בעי: ולמה לינן אמרין רושם לפניהן במים?

[דף י"ב ע"א]

אם בא ועירר, גררו קיים.

הקורע על העזר כתבנית כתב – כשר. הרושם על העזר כתבנית כתב – פסול.

"הרי זה גיטוד על מנת שתתנהו לי" – פסול. על מנת שתחזירנה לי – כשר. ולא דא היא קדמייתא! אמר רבי יוסי: לכשתדיני. אמר רבי יוסי בי רבי בון: לכשתזכה בו ובמצוותו תחזירנה לי. בהדא תרונגא, הוון מצפצפים תמן, והיה רב נחמן בר יעקב יהב תרנגא מתנה לבריה, ואמר ליה לכשתזכה בו ובמצוותו, תחזירנה לי.

רבי ירמיה בעי: כתבו על בוס של זהב, ואמר לה, מקום הכתב שליך ובין השיטים שלי. ויש כתב? עזר הנקרע הרי כשר, נתקרע הרי זה פסול! בשלא נתקרע כקרע בית דין. אבל נקרע כקרע בית דין. אי זהו קרע של בית דין? בין כתב לעדים.

על העלה של וית. ולא במקורע הוא? אמר רבי געירא: תנא בונה בר שילא: אפילו בותב "אני פלוני מגרש את אשתי" – כשר. ואתניא כיו דמר רבי אילא: אם פירש – פסול. ואם לא פירש – כשר.

על הקרן של פרה. מתניתא בשאמר לה "הרי גיטוד". אבל אם אמר לה: "הרי גיטוד והשאיר לכתובתך" – נתקבלה גיטוד וכתובתה באחת. אמר לה הרי גיטוד וכתובתך: באחת.

רבי געירא בעי קומי רבי מנא: מסר לה במוסירה מהו? מידת הדין את אמר נקנה המקח, והכא את אמר הבין.

מסכת ברכות פרק חמישי

א. לא יאכל אדם ערב שבת מן המנחה ולמעלה, כדי שיכנס לשבת בתאנה; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: אדם אוכל והולך עד שתחשך. מפסיקין לשבתות; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: אין מפסיקין:

ב. מעשה ברבן שמעון בן גמליאל, ורבי יהודה, ורבי יוסי, שהיו מסבין בעכו, וקדש עליהם היום. אמר לו רבן שמעון בן גמליאל לרבי יוסי ברבי: רצונך ונפסיק לשבת? אמר לו: 'בכל יום אתה מחבב דברי בפני יהודה, עכשו אתה מחבב דברי יהודה בפני; (אסתר ז, ח): "הגם לכבוש את המלכה עמי בבית?"! אמר לו: 'אם כן, לא נפסק, שמא תקבע הלכה לדורות'. אמרו: לא זזו משם, עד שקבעו הלכה כרבי יוסי:

ג. היו מסבין, וקדש עליהם היום – עוקרין ומביאין כוס של יין, ואומרין עליו קדשת היום; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: אוכל והולך עד שתחשך:

ד. גמרו מזגו לו כוס ראשון – מברך עליו ברכת המזון, ומזכיר של שבת בברכת המזון. ובשני – אומר עליו קדשת היום:

ה. כיצד סדר ההסבה? בזמן שהן שתי מטות, גדול – מיסב בראש של ראשונה. ושני לו – למטה הימנו. ובזמן שהן שלש מטות, גדול – מסב באמצעית. שני לו – למעלה הימנו. שלישי לו – למטה הימנו. כך היו מסדרין והולכין:

ו. כיצד סדר נטילה? עד חמשה – מתחילין מן הגדול. מחמשה ואילך – מתחילין מן הקטן, עד שמגיע לחמשה, וחוזר ומתחיל מן הגדול. ולמקום שמים אחרונים חוזרין – שם ברכה חוזרת:

ז. סדר למזיגת הכוס: בתוך המזון – מתחיל מן הגדול. אחר המזון – מתחילין

מן המברך. רצה לחלק כבוד לרבו, או למי שגדול ממנו – הרשות בידו:

ח. שנים – ממתינין זה את זה בקערה. שלשה – אין ממתינין. המברך – פושט ידו ראשון. רצה לחלק כבוד לרבו, או למי שגדול ממנו – הרשות בידו:

ט. לא ישף אדם מן הפרוסה ויחזירנה בקערה, מפני סכנת נפשות:

י. לא ישתה אדם מן הכוס ויתננו לחברו, לפי שאין דעת הבריות שוות:

יא. אחד משמש את השנים – הרי זה אוכל עמה. שלשה – אינו אוכל עמה עד שיתנו לו רשות:

יב. בא להם מתיקה בתוך המזון – מברך על המזון ופוסט את המתיקה:

יג. רבי מונא אומר משום רבי יהודה: פת הבאה בכסנין אחר המזון – טעונה ברכה לפניה ולאחריה:

יד. מים ראשונים – רשות. אחרונים – חובה. מים ראשונים – מפסיק. אחרונים – אינו מפסיק:

טו. הכל חיבין בברכת המזון, כהנים לויים וישראלים, וגרים ועבדים משחררין, חללין וממזרין, נתינין, סריס אדם, סריס חמה, פצוע דכא וכוות שפכה – כלן חיבין, ומוציאין את הרבים ידי חובתן. טומטום ואנדורגינוס – חיבין, ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן:

טז. אנדרוגינוס – מוציא את מינו, ואינו מוציא שאינו מינו. טומטום – אינו מוציא, לא את מינו ולא את שאינו מינו:

יז. מי שחציו עבד וחציו בן חורין – אינו מוציא, לא את מינו ולא את שאינו מינו:

יח. נשים ועבדים וקטנים – פטורין, ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן. באמת

על היין, שהיום גורם ליין שיבא, וכבר קדש היום ועדין לא בא. ובית הלל אומרים: מברך על היין ואחר כך מברך על היום, שהיין גורם לקדשה שתאמר. דבר אחר: ברכת היין - תדיר, וברכת היום - אינו תדיר, תדיר ושאינו תדיר - תדיר קדם. והלכה כבית הלל:

כו. בית שמאי אומרים: נוטלין לידים ואחר כך מוזגין את הכוס. שאם אתה אומר מוזגין תחלה את הכוס, שמא נטמאו משקין שבאחורי הכוס מחמת ידי, ויחזרו ויטמאו את הכוס. ובית הלל אומרים: אחורי הכוס לעולם טמאין. דבר אחר: אין נטילת ידים אלא סמוך לסעודה:

כז. מוזגין את הכוס ואחר כך נוטלין לידים. שאם אתה אומר נוטלין תחלה, שמא יטמאו משקין של ידים מחמת הכוס, ויחזרו ויטמאו את הידים. אלא מוזגין את הכוס ואחר כך נוטלין לידים:

כח. בית שמאי אומרים: מקנח ידו במפה ומניחה על השלחן. שאם אתה אומר על הכסת, שמא נטמאו משקין שבמפה מחמת הכסת, ויחזרו ויטמאו את הידים. ובית הלל אומרים: ספק משקים לידים - טהור. דבר אחר: אין נטילה לחלין מן התורה, אלא מקנח ידו במפה ומניחה על הכסת, שאם אתה אומר על השלחן, שמא יטמאו משקין שבמפה מחמת השלחן, ויחזרו ויטמאו את האוכלין:

כט. בית שמאי אומרים: מכבדין את הבית מפני אבוד אוכלין, ואחר כך נוטלין לידים. ובית הלל אומרים: היה שמש תלמיד חכם ומלקט פרווין שיש בהן כזית - נוטלין לידים, ואחר כך מכבדין את הבית:

ל. הביאו לפניו שמן ויין - בית שמאי אומרים: כוס יין - בשמאלו. ושמן ערב - בימינו. מברך על השמן, ואחר כך מברך על היין. ובית הלל אומרים: אוחו היין - בימינו. והשמן - בשמאלו. מברך על היין

אמרו: אשה - מברכת לבעלה. וכן - מברך לאביו. עבד - לרבו:

יט. קטן שהביא שתי שערות - מזמנים עליו. ושלא הביא שתי שערות, שיכול לאכל כזית - מזמנים עליו, ושאין יכול לאכל כזית - אין מזמנים עליו. ואין מדרקין בקטן:

כ. בין שאמר: 'וברך' בין שאמר: 'ברכו' - אין תופסין אותו על כך. הנקדנין - תופסין אותו על כך. בעשרים - נחלקו, ובלבד שלא יהא בהן אחד שמפטירין אותו מן הזמון:

כא. רבן שמעון בן גמליאל אומר: עלו והסבו, אפלו לא טבל עמכם אלא בציר - מזמנים עליו:

כב. עובד כוכבים המברך בשם - עונין אחריו אמן. כותי המברך בשם - אין עונין אחריו אמן, עד שישמע את הברכה כלה:

כג. הִיָּה מקריב זבחים בירושלים, אומר: 'ברוך שהגיענו לזמן הזה'. כשהוא מקריבם, אומר: 'ברוך אתה ה' אשר קדשנו במצותיו וצונו להקריב זבחים'. כשהוא אוכלם, אומר: 'ברוך אתה ה' אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכל זבחים':

כד. עשרה שהיו אוכלין, אף על פי שכלן אוכלין מכר אחד - כל אחד ואחד מברך לעצמו. ישבו לאכל, אף על פי שכל אחד ואחד אוכל מפרו - אחד מברך לכלן:

כה. פועלין שהיו עושין מלאכה אצל בעל הבית - הרי אלו מברכין לאתריה שמים. כיצד? מברך ברכה ראשונה כתקנה, כולל שניה של ירושלים בשל ארץ, וחותם בשל ארץ. במה דברים אמורים? בעושיין בשכרן. אבל אם היו עושין עמו בסעודה, או שהיה בעל הבית מיסב עמם - הרי אלו מברכין כתקנן. ארבעה דברים שבין בית שמאי ובית הלל בסעודה, בית שמאי אומרים: מברך על היום ואחר כך מברך

הָאֵשׁ וְהַבְּשָׁמִים שְׂבִמְרָחֵן - אֵינוֹ מְבָרֵךְ עָלֵיהֶן:

לוֹ. הִיָּה עוֹמֵד בְּחִנּוּת שֶׁל בְּשָׁמִים כָּל הַיּוֹם - אֵינוֹ מְבָרֵךְ אֲלָא פַּעַם אַחַת. הִיָּה נִכְנָס וְיוֹצֵא נִכְנָס וְיוֹצֵא - מְבָרֵךְ עַל כָּל פַּעַם וּפַעַם:

מסכת ברכות פרק ששי

א. בְּרַכַּת הַזִּמּוּן¹ מִן הַתּוֹרָה, שְׁנָאֻמֶּר (דברים ח, י): **וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ** - זוֹ בְּרַכַּת הַזִּמּוּן. **וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ** - זוֹ בְּרַכַּת רִאשׁוֹנָה. **עַל הָאָרֶץ** - זוֹ בְּרַכַּת הָאָרֶץ. **הַטּוֹבָה** - זוֹ יְרוּשָׁלַיִם, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (דברים ג, כח): **"הִהִיר הַטּוֹב הַזֶּה"**. **אֲשֶׁר נָתַן לָךְ** - זֶה הַטּוֹב וְהַמְּטִיב:

ב. וּמִנֵּין שְׂכָשֶׁם שְׂאֵתָהּ מְבָרֵךְ לְאַחֲרָיו, כִּף אֶתָּה מְבָרֵךְ לִפְנֵינוּ? תַּלְמוּד לומר (דברים ח, י): **"אֲשֶׁר נָתַן לָךְ"** - מִשְׁעָה שְׁנֵתָן לָךְ. וּמִנֵּין שָׁאֵף עַל הַהָרִים וְעַל הַגְּבָעוֹת? תַּלְמוּד לומר: **"עַל הָאָרֶץ"**. וּמִנֵּין שָׁאֵף עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַמִּצְוֹת? תַּלְמוּד לומר: **אֲשֶׁר נָתַן לָךְ**, וְלִהְיוֹן הוּא אוֹמֵר (שמות כד, יב): **"וְאֶתְּנָה לָךְ אֶת לוחות הָאֵבֶן"**:

ג. רַבִּי אוֹמֵר: מִנֵּין שְׂכָשֶׁם שְׂאֵתָהּ מְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, כִּף אֶתָּה מְבָרֵךְ עַל הָרָעָה? תַּלְמוּד לומר: **"אֲשֶׁר נָתַן ה' אֱלֹהֶיךָ"**. **אֲשֶׁר נָתַן לָךְ** - דִּינָה, בְּכָל דִּין שְׁדִּנָּה, בֵּין בְּמִדַּת הַטּוֹב בֵּין בְּמִדַּת הַפְּרָעָנוּת:

ד. הַרְוָא עֲבוּדָה זָרָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹמֵר: **'בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ'**. מְקוֹם שְׁנַעְקָרָה מִמֶּנּוּ עֲבוּדָה זָרָה, אוֹמֵר: **'בְּרוּךְ שֶׁעָקַר עֲבוּדָה זָרָה מֵאַרְצֵנוּ, יְהִי רְצוֹן מִלִּפְנֵי ה' שֶׁתַּעֲקֹר עֲבוּדָה זָרָה בְּכָל מְקוֹמוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִשָּׁבֵב לָב עוֹבְדֶיהָ לְעַבְדֶּךָ'**. וּבְחוּצָה לְאֶרֶץ - אֵין צָרִיד לומר כֵּן, מִפְּנֵי שֶׁרַבָּה נְכָרִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֵף בְּחוּצָה לְאֶרֶץ - צָרִיד

וְשׁוֹתֵהוּ, וְחֹזֵר וּמְבָרֵךְ עַל הַשֶּׁמֶן וְטוֹחָה בְּרֹאשׁ הַשֶּׁמֶשׁ. אִם הִיָּה שֶׁמֶשׁ תַּלְמִיד חָכָם - טָחוּ בִכְתָּל, לִפִּי שְׁאֵין שִׁבַּח לְתַלְמִיד חָכָם שֶׁיֵּצֵא לְשׁוּק כִּשְׁהוּא מְבָשֶׁם:

לא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נִחְלָקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הֵלֵל עַל בְּרַכַּת הַזִּמּוּן שֶׁבִּתְחִלָּה, וְעַל הַבְּדִלָּה שֶׁבַּסּוּף. וְעַל מָה נִחְלָקוּ? עַל הַמָּאוֹר וְעַל הַבְּשָׁמִים, שְׁבִית שְׁמַאי אוֹמְרִים: עַל הַמָּאוֹר וְאַחֵר כִּף הַבְּשָׁמִים. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: בְּשָׁמִים וְאַחֵר כִּף מָאוֹר:

לב. הַנִּכְנָס לְבֵיתוֹ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת - מְבָרֵךְ עַל הַיֵּין וְעַל הַמָּאוֹר וְעַל הַבְּשָׁמִים, וְאַחֵר כִּף אוֹמֵר הַבְּדִלָּה. וְאִם אֵין לוֹ אֲלָא כּוֹס אֶחָד - מִנִּיחוּ אַחֵר הַזִּמּוּן וּמִשְׁלִשְׁלָן כֵּל לְאַחֲרָיו. וְאוֹמֵר הַבְּדִלָּה: בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וּבְמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב, וּבְמוֹצָאֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים, וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת לְיוֹם טוֹב, וּבְמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב לְחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד. הֶרְגִּיל - אוֹמֵר הַבְּדִלּוֹת הֶרְבֵּה. וְשֵׁאִינוֹ רְגִיל - אוֹמֵר אַחַת אוֹ שְׁתֵּים:

לג. בֵּית הַמְּדֻרָשׁ, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֶחָד מְבָרֵךְ לְכָלֵן. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ:

לד. הִיָּה לוֹ נֵר טָמוּן בְּחִיקוֹ אוֹ בַּפֶּנֶס, אוֹ שִׁרְאָה אֶת הַשְּׁלֵהֶבֶת וְלֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה, אוֹ נִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה וְלֹא רָאָה הַשְּׁלֵהֶבֶת - אֵינוֹ מְבָרֵךְ עָלֶיהָ עַד שִׁירְאָה אֶת הַשְּׁלֵהֶבֶת וּמִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה:

לה. עֲשִׂיתָ שְׁלֹא כְּתָה - מְבָרֵךְ עָלֶיהָ. נֵר שֶׁל נְכָרִי - אֵינוֹ מְבָרֵךְ עָלֶיהָ. יִשְׂרָאֵל שֶׁהִדְלִיק מִנְכָּרִי, וְנְכָרִי שֶׁהִדְלִיק מִיִּשְׂרָאֵל - מְבָרֵךְ עָלֶיהָ. מֵאִמְתִּי מְבָרֵךְ? מִשְׁתַּחֲשֵׁף. לֹא בְּרַךְ מִשְׁתַּחֲשֵׁף - יְבָרֵךְ כָּל הַלֵּילָה. לֹא בְּרַךְ כָּל הַלֵּילָה - לֹא יְבָרֵךְ מַעֲתָה:

לו. הָאֵשׁ וְהַכְּלָאִים - אֵינָן מִשְׁשֶׁת יְמֵי בְּרֹאשִׁית, אֲכָל עָלוּ בְּמַחֲשָׁבָה מִשְׁשֶׁת יְמֵי בְּרֹאשִׁית. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֵשׁ גִּיהֶנָּם שְׁנִבְרָאת בְּיוֹם שְׁנִי - אֵינָה כְּתָה לְעוֹלָם, שְׁנָאֻמֶּר (ישעיה סו, כד): **"וְאֲשֶׁם לֹא תִכְבֶּה"**.

¹ נִסָּח אֲחֵר: 'הַזִּמּוּן'.

לומר כן, מפני שעתידין להתגיר, שנאמר (צפניה ג, ט): "אז אהפך וגו'":

ה. ה'רואה אוכלוסין - אומר: 'ברוך חכם הרזים', שאין פרצופותיהן דומין זה לזה ואין דעתם שוות זה לזה. בן זומא ראה אוכלוסין בהר הבית, אמר: 'ברוך חכם הרזים, וברוך שברא כל אלו לשמשני'. כמה יגע אדם הראשון, ולא טעם מלוגמא אחת, עד שחרש, וזרע, וקצר, ועמר, ודש, וזרה, וברר, וטחן, והרקיד, ולש, ואפה, ואחר כך אכל. ואני, עומד שחרית ומוצא כל אלו לפני. כמה יגע אדם הראשון, ולא לבש חלוק אחר, עד שגזז, ולבן, ונפץ, וצבע, וטוה, וארג, ותפר, ואחר כך לבש. ואני, עומד שחרית ומוצא כל אלו לפני. כמה אמניות שוקדות ומשכימות. ואני, עומד שחרית ומוצא כל אלו לפני. וכן היה בן זומא אומר: אורח טוב מה הוא אומר? זכור בעל הבית לטוב, כמה מיני יינות הביא לפנינו, כמה מיני גלוסקאות הביא לפנינו, כמה מיני חשובות הביא לפנינו, כל מה שעשה - לא עשה אלא בשבילי. אורח רע מה הוא אומר? וכי מה אכלתי, לא פת אחת אכלתי? ולא חתיכה אחת אכלתי? לא כוס אחד שתיתי? כל מה שעשה - לא עשה אלא בשביל אשתי ובניו. על אורח טוב מהו אומר? - "זכר כי תשגיא פעלו אשר שררו אנשים" (איוב לו, כד):

ו. ה'רואה את הכושי², ואת הגיחור³, ואת הלונקן⁴, ואת הקפח⁵, ואת הננס⁶, ואת

² שחור ביותר.

³ אדם ביותר.

⁴ לבן ביותר.

⁵ בסנו עבה, ומתוך עכיו נראית קומתו מקפחת; ויש מפרשים ארוך הרבה ופרצופו שמוט וכולט דמוכער הרבה.

הדרניקוס⁷ - אומר: 'ברוך משנה הבריות'. את החגר, ואת הקטע, ואת הסומא, ומכי שחין, ואת פתוי ראש⁸, ואת הבהקנין⁹ - אומר: 'ברוך דין האמת':

ז. ראה בני אדם נאין, ואילנות נאין - אומר: 'ברוך שברא בריות נאות':

ח. ה'רואה את הקשת בענן, אומר: 'נאמן בבריתו ברוך זוכר הברית':

ט. היה הולך בבית הקברות, אומר: 'ברוך יודע מספר כלכם, הוא יודע, הוא עתיד לדון, הוא עתיד להקימכם, ברוך מחיה מתים במאמר':

י. את החמה ואת הלבנה ואת הכוכבים ואת המזלות כסדרן, אומר: 'ברוך עושה בראשית'. רבי יהודה אומר: המברך על החמה - זו דרך אחרת. וכן היה רבי יהודה אומר: ה'רואה את היס תדיר ונשתהא בו דבר¹⁰ - צריך לברך:

יא. היה רבי מאיר אומר: הרי הוא אומר (דברים ו, ה): "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו'" - בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע. "בכל נפשך" - אפלו נוטל את נפשך. וכן הוא אומר (תהלים מד, כג): "עליך הרגנו כל היום". דבר אחר: "בכל נפשך" - בכל נפש ונפש שברא בך, שנאמר (תהלים קט, קעה): "תחי נפשי ותהללך", ואומר (תהלים לה, י): "כל עצמותי תאמנה". בן עזאי אומר: תן נפשך על מצותיו:

יב. יש דברים שהן תפלות שוא. כיצד? כונס מאה כורין - ואומר: 'יהי רצון שיהו

⁶ נמוך ביותר.

⁷ פיו עקום.

⁸ שער דבוק ביחד. ויש מפרשים רחבי ראש.

⁹ בעלי בהרות לבנות בפניהם.

¹⁰ שעברו שלוש יום ולא ראהו.

מאתים'. כונס מאה חביות - ואומר: 'יהי רצון שיהיו מאתים' - הרי זו תפלת שוא. אבל מתפלל הוא שתכנס בהן ברכה, ולא שתכנס בהן מארה:

יג. דוסתאי ברבי ינאי אמר משום רבי מאיר: הרי הוא אומר ביצחק (בראשית כו, כד): "וברכתיו והרבתי את זרעו". דרש יצחק: הואיל ואין ברכה שורה אלא במעשה ידיו, עמד וזרע, שנאמר (בראשית כו, יב): "ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא" בשנה ההיא מאה שערים וגו'. דבר אחר: מאה שערים - ששערוהו, ונמצא מאה פעמים כמו ששערוהו. [מאה מנין, מאה שערים - מאה דגנים. ומאה דגנים ששערום - מאה פעמים. ונמצא על אחת מאה במה ששערו]:

יד. העושה כל המצות צריך לברך. העושה סכה לעצמו, אומר: 'ברוך שהגיענו לזמן הזה'. נכנס לישב בה, אומר: 'ברוך לישב בסכה'. ומשברך עליה יום ראשון - שוב לא יברך:

טו. העושה לולב לעצמו, אומר: 'ברוך שהגיענו לזמן הזה'. וכשהוא נוטלו, אומר: 'על נטילת לולב', וצריך לברך עליו כל שבועה. העושה ציצית לעצמו, אומר: 'ברוך שהגיענו'. וכשהוא מתעטף, אומר: 'להתעטף בציצית'. העושה תפלין לעצמו, אומר: 'ברוך שהגיענו'. וכשהוא מניחן, אומר: 'אשר קדשנו להניח תפלין'. מאימתי מניחן? בשחרית. לא הניחן בשחרית - מניחן כל היום:

טז. השוחט, צריך ברכה לעצמו: 'ברוך על השחיטה'. המכסה דם, צריך ברכה לעצמו: 'על כסוי הדם':

יז. המל, צריך ברכה לעצמו: 'על המילה'. אבי הבן - צריך ברכה לעצמו: 'ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בביתו של אברהם אבינו'. והעומדין אומרים: 'כשם שזכנס לבית בן יכנס לתורה לחפה

יח. המל את הגרים, אומר: 'ברוך על המילה'. המברך, אומר: 'אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את הגרים להטיף מהן דם ברית, שאלמלא דם ברית לא נתקם שמים וארץ, שנאמר (ירמיה לג, כה): אם לא בריתי יומם ולילה וגו', ברוך כורת הברית'. המל את העבדים, אומר: 'ברוך על המילה'. המברך אומר: 'ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את העבדים, ולהטיף מהן דם ברית' וכו':

יט. היה הולך להפריש תרומה ומעשרות, אומר: 'ברוך אשר קדשנו להפריש תרומה ומעשר'. מאימתי מברך עליהן? משעה שפירשן:

כ. עשרה שהיו עושין עשר מצות - כל אחד ואחד מברך לעצמו. היו עושין כלן מצוה אחת - אחד מברך לכלן. יחיד שהיה עושה עשר מצות - מברך על כל אחת ואחת. היה עושה מצוה כל היום - אינו מברך אלא אחת. היה מפסיק ועושה, מפסיק ועושה - צריך לברך על כל אחת ואחת:

כא. הנכנס לברך - מתפלל שתיים, אחת בכניסתו ואחת ביציאתו. בן עזאי אומר: ארבע, שתיים בכניסתו ושתיים ביציאתו. בכניסתו מהו אומר? - 'יהי רצון מלפניך ה' אלהי שאכנס בשלום'. נכנס בשלום, אומר: 'מודה אני לפניך ה' אלהי שהכנסתני בשלום, בן יהי רצון מלפניך שתוציאני לשלום'. יצא לשלום, אומר: 'מודה אני לפניך ה' אלהי שהוצאתני לשלום, כך יהי רצון מלפניך שאגיע למקומי לשלום':

ביו"ד וה"א - הרי זה בינוני. באל"ף למ"ד, וחותם באל"ף למ"ד - הרי זה בור. ביו"ד וה"א, וחותם באל"ף למ"ד - הרי זה דרך אחרת:

כו. כל חותמי הברכות שבמקדש - היו אומרים: 'עד העולם'. משקלקלו המינים ואמרו אין עולם אלא אחד - התקינו שיהיו אומרים: 'מן העולם ועד העולם'. ומודיעין: שהעולם הזה בפני העולם הבא - כפרודור לפני החדר:

כח. אין עונין אמן במקדש, שנאמר (נחמיה ט, ה): 'קומו ברכו את ה' אלהיכם מן העולם ועד העולם, ויברכו שם כבודך, ומרום על כל ברכה ותהלה'. מנין על כל ברכה וברכה? תלמוד לומר: 'ומרום על כל ברכה ותהלה' - 'על כל ברכה וברכה - תן לו תהלה':

כט. בראשונה היתה תורה משתכחת מישראל, וזקנים החזירו אותה, שנאמר (ד, ט): 'והנה בעז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ויאמרו לו יברכה ה'". ואומר (שופטים יב): 'ה' עמך גבור החיל':

ל. הלל הזקן אומר: בשעת מכניסין - פזר. בשעת מפורין - כנס. בעת שאתה רואה תורה חביבה על ישראל והכל שמחין בה - הוי את מפזר, שנאמר (משלי יא, כד): 'יש מפזר ונוסף עוד'. ובשעה שאתה רואה תורה שכוותה מישראל ואין הכל משגיחין בה - הוי את מכנס, שנאמר (תהלים קיט, קכו): 'עת לעשות לה' הפרו תורתך':

לא. רבי מאיר אומר: אין לך אדם מישראל שאינו עושה מאה מצות בכל יום. קורא שמע - מברך לפניו ולאחריה. אוכל את פתו - מברך לפניו ולאחריה. מתפלל שלש פעמים של שמונה עשרה. ועושה שאר מצות - מברך עליהן. וכן היה רבי מאיר אומר: אין לך אדם מישראל שאין שבע מצות מקיפות אותו. תפלין בראשו ותפילין בזרועו. מזוזה בפתחו. ארבע

כב. הנכנס לבית המרחץ, מתפלל שנים, אחת בכניסתו ואחת ביציאתו. בכניסתו מהו אומר? 'יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתכניסני לשלום ותוציאני לשלום, ואל יארע בי דבר קלקלה, ואם יארע בי דבר קלקלה, יהא מיתתי כפרתי עלי. והצילני מזה ומכיוצא בזה לעתיד לבוא'. יצא לשלום, אומר: 'מודה אני לפניך ה' אלהי שיצאתי לשלום, כן יהי רצון מלפניך ה' אלהי שאגיע לביתי לשלום':

כג. רבי יהודה אומר: שלש ברכות צריך לברך בכל יום: 'ברוך שלא עשני גוי'. 'ברוך שלא עשני אשה'. 'ברוך שלא עשני בור'. גוי, שנאמר (ישעיה מ, י): 'כל הגוים כאין נגדו'. אשה - אין אשה חייבת במצות. בור - שאין בור ירא חטא, ולא עם הארץ חסיד. משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שאמר לעבדו לבשל לו תבשיל, הוא לא בשל לו תבשיל מימיו, סוף שמקדיח את התבשיל ומקניט את רבו. לחפות לו חלוק, והוא לא חפת לו חלוק מימיו, סוף שמלכלך את החלוק ומקניט את רבו:

כד. לא יכנס אדם בבהר הבית - לא במנעלו ולא בסנדלו, ולא באבק שעל גבי רגליו, ובמעות הצוורים לו בסדינו, ובאפנדתו החגורה לו מבחוץ, שנאמר (קהלת ד, י): 'שמור רגלך כאשר חלף אל בית האלהים':

כה. ולא יעשה קפנדריא ורקיקה מקל וחמר, ומה מנעל שאין בו דרך בזיון - אמרה תורה כף, רקיקה שהוא דרך בזיון - על אחת כמה וכמה. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר (אסתר ד, ב): 'כי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק'. בא וראה, על אחת כמה וכמה קלין וחמורין בדבר, אם לפני מלך בשר ודם אין עושין כן, לא כל שכן לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא:

כו. הפותח ביו"ד וה"א, וחותם ביו"ד וה"א - הרי זה חכם. באל"ף למ"ד, וחותם

ציציות מקיפות אותו. ועליהן אמר דוד (תהלים קיט, קסד): "שבוע ביום הללתיך". נכנס למרחץ - מילה בבשרו, שנאמר (תהלים ח, א): "למנצח על השמינית מזמור לדוד". ואומר (תהלים לד, ח): "חנה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם":

מסכת פאה פרק ראשון

א. אלו דברים שאין להם שעור: הפאה, והבכורים, והראיון, וגמילות חסדים, ותלמוד תורה. פאה - יש לה שעור מלמטה ואין לה שעור מלמעלה. העושה כל שדהו פאה - אינה פאה:

ב. אלו הדברים נפרעין מן האדם בעולם הזה והקצין קימת לו לעולם הבא: על עבודה זרה, ועל גלוי עריות, ועל שפיכת דמים. ועל לשון הרע - כנגד כלם:

ג. זכות - יש לה קצין ויש לה פרות, שנאמר (ישעיה ג, י): אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. עברה - יש לה קצין ואין לה פרות, שנאמר (שם שם יא): "אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו". ומה אני מקיים (משלי א, לא): "ויאכלו מפרי דרכם"? אלא: עברה שעושה פרות - יש לה פרות, ושאינה עושה פרות - אין לה פרות:

ד. מחשבה טובה - הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, שנאמר (מלאכי ג, טז): "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו". מחשבה רעה - אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, שנאמר (תהלים סו, יח): "און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה'". ומה אני מקיים (ירמיה ו, יט): "הנה אנכי מביא רעה פרי מחשבותם"? אלא: מחשבה שעושה פרות - הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה. ושאינה עושה פרות - אין הקדוש ברוך הוא מצרף למעשה:

ה. נותן אדם פאה בתחלת השדה, ובאמצע, ובסוף. ואם נתן בין בתחלה בין באמצע בין בסוף - יצא. רבי שמעון

אומר: אם נתן בין בתחלה בין באמצע בין בסוף - הרי זו פאה, וצריך שיתן בסוף כשעור. רבי יהודה אומר: אם שיר לו קלח אחד - סומך עליו ונותן משום פאה, ואם לאו - אינו נותן בסוף אלא משום הפקר. אומר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שנתן את הפאה ומבקש להוסיף:

ו. לא נתן מן הקמה - נותן מן העמרים. לא נתן מן העמרים - נותן מן הגדיש. לא נתן מן הגדיש - נותן מן הכרי. עד שלא מרח. ואם מרח - מעשר ונותן:

ז. אמר רבי שמעון: מפני ארבעה דברים אמרה תורה: 'לא יתן אדם פאה אלא בסוף שדהו'. מפני גזל עניים. ומפני בטול עניים. ומפני מראית העין. מפני הרמאים. מפני גזל עניים כיצד? שלא יראה שעה שאין שם אדם ויאמר לקרובו עני לטול פאה. מפני בטול עניים כיצד? שלא יהו עניים יושבין ומשמרין כל היום ואומרים: "עכשו נותן פאה"... אלא מתוך שנותן בסוף, הולך ועושה מלאכתו, בא ונוטלה באחרונה. מפני מראית העין כיצד? שלא יהו עובדין ושבין אומרים: "ראו שפלוני קצר שדהו ולא נתן ממנה פאה". ומפני מה? שהרי אמרה תורה (ויקרא יט, ט): "לא תכלה פאת שדך". מפני הרמאין, כיצד? שלא יאמרו: "כבר נתננו"! דבר אחר: - שלא יניח את היפה ויתן הרע:

ח. הירק, אף על פי שלקטתו כאחת - אין מכניסו לקיים. התאנים, אף על פי שמכניסן לקיים - אין לקטתן כאחת:

ט. רבי יוסי בר יהודה אומר: רטיבות תמרה - פטורין מן הפאה, שאין ראשון ממתין לאחרון. רבי אלעזר בר צדוק אומר: הסיפין חייבין בחלה. אחרים אומרים: אף בנות שוח:

י. אלו מפסיקין לפאה: הנחל, והשלולית, ודרך היחיד, ודרך הרבים, ושביל היחיד, ושביל הרבים הקבוע בימות החמה

לשם כתבתה - מה שנמתן נתן, וגובה כתבתה משאר נכסין:

טז. הכותב נכסיו לעבדו - יצא בן חורין. שיר קרקע כל שהוא - לא יצא בן חורין. רבי שמעון אומר: האומר: 'כל נכסי נתונים לפלוני עבדי חוץ מאחד רבוא שבהן' - לא אומר כלום. 'חוץ מעיר פלונית, חוץ משדה פלונית', אף על פי שאין שם אלא אותה שדה ואותה העיר - זכה עבד זה בנכסים וקנה עצמו בן חורין. ונשנאמר דברים לפני רבי יוסי, אומר (משלי כד, כו): "שפתים ישיק משיב דברים נכחים":

מסכת פאה פרק שני

א. נטל מקצת פאה וזרק על השאר - אין לו בה כלום. רבי מאיר אומר: קונסין אותו ונטולין הימנו זו וזו:

ב. בעל הבית שנמתן פאה לעניים, ובא עני אחד ונטלה מאחוריהן - הרי זה זכה. שני עניים שהיו מכתשין על העמוד, ובא עני אחד ונטלו מאחוריהן - הרי זה זכה, שאין עני זוכה בלקט, בשכחה, ובפאה, ובסלע של מציאה - עד שתפול לתוך ידו:

ג. פועלין שהיו קוצרין בתוך קופותיהן - הרי אלו מעבירין אותן:

ד. לא יטול בעל הבית לקט מן העניים על מנת ללקט מן העמרים. רבי יהודה אומר: שחרית - בעל הבית צריך שיאמר: 'כל מה שילקטו העניים מן העמרים - הרי זה הפקר'. רבי דוסא אומר: לעתותי ערב, אומר: 'כל מה שלקטו העניים מן העמרים - הרי זה הפקר'. ונחכמים אומרים: אינו הפקר, ואין אנו אחראין לרמאין:

ה. בעל הבית שהניח פאה מצד זה, ובאו עניים ונטלו מצד אחר - זה וזה פאה.

ו. פועלין שהיו עושין אצל בעל הבית - אינן רשאים לגמר את כל השדה, אלא משירין כדי פאה. ואינה פאה עד שיפרשנה בעל הבית לשם פאה:

ובימות הגשמים. הבור, והניר, והזרע אחר, וקוצר לשחת שלשה תלמים של פתית, ואמת המים שאינה יכולה להקצר כאחת. אמר רבי יהודה: אם עומד באמצע ואינו קוצר מכאן ומכאן - מפסיק, ואם לאו - אינו מפסיק. אכלה חגב, אכלה גובאי, קרסמוה נמלים, ושברתה הרוח או בהמה - הכל מודים: שאם חרש - מפסיק, ואם לאו - אינו מפסיק:

יא. קצר חציה ומכר את הקציר, קצר חציה והקדיש את הקציר - נותן מן המשיר על הכל:

יב. מדרגות שגבהן עשרה טפחים - נותן פאה מכל אחת ואחת. ואם היו ראשי שורות מערבין - נותנין פאה מאחת על הכל:

יג. המארג¹¹ - חייב בתחלתו, חייב בסופו. היו לו ארבע וחמש גפנים - בוצרן ומכניסן. נתן לתוך ביתו - פטור מן הפרט ומן השכחה ומן הפאה, וחייב בעוללות. ואם שיר - נותן מן המשיר על מה ששיר. המודל¹² - נותן מן המשיר על מה ששיר. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? במודל בשוק, אבל במודל בתוך ביתו - נותן מן המשיר על הכל:

יד. היה מקטף ומכניס לתוך ביתו, אפלו כל שדהו - פטור מן הלקט שכחה ופאה, וחייב במעשרות:

טז. הכותב נכסיו לבניו, והניח לאשתו קרקע כל שהוא - אבדה כתבתה. אמר רבי יוסי: במה דברים אמורים? בזמן שקבלה עליה לשם כתבתה, אבל לא קבלה עליה

¹¹ שמשמיט בצלים מתוך בצלים.

¹² השולף. באשר הירקות רצופים נוטל וישולף מהם מבנתיים כדי שהנשאים יצמחו ברוח ויתעבו ויעשו גפים.

אלא הנושר בשעת הקצירה בלבד, שנאמר
(ויקרא יט, ט): "ולקט קצירך לא תלקט":

טז. שבלת שבקמה - הרי היא של בעל
הבית. שבקציר - הרי היא של עניים. חציה
בקמה וחציה בקציר - נוטל ומשליכה
לאחריו, שספק לקט - לקט:

יז. חורין נמלים - אסורין משום גזל. ואם
הפקירן בעל הבית - מתרין משום גזל. רבי
שמעון בן אלעזר אומר: אם היו פקדון -
אסורין משום גזל:

יח. בעל הבית שנתן כריכה לעני למלאות
לו מים - אין בו משום לקט שכחה ופאה,
וחיב במעשרות:

יט. עניים המחרין בין הגרנות - מעשרין
ונותנין להם. הצנועים - מוציאין בידם
מעות בדברים הנאכלים, ונותנים דבר
מועט בדברים הנאכלים, כדי שיאכלנו עד
שלא יגיע לעיר. ושאר כל מתנות עניים
שבשדות, שאין העני מקפיד עליהן - הרי
אלו של בעל הבית.

כ. מאימתי אין שורפין קשין שבשדות?
בשדה האילן - עד עצרת. בשדה הלכן -
עד ראש השנה. בשדה בית השלחין -
מיד; דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים:
בשדה לבן - עד העצרת. בשדה אילן - עד
ראש השנה, מפני גזל אדם ובהמה. בשדה
בית השלחין - מתר מיד:

כא. המרביץ את שדהו עד שלא נכנסו
עניים לתוכו, אם היה הזקו מרבה על של
עניים - מתר. ואם הזק עניים מרבה על
שלו - אסור. רבי יהודה אומר: בין כך ובין
כך - מלקט ומניח על גבי הגדר, והעני בא
ונוטל את שלו:

כב. השכלין שבקשין ושבשדות - הרי אלו
של בעל הבית. אמר רבי עקיבא: בזו נהגו
בעלי בתים עין יפה:

ז. עני שראה כדי פאה, בין בתבואה בין
באילן - אינו רשאי ליגע בה, ואסורה
משום גזל, עד שתודע לו שהיא פאה:

ח. נכרי שמכר קמתו לישראל לקצר - חיב
בפאה. ישראל שמכר קמתו לנכרי - פטור
מן הפאה:

ט. ישראל ונכרי שהיו שתפין בקמה, חלקו
של ישראל - חיב. וחלקו של נכרי - פטור.
רבי ישמעאל אומר: ישראל ונכרי שהיו
שתפין בקמה - פטור מן הפאה. אימתי?
בזמן שהנכרי ממחה. אבל אין הנכרי
ממחה - חיב בפאה:

י. גר שמת ובזבזו ישראל את נכסיו,
המחזיק במחבר לקרקע - חיב בכל.
בתלוש מן הקרקע - פטור מן הכל. החזיק
בקמה - חיב בלקט שכחה ופאה, ופטור מן
המעשרות:

יא. הלקט והשכחה והפאה של נכרי - חיב
במעשרות. אימתי? בזמן שהנכרי ממחה.
אבל אין הנכרי ממחה, הפקר נכרי -
הפקר, ופטור מן המעשרות:

יב. בעל הבית שנתן פאה לעניים - אין
רשאי שיאמר להן: 'טלו זרע ותנו פשתן' -
'טלו תמרים ותנו מכבדות'. נשורו ואחר כך
הפרישן - אינו חיב משום פאה אלא זרע
בלבד:

יג. ארבע מתנות בכרם: פרט, שכחה,
ופאה, ועוללת. שלש בתבואה: לקט,
שכחה, ופאה. שתיים באילן: שכחה, ופאה.
כל אלו - אין בהן משום טובה. ואפלו עני
שבשדה - מוציאין את שלו מידו. ושאר
מתנות כהונה, כגון: הזרוע והלחיים
והקבה - יש בהן משום טובה, ונתנין לכל
כהן שירצה:

יד. אין מוציאין לא משל כהן לכהן, ולא
משל לוי ללוי:

טו. איזהו לקט? זה הנושר בשעת הקציר
ובשעת התלישה. רבי יוסי אומר: אין לקט

מסכת פאה פרק שלישי

א. השוכר את הפועל לקצר – ילקט בנו אחריו. האריסין¹³, והחכירין¹⁴, והמוכר קמתו לקצר – לא ילקט בנו אחריו. רבי יוסי אומר: בין כך ובין כך – ילקט בנו אחריו. היו שם עניים שאין ראויין, אם יכול בעל הבית למחות בידם – ממחה, ואם לאו – מניחן מפני דרכי שלום:

ב. אין שוכרין פועלי נכרים, לפי שאינן בקיאיין בלקט:

ג. אין נותנין מעשר עני לעניי נכרים. אבל נותנין להן חלין מתקנין לשם טובה:

ד. בעל הבית שהיה עומד בעיר, ואמר: 'יודע אני שהפועלין שוכחים את העמר במקום פלוני', ושכחוהו – הרי זו שכחה. היה עומד בשדה, ואמר: 'יודע אני שהפועלים שוכחים את העמר במקום פלוני', ושכחוהו – אין זה שכחה. רבי שמעון בן יהודה אומר, משום רבי שמעון: אפלו אחרים עובדין בדרך, וראו את העמר ששכחוהו פועלין – אינו שכחה עד שישכחוהו כל אדם:

ה. רבי יהודה אומר: העושה כל שדהו עמרין לעמר בהן לגדיש ולחררה – מודים בית שמאי ובית הלל: שאם הפקיר לאדם ולא לבהמה, לישראל ולא לנכרים – שזה הפקר:

ו. אמר רבי אליעזר: שאלתי את רבי יהושע: על אלו עמרים נחלקו בית שמאי ובית הלל? אמר לי: התורה הזאת! על אלו: העמר הסמוך לגפה ולגדיש, לבקר ולכללים, ושכחו. וכשבאתי, שאלתי את רבי אליעזר, ואמר לי: מודים באלו שהן שכחה. ועל מה נחלקו? על העמר שהחזיקו בו להוליכו לעיר, ונתנו בצד גפה

או בצד גדר – שבית שמאי אומרים: אינה שכחה, מפני שזכה בו. ובית הלל אומרים: שכחה. וכשבאתי והרציתי הדברים לפני רבי אליעזר בן עזריה: אמר לי: אלו הדברים שנאמרו למשה מסיני:

ז. העמר שהחזיקו להוליכו לעיר, ונתנו על גבי חברו, ושכח שניהם, התחתון – שכחה, והעליון – אינו שכחה. רבי שמעון אומר: שניהם – אין שכחה. התחתון, מפני שמכסהו, והעליון, מפני שזכה בו:

ח. שדה שעומריה מערבבין, ועמר ושכח אחד מהם – אין שכחה, עד שיעמר את כל סביבו:

ט. העמר שכנגדו מוכיח, כיצד? מי שהיו לו עשר שורות של עשרה עשרה עמרים, ועמר אחד מהם לצפון ולדרום, ושכח – אין שכחה, מפני שנדון כמזרח וכמערב:

י. שתי כריכות המבדלות זו מזו – שכחה. שלש – אין שכחה. שני עמרין המבדלין זה מזה – שכחה. שלשה – אין שכחה. שתי גפנים המבדלות זו מזו – שכחה. שלש – אין שכחה. שני גררין – פרט. שלשה – אינן פרט. שתי שבילים המבדלות כדרךן – לקט. שלש – אינן לקט; אלו דברי בית הלל. רבי יוסי אומר: חנינא בן אחי רבי יהושע אומר: כל שבאת רשות עני לאמצע, כגון התבואה והפרס – אין מצטרפין. וכל שלא באת רשות עני לאמצע, כגון פרות האילן – הרי אלו מצטרפין:

יא. אימתי אמרו: 'קמה מצלת את העמר'? בזמן שלא נטלה מבינתים. הא אם נטלה מבינתים – הרי זו אינה מצלת. קמת חברו – מצלת על שלו. של חסין – על של שעורין. של נכרי – על של ישראל; דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים: אין מצלת אלא על שלו, וממין על מינו. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כשם שהקמה מצלת את העמר – כך העמר מציל את הקמה. ודין הוא, ומה אם

¹³ שנוטל שלישי בקציר.

¹⁴ בקד וקד בורין ואין לו חלק, רק בקציר.

אמורים? בזמן שלא התחיל בו, אבל אם התחיל בו ושכחו - הרי זה שכחה, עד שיהא בו סאתים:

טו. זית שהוא עומד בין שלש שורות של שני מלבנין, ושכחו - אין שכחה. במה דברים אמורים? בזמן שאין מכירו, אבל בזמן שמכירו - רץ אחריו ונוטלו אפלו עד מאה:

טז. המפקיר את פרמו, עשירים - נוטלין את האשכולות, ועניים - נוטלין את האשכולות ואת העוללות. איזהו עוללות? כל שאין בה לא כתר ולא נטף. יש לה כתר ואין לה נטף, נטף ואין לה כתר - הרי היא של בעל הבית. ואם לאו - הרי היא של עניים. איזהו כתר? פסיגין המחקרים בשדרה, זו על גבי זו. נטף? הענבים המחקרות בשדרה ויורדות:

יז. נכרי שמכר פרמו לישראל לבצר - חיב בעוללות. וישראל שמכר פרמו לנכרי לבצר - פטור מן העוללות:

יח. ישראל ונכרי שהיו שתפין בכרם, חלקו של ישראל - חיב, ושל נכרי - פטור. רבי שמעון אומר: ישראל ונכרי שהיו שתפין בכרם - פטור מן העוללות:

יט. המקדיש את פרמו - לא הקדיש את העוללות, שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו:

כ. בן לוי שנתנו לו ענבים והיו בהן עוללות - אין חושש שמא של עניים הן:

כא. הנוטע כרם להקדש - פטור מן הפרט, ומן העוללות, מן הערלה, ומן הרבעי. וחיב בשביעית. המקדיש את פרמו - לא הקדיש את העוללות, שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. מאימתי אדם רשאי לבצר פרמו בשביעית? משיודע הפרי, שכבר נתחייב הכרם בגדולי עוללות:

קמה שיפה כח עני בה - הרי היא מצלת את העמר, עמר שהורע כח עני בו - אינו דין שיציל את הקמה? אמר לו רבי: מה אם קמה שיפה כח עני - נצלת, העמר שהורע כח עני - אינו דין שתנצל?

יב. יפה כח עני בקמה יתר מבעמר, ובעמר יתר מבקמה. שהקמה - יש בה לקט שכחה ופאה, מה שאין כן בעמר. ובעמר יתר מבקמה, הקמה שהיא ראוייה לעשות סאתים - אינו שכחה. ובעמר - שכחה: רבי חנינא בן אחי רבי יהושע אומר: כל שבאת רשות עני באמצע, כגון התבואה והכרם - אין מצטרפין. וכל שלא באת רשות עני לאמצע, כגון פרות האילן - הרי אלו מצטרפין.

יג. החותך פריכות ועתיד לעמרן, וכן אגודי השום והבצלין - אין להם שכחה. המעמר מפני הדלקה, ומפני אמת המים - אין להם שכחה, מפני שעומד לאבדן. מעשה בחסיד אחד ששכח עמר בתוך שדהו, ואמר לבנו: צא והקרב עלי פר לעולה ופר לשלמים. אמר לו: אבא! מה ראית לשמח בשמחת מצוה זו יותר מכל מצות שבתורה? אמר לו: כל מצות שבתורה - נתן לנו הקדוש ברוך הוא לדעתנו, זו - שלא לדעתנו. שאלו לא היה ברצון לפני המקום - לא באת מצוה זו לידינו. אלא הרי הוא אומר (דברים כד, יט): "כי תקצר וגו'" - קבע לו הכתוב ברכה. והלא דברים קל וחמר, מה אדם שלא נתפון לזכות וזכה - מעלין עליו כאלו זכה. המתפון לזכות וזכה - על אחת כמה וכמה. פיוצא בו (ויקרא ה, יז-יח): "ואם נפש כי תחטא ועשתה וגו' והביא איל תמים" וגו'. והלא דברים קל וחמר, מה אם מי שלא נתפון לחטא, וחטא - מעלין עליו כאלו חטא. המתפון לחטא, וחטא - על אחת כמה וכמה:

יד. כל זית שיש לו שם בשדה פזית נטפה בשעתו ושכחה - אינו שכחה. במה דברים

ד. נשים ועבדים, אין חולקין להם על הגרן. אבל נותנין להם מתנות כהונה ולויה לשם טובה:

ה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כשם שהתרומה חזקה לכהונה בחלוק גרנות - כך מעשר ראשון חזקה ללוים בחלוק גרנות. החולק בבית דין - אין לו חזקה לכהנה:

ו. שתי חזקות בארץ ישראל: נשיאות כפים, וחלוק גרנות. ובסוריא, ועד מקום ששלוחי ראשי חדשים מגיעים - נשיאות כפים, אבל לא חלוק גרנות. ובבבל - בסוריא. רבי שמעון בן אליעזר אומר: אף באלכסנדריא בראשונה, כשהיה שם בית דין:

ז. חמר בקדשי מקדש שאין בקדשי גבול, ובקדשי הגבול שאין בקדשי מקדש. קדשי הגבול - קטנים חולקין בהן, וטמאין חולקין בהן, וחולקין אותן בטמאה, וחולקין מנה כנגד מנה. קדשי מקדש - חייבין באחריותן לטפל בהן, ולהביאן לבית הבחירה. קדשי הגבול - נותנין לכל חבר. קדשי מקדש - נותן לאנשי המשמר בלבד:

ח. אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום - מכר בפונדיון מארבע סאין בסלע. לן - נותנין לו פרנסת לינה, שמן וקטנית. שבת - נותנין לו מזון שלש סעודות, שמן וקטנית, דג וירק. במה דברים אמורים? בזמן שאין מכירין אותו, אבל בזמן שמכירין אותו - אף מכסין אותו. ה'יה מסבב על הפתחים - אין נזקקין לו לכל דבר:

ט. תמחוי - כל היום. קפה - מערב שבת לערב שבת. תמחוי - לכל אדם. קפה - לאנשי אותה העיר. אם שהה שם שלשים יום - הרי הוא כאנשי העיר. לקפה ולתמחוי - שלשה חדשים, ולפסות - ששה

כב. איזהו שכחה בעריסין גדולים¹⁵? כל שאינו יכול לפשט את ידו ולטלה. בעריסין קטנים - כשיעבר הימנו. בדלית ובדקל - משירד ממנו. ושאר כל האילן - משיפנה וילך לו. במה דברים אמורים? בזמן שלא התחיל בו, אבל אם התחיל בו ושכחו - אין שכחה עד שיבצר את כל סביביו:

מסכת פאה פרק רביעי

א. רבי יהודה אומר: מקום שדורכין את העוללות - נאמן עני לומר: 'זו של עוללות הוא'. נאמן לומר: 'לקט זה - לקטתיו אני ואחי, אני וקרובי'. אבל אין נאמן לומר: 'מפלוגי נכרי לקחתי'; 'מאיש פלוגי כותי לקחתי'. עניי כותים - כעניי ישראל. אבל עניי נכרים - אין מאמינים להם בכל דבר:

ב. אין פוחתין לעני בשנת מעשר עני, מחצי קב חטין או קב שעורין. במה דברים אמורים? על הגרן, אבל בתוך ביתו - נותן לו כל שהוא, ואינו חושש. ושאר מתנות כהונה ולויה - נותן כל שהוא ואינו חושש. רצה, מציל מחצה ונותן מחצה. אבא יוסי בן דוסתאי אומר משום רבי אליעזר: רצה, נותן לפניהם שליש, ומניח שתי ידות לקרוביו:

ג. כהנים ולוים שהיו עומדין על הגרן, ובאו כהנים אחרים ועמדו - אינן יכולין להוציא מידן. אמר רבן שמעון בן גמליאל: נהגו כהנים עין יפה, שלא להוציא את אחיהם ריקנין. אבל מקמצין ונותנין להם. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אם באו עד שלא תחזר חלילה - עומדין על העקב¹⁶, ונוטלין:

¹⁵ כרם גבוה ומנוח על גבי עצים.

¹⁶ בסוף הראשונים - בסוף השורה, וכשבעל הבית מחלק ובא לסוף השורה - מחלק גם להם.

חֲדָשִׁים. וְלִקְבוּרָה - תַּשְׁעָה חֲדָשִׁים. וּלְפָסִי
הָעִיר¹⁷ - שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ:

י. עָנִי שָׁנָתָן פְּרוּטָה לְקַפָּה, וּפְרוּטָה לְתַמְחוּי
- מְקַבְּלִין אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ. אִם לֹא נָתַן - אֵין
מַחֲבִיבִין אוֹתוֹ לָתֵן. נָתַנוּ לוֹ חֲדָשִׁים וְהַחֲזִיר
לָהֶן שְׁחָקִים¹⁸ - מְקַבְּלִין אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ. אִם
לֹא נָתַן - אֵין מַחֲבִיבִין אוֹתוֹ לָתֵן. הִיָּה
מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלִי מִילַת¹⁹ - נוֹתֵנִין לוֹ כָּלִי
מִילַת. מָטָה - נוֹתֵנִין לוֹ מָטָה. עֶסֶה - נוֹתֵנִין
לוֹ עֶסֶה. פֶּת - נוֹתֵנִין לוֹ פֶּת. לְהַאֲכִילוֹ בְּתוֹךְ
פִּי - מְאָכִילִין לוֹ בְּתוֹךְ פִּי, שְׁנֶאֱמַר (דְּבָרִים
טו, ח): "דִּי מַחֲסֵרוֹ אֲשֶׁר יַחֲסֹר לוֹ" - אָפְלוּ
עֲבָד אָפְלוּ סוֹס. "לוֹ" - זֶה אֵשָׁה, שְׁנֶאֱמַר
(בְּרַאשִׁית ב, יח): "אֲעֻשֶׂה לוֹ עֶזֶר כְּגֹדּוֹ".
מַעֲשֶׂה בַּהֲלֵל הַזֶּקֶן, שָׁנָתָן לְעִנִּי בֶן טוֹבִים
סוֹס שֶׁהִיָּה מִתְעַמֵּל בּוֹ, וְעָבָד שֶׁהִיָּה
מִשְׁמֹשׁוֹ. שׁוֹב מַעֲשֶׂה בְּאֲנָשִׁי הַגָּלִיל, שֶׁהִיָּה
מַצְלִין לְזֶקֶן אֶחָד לִיטְרָא אֶחָד בְּשָׂר צָפוּרִי
בְּכָל יוֹם:

יא. הִיָּה מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלִי זָהָב - מוֹכְרִין
וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלִי כֶּסֶף. בְּכָלִי כֶּסֶף - מוֹכְרִין
וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלִי נְחֹשֶׁת. בְּכָלִי נְחֹשֶׁת -
מוֹכְרִין וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלִי זָכוּכִית. אָמְרוּ:
מִשְׁפַּחַת בֵּית נָבֻלֵּטָא הִיָּתָה בִּירוּשָׁלַיִם,
וְהִיָּתָה מִתִּיחֶסֶת עַל בְּנֵי אֲרָן הַיְּבוּסִי, הָעֵלּוּ
לָהֶם חֲכָמִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁקָלִי זָהָב, וְלֹא
רָצוּ לְהוֹצִיאֵן חוּץ מִירוּשָׁלַיִם:

יב. הָאוֹמֵר: אֵינִי מִתְּפָרֵנֶס מִשָּׁל אֲחֵרִים -
שׁוֹקֵדִין עָלָיו וּמִפְרָנִסִין אוֹתוֹ, וְנוֹתֵנִין לוֹ
לְשׁוֹם מְלֻה, וְחוֹזְרִין וְנוֹתֵנִין לוֹ לְשׁוֹם
מְתָנָה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:

אוֹמְרִין לוֹ: 'הֵבֵא מִשְׁכּוֹן', כְּדִי לְגוֹס אֶת
דַּעְתוֹ²⁰:

יג. הִיָּה אוֹמֵר: אֵינִי מִתְּפָרֵנֶס מִשָּׁל עַצְמִי -
שׁוֹקֵדִין עָלָיו וּמִפְרָנִסִין אוֹתוֹ, וְנוֹתֵנִין לוֹ
לְשׁוֹם מְתָנָה, וְחוֹזְרִין וְגוֹבִינ מִמֶּנּוּ לְשׁוֹם
מְלֻה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:
אוֹמְרִים לוֹ: 'הֵבֵא מִשְׁכּוֹן', כְּדִי לְגוֹס אֶת
דַּעְתוֹ:

יד. הַמִּסְמָא אֶת עֵינוֹ, וְהַמְצָבָה אֶת כְּרִסּוֹ,
וְהַמְעַבָּה אֶת שׁוֹקִי - אֵין נִפְטָר מִן הָעוֹלָם
עַד שִׁיָּהֵא לוֹ כֶּן:

טו. גִּבְאֵי צְדָקָה, אֵין רָשָׁאִין לְפָרֵשׁ זֶה מִזֶּה.
אָפְלוּ נָתַן לוֹ חֲבֵרוֹ מַעוֹת שֶׁהוּא חֵיב לוֹ,
אָפְלוּ מִצָּא מַעוֹת בְּדֶרֶךְ - אֵינוֹ רָשָׁאִי לִיטְלֵן,
שְׁנֶאֱמַר (בַּמִּדְבָּר לב, כב): "וְהִיָּיתֶם נְקִיִּים מִזֶּה"
וּמִיִּשְׂרָאֵל". אָבֵל פּוֹרְשִׁים זֶה מִזֶּה לְתוֹךְ
חֲצֵר אוֹ לְתוֹךְ חֲנוּת, וְגוֹבִינ:

טז. מַעֲשֶׂר שְׁנִי, אֵין פּוֹרְעִין מִמֶּנּוּ מְלֻה
וְחוֹב, וְאֵין מִשְׁלָמִין מִמֶּנּוּ אֶת הַגְּמוּלִים²¹,
וְאֵין פּוֹדִין בּוֹ שְׁבוּעִים, וְאֵין עוֹשִׂין בּוֹ
שׁוֹשְׁבֵינּוֹת, וְאֵין נוֹתֵנִין מִמֶּנּוּ דְּבָר לְצְדָקָה.
אָבֵל מִשְׁלַחִין מִמֶּנּוּ דְּבָר שֶׁל גְּמִילוֹת
חֲסִידִים, וְצָרִיף לְהוֹדִיעַ, וְנוֹתֵנִין אוֹתוֹ
לְחֵבֶר-עִיר בְּטוֹכָה:

יז. אָמַר לָתֵן, וְנָתַן - נוֹתֵנִין לוֹ שְׂכָר אֲמִירָה
וּשְׂכָר מַעֲשֶׂה. אָמַר לָתֵן וְלֹא הִסְפִּיק בִּידוֹ
לָתֵן - נוֹתֵנִין לוֹ שְׂכָר אֲמִירָה כְּשֶׁכָּר מַעֲשֶׂה.
לֹא אָמַר לָתֵן, אָבֵל אָמַר לְאֲחֵרִים: 'תָּנוּ' -
נוֹתֵנִין לוֹ שְׂכָר עַל כֶּף, שְׁנֶאֱמַר (דְּבָרִים טו, י):
"כִּי בְּגָלַל הַדְּבָר הַזֶּה יִכְרֹכֶךְ ה' אֱלֹהֶיךָ"
וְגו'. לֹא אָמַר לְאֲחֵרִים: 'תָּנוּ', אָבֵל מְנִיחַ לוֹ

²⁰ כְּדִי שִׁירָגִישׁ טוֹב, כִּי יַחֲשֹׁב שֶׁזֶה רַק הַלּוֹאָה
וְהִרְאָיָה שְׁלֹאֲקִים מִמֶּנּוּ מִשְׁכּוֹן וְעַל יְדֵי זֶה לֹא
יִתְבַּשֵּׁשׁ מִלְּקַחַת.

²¹ שְׂאִינוֹ חוֹב גָּמוּר, רַק רוֹצֶה לְגַמֵּל חֶסֶד לְמִי
שֶׁגָּמַל עִמּוֹ חֶסֶד.

¹⁷ קִרְשֵׁי הָעִיר לְחֹק אֶת שְׁעָרֵי הָעִיר.

¹⁸ בְּלוּיִים.

¹⁹ בְּגִדֵי מוֹשִׁי.

בדברים טובים²², מנין שנותרים לו שְׂכָר על קֶף? שְׁנָאמר: "כִּי בְּגִלל הַדָּבָר הַזֶּה" וגו'.

ד, יח מַעֲשֶׂה בְּמוֹנְכּוֹ הַמֶּלֶךְ, שֶׁעַמֵּד וּבִזְזוּ אֶת כָּל אוֹצְרוֹתָיו בְּשָׁנִי בַצֵּרֶת. אָמְרוּ לוֹ אַחֲיוֹ: אֲבוֹתֶיךָ גָּנְזוּ אוֹצְרוֹת וְהוֹסִיפוּ עַל שָׁל אֲבוֹתָם, וְאַתָּה עֲמַדְתָּ וּבִזְזַתָּ אֶת כָּל אוֹצְרוֹתֶיךָ שְׁלֶךְ וְשָׁל אֲבוֹתֶיךָ! אָמַר לָהֶם: אֲבוֹתִי גָּנְזוּ אוֹצְרוֹת לְמָטָה, וְאֲנִי גָּנַחְתִּי לְמַעַלָּה, שְׁנָאמר (תהלים פה, יב): "אֶמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמַח" וגו'. אֲבוֹתִי גָּנְזוּ אוֹצְרוֹת בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה שׁוֹלֵטָת בּוֹ, וְאֲנִי גָּנַחְתִּי אוֹצְרוֹת בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הָיָה שׁוֹלֵטָת בּוֹ, שְׁנָאמר (תהלים פט, טו): "צִדֵּק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ" וגו'. אֲבוֹתִי גָּנְזוּ אוֹצְרוֹת שֶׁאֵין עוֹשִׂין פְּרוֹת, וְאֲנִי גָּנַחְתִּי אוֹצְרוֹת שְׁעוֹשִׂין פְּרוֹת, שְׁנָאמר (ישעיה ג, י): "אֲמָרוּ צִדִּיק כִּי טוֹב כִּי פָרִי" וגו'. אֲבוֹתִי גָּנְזוּ אוֹצְרוֹת שֶׁל מָמוֹן, וְאֲנִי גָּנַחְתִּי אוֹצְרוֹת שֶׁל נַפְשׁוֹת, שְׁנָאמר (משלי יא, ל): "פָּרִי צִדִּיק עֵץ חַיִּים וְלֶקַח נַפְשׁוֹת חֲכָם". אֲבוֹתִי גָּנְזוּ אוֹצְרוֹת לְאַחֲרִים, וְאֲנִי גָּנַחְתִּי לְעַצְמִי, שְׁנָאמר (דברים כד, יג): "וְלֶךְ תִּהְיֶה צִדְקָה לְפָנֶי ה' אֱלֹהֶיךָ". אֲבוֹתִי גָּנְזוּ אוֹצְרוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֲנִי גָּנַחְתִּי לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁנָאמר (ישעיה נח, ח): "וְהִלֵּךְ לְפָנֶיךָ צִדְקָה". צִדְקָה וּגְמִילוֹת חֲסִדִּים - שְׁקוּלִין כִּנְגֵד כָּל מַצּוֹת שֶׁבְּתוֹרָה. אֵלָּא שֶׁהַצִּדְקָה - בַּחַיִּים, וּגְמִילוֹת חֲסִדִּים - בַּחַיִּים וּבַמֵּתִים. צִדְקָה - בְּעֵנִיִּים. גְּמִילוֹת חֲסִדִּים - בְּעֵנִיִּים וּבְעֹשִׂירִים. צִדְקָה - בְּמָמוֹנוֹ. גְּמִילוֹת חֲסִדִּים - בְּמָמוֹנוֹ וּבְגוֹפוֹ:

יט. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה: מִנֵּין שְׁכָל הַמַּעֲלִים אֶת עֵינָיו מִן הַצִּדְקָה כְּאִלוֹ עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה? שְׁנָאמר (דברים טו, ט): "הַשֹּׁמֵר לָךְ פֶּן יִהְיֶה דָּבָר עִם לִבְכָּךְ בְּלִיעֵל לְאָמֹר" וּלְהֵלֵךְ הוּא אוֹמֵר (דברים יג, יד): "יֵצְאוּ אֲנִישִׁים בְּנֵי בְלִיעֵל מִקֶּרְבְּךָ", מַה 'בְּלִיעֵל' הָאָמֹר לְהֵלֵךְ - עֲבוּדָה זָרָה. אֵף 'בְּלִיעֵל' הָאָמֹר כָּאֵן - עֲבוּדָה זָרָה:

כ. אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּר יוֹסִי: מִנֵּין שֶׁהַצִּדְקָה וּגְמִילוֹת חֲסִדִּים שְׁלוֹם גָּדוֹל וּפְרָקְלִיט גָּדוֹל בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שְׁבַשְׁמִים? שְׁנָאמר (ירמיה טז, ה): "כֹּה אָמַר ה' אֵל תְּבֵא בֵּית מְרוֹחַ" וגו'. חֲסֵד - זוֹ גְמִילוֹת חֲסִדִּים, וְרַחֲמִים - זוֹ צִדְקָה. מִלְּמַד: שֶׁהַצִּדְקָה וּגְמִילוֹת חֲסִדִּים שְׁלוֹם וּפְרָקְלִיט גָּדוֹל בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שְׁבַשְׁמִים:

מסכת דמאי פרק ראשון

א. הַקָּלִין שֶׁבְּדִמַּי: הַשִּׁיתִין, וְהִרְיָמִין וְהַעֲזָרִדִין, חֲזַקְתָּם בְּכָל מָקוֹם - פְּטוּרִין. וְאִם הָיוּ מִשְׁתַּמְרִין - חִיבִין. אִם כָּחַס עַל שְׂדֵהוּ - פְּטוּרָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: שִׁיתִין שֶׁבְּצִיפּוֹת - חִיבוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִשְׁתַּמְרוֹת. רַבִּי יוֹסִי בֶר יְהוּדָה אוֹמֵר: הַנּוֹכְלוֹת הַנִּמְכָּרוֹת עִם הַתַּמְרוֹת - חִיבוֹת. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁלֹּא יִטִּילוּ שְׂאוֹר - פְּטוּרוֹת. מִשִּׁיטִּילוּ שְׂאוֹר - חִיבוֹת:

ב. בְּרֵאשׁוֹנָה הִיָּה חֲמֵץ שֶׁבִּיהוּדָה - פְּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁחֲזַקְתּוֹ מִן הַתֶּמֶד. עַכְשָׁיו שֶׁחֲזַקְתּוֹ מִן הַיֵּין - חִיב:

ג. הַבְּכוּרוֹת²³, וְהַסִּפּוֹת²⁴, בִּגְנֵה - חִיבוֹת. בְּבִקְעָה - פְּטוּרוֹת. אֵלּוּ הֵן הַבְּכוּרוֹת - עַד שֶׁלֹּא יוֹשִׁיבוּ שׁוּמָא. הַסִּפּוֹת - מִשִּׁיקְפָלוֹ הַמוֹקְצָעוֹת²⁵. רַבִּי אֱלֵעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעָזָר: הַבְּכוּרוֹת - לְעוֹלָם חִיבוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִשְׁתַּמְרוֹת:

ד. כְּזִיב עֲצָמָה - פְּטוּרָה מִן הַדִּמַּאי. חֲזַקְתָּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - חִיב עַד שִׁיִּדְעַע שֶׁהוּא פְּטוּר. חֲזַקְתָּ חוּצָה לְאֶרֶץ - פְּטוּר, עַד שִׁיִּדְעַע לָךְ שֶׁהוּא חִיב. חֲזַקְתָּ בְּעֵלֵי בְתִים יִשְׂרָאֵל

²³ הַפְּרוֹת שֶׁמִּמְהָרִים לְהַתְּבַשֵּׁל.

²⁴ הַפְּרוֹת שֶׁמִּתְּבַשְּׁלִים רַק בַּפּוֹף.

²⁵ מַה שְׁמוֹתֵיהֶם קוֹצְעֵי הַפְּרוֹת בְּכָלִי הַנִּקְרָא

היורדת לכזיב - חיב, מפני שחזקתו מן הגליל. וחכמים אומרים: הרי היא בחזקת פטורה, עד שתודע לך מהיכן היא:

ט. הלוקח מן הספינה בִּפּוֹ, ומן הספינה בקסרי - חיב. רבי יהודה אומר: כפת הישוב, וכפת אנטיפרס, ושוק של פטורס - בראשונה היו דמאי, מפני שחזקתן מהר המלך. עכשו רבותינו אומרים: כל עירות הכותים שעל יד הדרך, כגון התבואה והקטניות שלהן - דמאי, מפני שהן של ישראל משתמשין ביהודה. ושאר כל פירותיהן - ודאי:

י. אוצר של ישראל, ונכרים מטילין לתוכו, אם רב נכרים - ודאי, ואם רב ישראל - דמאי, מחצה על מחצה - ודאי; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אפלו כלם נכרים, וישראל אחד מטיל לתוכו - דמאי. אמר רבי יוסי: במה דברים אמורים? באוצר של יחיד. אבל באוצר של מלכים - הולכים אחר הרב. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? באוצר של ישראל ונכרים. אבל אוצר ישראל וכותים - הולכים אחר הרב. אמר לו: 'אתה הורית לנו על אוצרות של יבנה שלפני מלחמה' שהיא דמאי, ורבן כותים. אבל אוצר ששטמן בו מחוצה לארץ לארץ, כגון אוצרות של דינר - חיב לפי חשבון. אמר רבי יהושע בן קביסאי: כל ימי הייתי קורא מקרא הזה (במדבר יט, יט): "וזה הטהר על הטמא", ולא מצא ידיו אלא באוצר של יבנה בלבד. ומאוצרה של יבנה למדתי: שטהור אחד מזה אפלו על מאה טמאים:

יא. הלוקח פרות לאכילה, ונמלך למכרן - לא ימכרנו לנכרי, ולא יאכילם לבהמת אחרים, ולא לבהמת עצמו, אלא אם כן עושה כיוצא בו. מי שנפלו לו פרות בירושה, או שנתנו במתנה - לא ימכרם לנכרי, ולא יאכילם לבהמת אחרים, ולא לבהמת עצמו, אלא אם כן עושה:

שבסוריא - אין מפרישין עליהן דמאי. ואם בידוע שרב הפרות שלהן - הרי אלו חיבין:

ה. אמר: 'שלי הן' - חיב לעשר. 'מעשרין הן' - נאמן, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. היה מוכר פרות בשנת מעשר שני, ואמר: 'של מעשר שני הן' - נאמן. היה מעשר עני - נאמן. היה מעשר פרות בשנת מעשר עני, ואמר: 'מעשר שני זה' - אין נאמן, 'מעשר עני' - נאמן. היה מוכר פרות בשנת מעשר שני, ואמר: מעשר עני - נאמן, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר:

ו. היה מוכר פרות בשביעית, ואמר: 'של ערב שביעית הן!' - חיב במעשר וחיב בבעור. היה מוכר פרות במוצאי שביעית, ואמר: 'של שביעית הן' - חיב במעשר וחיב בבעור. היה מוכר במוצאי שביעית, ואמר: 'של ערב שביעית הן' - חיב במעשר, ופטור מן הבעור. זה הכלל: כל דבר ששתיקתו פטור - נאמן, בין להחמיר בין להקל. כל דבר ששתיקתו חיב - נאמן להחמיר ולא להקל:

ז. פרות ארץ ישראל שרבו על פרות חוצה לארץ - הרי אלו חיבין. פרות חוצה לארץ שרבו על פרות ארץ ישראל - הרי אלו פטורין; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אף דברים התדירין, כגון האגוזים ודורמסקניות ופסלקאות - פטורין, ושאר כל הדברים - חיבין. אמר רבי: נראין דברי רבי מאיר - בדבר שאינו קבוע, ודברי חכמים - בדבר הקבוע:

ח. הלוקח מן החמרת²⁶ בצור, ומן המוגירות²⁷ בצידן - חיב. מן המוגירות בצור, ומן החמרת בצידן - פטור. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: הלוקח מן המוגירות בצור, ואין צריך לומר מן החמרת - חיב, אפלו מחמר אחד. רבי מאיר אומר: חמרת

²⁶ חמרים שבאים עם התבואה ממקום אחר.

²⁷ אוצרות.

יט. הלוקח קמח לעורות - פטור מן הדמאי, וחיב בודאי. ושל ודאי - נותן לתוכו עורות אחרים:

כ. שמן ערב - בית שמאי מחיבין, ובית הלל פוטריין. אמר רבי נתן: לא היו בית הלל פוטריין אלא בשל פליטון בלבד. אחרים אומרים משום רבי נתן: מחיבין היו בית הלל בשמן ורר. תשלומי תרומה, וחמשה, וחמש חמשה, מותר העמר, ושתי הלחם, ולחם הפנים, ושיירי מנחות, ותוספת הבכורים, ופטור מן הדמאי. חלת עם הארץ - רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: בית שמאי מחיבין, ובית הלל פוטריין. וכלן שקרא שם למעשר שני עליהן - מה שעשה - עשוי:

כא. קפת המרחץ - פטורה מן הודאי, ואין צריך לומר מן הדמאי. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף אינו מטמא טמאת אכל:

כב. שמן שהגרדי סך באצבעותיו - חיב. שהסורק נותן לצמר - פטור מן הדמאי. לפיכך שמן של שביעית - נותנין ממנו לגרדי, ואין נותנין ממנו לסורק:

יב. לוקחין שדה זרועה מן הנכרי, בין משצמחה, ובין עד שלא צמחה. וכן מישראל במוצאי שביעית, ואינו חושש. לוקחין זרע, אחד דבר שזרעו כלה, ואחד דבר שאין זרעו כלה.

יג. אין זורעין את הטבל, ואין מחפין את הטבל, ואין עושין עם הנכרי בטבל. ישראל ששכח זרע את הטבל, עד שלא צמחה - ילקט, ואם צמחה - אין מחיבין אותו, שפבר אבדה. הלוקח לבהמה לחיה ולעופות - פטור מן הדמאי:

יד. לא יקשר אדם ישראל בהמתו אצל בהמתו של נכרי. שאם הלכה בהמתו מאליה - אין מחיבין אותו להחזירה:

טו. משכיר ישראל בהמתו לנכרי, ופוסק עליה על מנת שהנכרי זנה. ובלבד שלא יאמר לו: 'כך וכך שעורין תהא מטיל לפניה' - 'כך וכך עמיר תהא מטיל לפניה':

טז. נכרי שאמר לישראל: 'תן שמן על גב מכת', בודאי - אסור, ובדמאי - מתר. נפל על גבי בשור - משפשו ואינו חושש:

יז. נכרי שנתן שמן על גבי טבלא של שיש להתעגל עליה, משעמד - מתר לישראל לישב אחריו:

יח. הלוקח יין לתן לתוך המוריס, ויין לעשותו אילנות, וכרשינין לעשותן טחינין - חיב בדמאי, ואין צריך לומר בודאי. הן עצמן - פטורין מן הדמאי. הלוקח יין ושמן לתן על גבי חטטין, וכרשינין לעשותן טחינין - חיב בדמאי. ורבי שמעון בן אלעזר פטר. וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר: הלוקח כרשינין לעשותן טחינין - פטור מן הדמאי. הלוקח יין לתן להקילור, וקמח לעשותו מלוגמא ורטיה - פטור מן הדמאי, וחיב בודאי. והן עצמן - פטורין מן הודאי:

25 JAN	ראשון Sunday	ז 7	בבלי: מנחות יד ירושלמי: גיטין ה תוספתא: ברכות ה נ"ך: איוב לו רמב"ם: מלכים ומלחמותיהם ד	נץ החמה..... 5:59 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:04 סו"ז תפלה - גר"א..... 10:05 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:05	עלות השחר סו"ז קר"ש - פג"א סו"ז תפלה - פג"א שקיעה
26 JAN	שני Monday	ח 8	בבלי: מנחות טו ירושלמי: גיטין ו תוספתא: ברכות ו נ"ך: איוב לח רמב"ם: מלכים ומלחמותיהם ה	נץ החמה..... 5:58 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:03 סו"ז תפלה - גר"א..... 10:05 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:06	עלות השחר סו"ז קר"ש - פג"א סו"ז תפלה - פג"א שקיעה
27 JAN	שלישי Tuesday	ט 9	בבלי: מנחות טז ירושלמי: גיטין ז תוספתא: פאה א נ"ך: איוב לט רמב"ם: מלכים ומלחמותיהם ו	נץ החמה..... 5:58 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:03 סו"ז תפלה - גר"א..... 10:05 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:07	עלות השחר סו"ז קר"ש - פג"א סו"ז תפלה - פג"א שקיעה
28 JAN	רביעי Wednesday	י 10	בבלי: מנחות יז ירושלמי: גיטין ח תוספתא: פאה ב נ"ך: איוב מ רמב"ם: מלכים ומלחמותיהם ז	נץ החמה..... 5:57 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:03 סו"ז תפלה - גר"א..... 10:05 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:08	עלות השחר סו"ז קר"ש - פג"א סו"ז תפלה - פג"א שקיעה
29 JAN	המישי Thursday	יא 11	בבלי: מנחות יח ירושלמי: גיטין ט תוספתא: פאה ג נ"ך: איוב מא רמב"ם: מלכים ומלחמותיהם ח	נץ החמה..... 5:56 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:02 סו"ז תפלה - גר"א..... 10:04 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:10	עלות השחר סו"ז קר"ש - פג"א סו"ז תפלה - פג"א שקיעה
30 JAN	ששי Friday	יב 12	בבלי: מנחות יט ירושלמי: גיטין י תוספתא: פאה ד נ"ך: איוב מב רמב"ם: מלכים ומלחמותיהם ט	נץ החמה..... 5:55 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:02 סו"ז תפלה - גר"א..... 10:04 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:11	עלות השחר סו"ז קר"ש - פג"א סו"ז תפלה - פג"א שקיעה
Candle Lighting 4:53 הדלקת נרות					
31 JAN	שב"ק Shabbos	יג 13	בבלי: מנחות כ ירושלמי: גיטין יא תוספתא: דמאי א נ"ך: שיר השירים א רמב"ם: מלכים ומלחמותיהם י	Shabbos Shirah נץ החמה..... 5:54 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:02 סו"ז תפלה - גר"א..... 10:04 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:12	בשלח, שירה עלות השחר סו"ז קר"ש - פג"א סו"ז תפלה - פג"א שקיעה
Shabbos Ends 6:25 זמן מוצש"ק					

ויען מענטשן געבן צדקה, ווערן די פירות געבענטשט, און עס איז דא שלום אויף דער וועלט.
(ספר המדות אות צדקה סימן ל"ג)